

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการ
วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเทศบาลตำบลนางแล
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ระยะที่ 1-2

Enhancing Capacity Building of Local Authorities in Management of
Small and Medium Community Based Tourism Enterprises at Nang Lae
Municipality, Muang District, Chiang Rai Province Phase I-II

โดย

ผศ.ดร.บุษบา สิทธิการ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ดร.ปิยธิดา เพ็ชรอุประสิทธิ์ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2552-2553

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการวิสาหกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ระยะที่ 1-2 ได้รับงบประมาณสนับสนุนการศึกษาจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2552-2553 ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คณะผู้ศึกษาขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ เทศบาลตำบลนางแล ที่ให้คำปรึกษาเชิงพื้นที่ และ อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการศึกษา และประชาชนในเทศบาลตำบลนางแลทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลและร่วมกิจกรรมการศึกษาตลอดกระบวนการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาหวังว่าการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ทั้งในทางปฏิบัติ และเชิงวิชาการ แก่ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักศึกษาและผู้สนใจ

ผศ.ดร.บุษบา สิทธิการ   สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ดร.ปิยธิดา เพียรอุประสิทธิ์   สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

บทสรุปผู้บริหาร

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยว 2) บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) กำหนดแนวทางพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 5) ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเขตพื้นที่ศึกษาเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ระเบียบวิธีการศึกษา ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมประชุมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน การประเมินบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน การกำหนดแนวทางพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสถิติพรรณนา และข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการศึกษานำเสนอตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. สถานการณ์การท่องเที่ยวตำบลนางแล

เทศบาลตำบลนางแลมีความโดดเด่น ด้านการเกษตร เป็นแหล่งปลูกสับปะรดพันธุ์นางแล และ พันธุ์กล้วย ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด และนำไปสู่การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดพันธุ์นางแลและนางแลในการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่ออนุรักษ์สับปะรดพันธุ์พื้นเมืองให้คงอยู่และดูแลผลผลิตให้มีคุณภาพ รักษามาตรฐานสับปะรดพันธุ์ อีกทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้กระบวนการปลูกและวิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพและบริการทางการท่องเที่ยว ขาดบุคลากรในการติดตาม และให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพดังกล่าว ขาดเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการผลิต และ ชุมชนไม่ตระหนักในการบำรุงรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ การทิ้งขยะมูลฝอยที่สร้างมลพิษแก่สิ่งแวดล้อม

2. บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว

บทบาทของเทศบาลตำบลนางแลในการดำเนินนโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน ด้านการจัดการท่องเที่ยว โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว ดังนั้นเทศบาลตำบลนางแลจำเป็นต้องอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งด้านธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนแก้ไขความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ของประชาชนให้ดีขึ้น

บทบาทด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เทศบาลตำบลนางแลส่งเสริมกิจกรรมด้านการกีฬาและนันทนาการ ทางประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ประเพณีงานรื่นเริง ทางธรรมชาติ สุขภาพ วิถีชีวิต/ชนเผ่า การเกษตร การเรียนรู้ ด้านอาหารและเครื่องดื่ม

บทบาทด้านการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เทศบาลตำบลนางแลมีการสร้าง ซ่อมแซม ถนน การจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำป้ายสื่อความหมาย และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

บทบาทด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว เทศบาลตำบลนางแลให้บริการการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ระบบสื่อสาร ระบบเตือนภัยพิบัติ

บทบาทด้านการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เทศบาลตำบลนางแลอำนวยความสะดวกในเรื่อง การให้บริการระบบน้ำประปา ระบบไฟฟ้า ห้องน้ำสาธารณะ กำจัดขยะมูลฝอย และร้านอาหารเครื่องดื่ม

บทบาทด้านการจัดการที่พักแรม เทศบาลตำบลนางแลได้ส่งเสริมให้มีการบริการและการส่งเสริมบ้านพักแบบโฮมสเตย์

3. การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

การพัฒนาขีดความสามารถแก่ อบต.ในการบริหารจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยว โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยเนื้อหา ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและเทคนิคการขาย และการพัฒนาการเงินการบัญชี และการศึกษาดูงาน บ้านหล่อชา อำเภอแม่จัน และ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจท่องเที่ยว ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน พบว่าผู้เข้ารับการอบรมฯ มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในทางปฏิบัติได้

4. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลนางแลประกอบด้วย

- 1) การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้า การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม และ การส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร
- 2) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการจัดประเภท รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และ ตัวอย่างกิจกรรมการท่องเที่ยวตำบลนางแล
- 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดทำป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และการสร้าง ซ่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำ
- 4) การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนให้มีบริการร้านอาหาร เครื่องดื่ม กำจัดขยะมูลฝอย ห้องน้ำสาธารณะ ระบบเตือน และ ระบบสื่อสาร

5) การจัดการที่พักแรม โดยการ ส่งเสริมให้มีบ้านพักแบบโฮมสเตย์ และการ ส่งเสริมให้มีบริการในบ้านพักโฮมสเตย์ที่มีมาตรฐาน

6) การบริการเสริมทางการท่องเที่ยวโดยการมีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ข้อมูล ข่าวสารการท่องเที่ยวด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ทางการท่องเที่ยว

7) การจัดรายการนำเที่ยว โดยการวางแผนจัดรายการนำเที่ยวและการจัดทำตัวอย่าง รายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

5. ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดย ชุมชน

ในภาพรวมเทศบาลตำบลนางแลมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะด้านการจัดรายการนำเที่ยวมีการดำเนินงานมากที่สุด เช่น งานเทศกาลวันสัปดาห์ประเพณี การเที่ยวภาคครัวเรือนโปรแกรมเส้นทางสายใยสัปดาห์ ประเพณี รองลงมาคือ การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว เทศบาลตำบลนางแล การแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน และ การพัฒนาขีดความสามารถของ บุคลากร

ส่วนด้านที่ต้องปรับปรุงคือ การส่งเสริมที่พักแบบโฮมสเตย์ การอำนวยความสะดวก ทางการท่องเที่ยว การรักษาสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย และระบบการ รักษาความปลอดภัย ระบบเตือนภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ 52203060024/53203050010
ชื่อโครงการ การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจ
การท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ชื่อนักวิจัย ผศ.ดร.บุษบา สิทธิการ สำนักวิชาการจัดการ
ดร.ปิยธิดา เพียรลุประสิทธิ์ สำนักวิชาการจัดการ
E-mail Address bussaba@mfu.ac.th / numairu@gmail.com
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากงบประมาณแผ่นดิน สำนักงานงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ
2552-2553
ระยะเวลาทำการวิจัย 2 ปี ตั้งแต่ 16 เมษายน 2552 ถึง 15 ตุลาคม 2553

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดย 1) การศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยว 2) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว 3) ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) กำหนดแนวทางพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 5) ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิธีการศึกษา ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมประชุมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชน การประเมินบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสถิติพรรณนา และข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลนางแลมีความโดดเด่น ด้านการเกษตร เป็นแหล่งปลูกสับปะรดพันธุ์นางแล และ พันธุ์กล้วยแล เหมาะสมที่จะได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ก็ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพ และการผลิต และชุมชนขาดการตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เทศบาลตำบลนางแลมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อเป็นโอกาสในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยส่งเสริมการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการกีฬา สุขภาพ ประเพณีวัฒนธรรมและงานรื่นเริง การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดย การซ่อมแซมถนน การจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการให้บริการการรักษาความปลอดภัยในการ

เดินทาง และการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมธุรกิจที่พักแบบโฮมสเตย์

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานในแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจท่องเที่ยว ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน พบว่าผู้เข้ารับการอบรมฯ มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลนางแลประกอบด้วย

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้า การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม และ การส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร
2. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการจัดประเภท รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว
3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดทำป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และการสร้าง ช่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำ
4. การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนให้มีบริการร้านอาหาร เครื่องดื่ม กำจัดขยะมูลฝอย ห้องน้ำสาธารณะ ระบบเตือนภัย และ ระบบสื่อสาร
5. การจัดการที่พักแรม โดยการ ส่งเสริมให้มีที่พักแบบโฮมสเตย์ และการส่งเสริมให้มีบริการในบ้านพักโฮมสเตย์ที่มีมาตรฐาน
6. การบริการเสริมทางการท่องเที่ยวโดยการมีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
7. การจัดรายการนำเที่ยว โดยการวางแผนจัดรายการนำเที่ยวและการจัดทำตัวอย่างรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

การประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลนางแลมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้มีประเด็นที่ต้องดำเนินการปรับปรุงได้แก่ การจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย และระบบการรักษาความปลอดภัย ระบบเตือนภัยสำหรับนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและได้รับมาตรฐาน และการส่งเสริมการประกอบอาชีพและธุรกิจบริการ

ABSTRACT

Project code : 52203060024/53203050010

Project : Enhancing Capacity Building of Local Authorities in management of Community Based Tourism (CBT) Enterprises at Nang Lae Municipality, Muang District, Chiang Rai Province. Phase I-II

Researcher : Asst.Prof.Dr.Bussaba Sitikarm, School of Management
Dr.Piyathida Pianluprasit, School of Management

E-mail Address : bussaba@mfu.ac.th / numairu@gmail.com

Duration : April 16, 2009 - October 15, 2010

This study aimed to enhance capacity building of local authorities in management of community based tourism (CBT) enterprises. The study includes 1) tourism situation 2) roles of local authorities in management of CBT enterprises 3) development of local authorities' potentials in management of CBT enterprises 4) management approach for CBT enterprises and 5) evaluation of CBT enterprises management.

Research methodologies included in-depth interview, participated observation, focus groups, participatory rural appraisal, and assessment of local authorities' role, workshop training and study tour. The content analysis and descriptive analysis were used for qualitative data analysis whereas a statistic package of social science (SPSS).was used for quantitative data analysis.

The findings were as follows:

The Nang Lae Municipality has strength in agriculture especially the cultivation of Nang Lae and Phu Lae pineapples, where shall be promoted as agro-tourism destination in addition to cultural tourism and eco-tourism. However, the main problems are lacking of budget to support community production activities and lacking of locals' awareness on natural resource conservation issues.

The Nang Lae municipality has important roles in CBT development as tourism is seen as a tool for poverty deduction. These include: conservation and development of natural and socio-cultural resources; supporting tourism activities in relation to sport, health, culture and festival; developing accessibility in terms of road reconstruction and signposts; providing safety and security and other tourism infrastructure and; promoting home-stay business.

The development of local authorities' potentials in management of community based tourism comprised of workshop training and study tour at the best practice of community based tourism destinations. Thus, the participants gained more knowledge and better understanding on the CBT issues and they can apply knowledge to the development of CBT enterprises.

As a result, the CBT enterprise management approaches were summarized as follows.

1. Attraction: establishing a distribution center of local products; improving deteriorated tourist destinations and; promoting innovation for value added of agricultural products.
2. Activities: classification of all forms of tourism and its activities.
3. Accessibility: preparation of the signposts including direction signs, interpretation signs, logistics signs and; repairing the road condition.
4. Amenity: supporting food and beverages business, waste management, public toilets, warning system and communication system.
5. Accommodation: promoting home-stay business and its services according to home-stay standards.
6. Ancillary service; setting up tourist information center, tourist electronically information and improving the quality of the tourism product by using new technology
7. Setting up tour itinerary and planning for touring in Nang Lae Municipality

In aspects of CBT enterprises management evaluation, the study revealed that although the management was as planned in good level, there are some management issues that need to be improved. These are home-stay service, waste and water management system, security and warning system for tourists, promoting innovation for value added and standards of agricultural products as well as service businesses.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	จ
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ท
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	2
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	3
1.5 คำนิยามศัพท์	3
1.6 กรอบแนวคิดของการศึกษา	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน	5
2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน	8
2.3 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน	12
2.4 องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว	16
2.4.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว	17
2.4.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	18
2.4.3 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	19
2.4.4 กิจกรรมการท่องเที่ยว	19
2.4.5 ที่พักแรม	20
2.4.6 การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว	22
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	27
3.1 การดำเนินการเก็บข้อมูล	27
3.1.1 ขั้นตอนก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม	27
3.1.2 ขั้นตอนระหว่างดำเนินการเก็บข้อมูลในภาคสนาม	28
3.2 การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	36
บทที่ 4 ผลการศึกษา	37
4.1 บริบทเทศบาลตำบลนางแล	37
4.1.1 สภาพทั่วไป	37
4.1.2 เศรษฐกิจ	37
4.1.3 การปกครองและการบริหารงานเทศบาล	38
4.1.4 สังคมและวัฒนธรรม	39
4.1.5 การท่องเที่ยว	41
4.1.6 การมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล	43
4.1.7 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยว	49
4.2 บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว	49
4.2.1 ข้อมูลทั่วไป	51
4.2.2 นโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน ด้านการจัดการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล	52
4.3 การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล	66
4.4 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล	69
4.5 ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	74
4.5.1 การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล	75
4.5.2 ชุมชนประเมินการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล	84

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
4.5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านการดำเนินงาน การท่องเที่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์	94
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	98
5.1 สรุปผลการศึกษา	98
5.1.1 บริบทเทศบาลตำบลนางแล	98
5.1.2 บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว	100
5.1.3 การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการ วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล	101
5.1.4 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาล ตำบลนางแล	101
5.1.5 ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	102
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	103
5.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา	107
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน	113
ภาคผนวก ข แบบประเมินบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการ การท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	115
ภาคผนวก ค การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุน การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน	120
ภาคผนวก ง แบบประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแล ตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	124

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4-1	อัตรากำลังพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาลตำบลนางแล
ตารางที่ 4-2	กิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นเทศบาลตำบลนางแล
ตารางที่ 4-3	แหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนางแล
ตารางที่ 4-4	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร
ตารางที่ 4-5	บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-6	บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-7	บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-8	บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-9	บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดการที่พักแรม
ตารางที่ 4-10	บทบาทเทศบาลตำบลนางแลด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-11	ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ
ตารางที่ 4-12	ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา
ตารางที่ 4-13	ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนกตามการดำรงตำแหน่งในท้องถิ่น
ตารางที่ 4-14	การทดสอบความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแลก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ
ตารางที่ 4-15	ข้อมูลทั่วไป
ตารางที่ 4-16	ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-17	ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-18	ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
ตารางที่ 4-19	ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4-20	ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดการที่พักแรม	91
ตารางที่ 4-21	ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว	92
ตารางที่ 4-22	ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดรายการนำเที่ยวเทศบาล ตำบลนางแล	93
ตารางที่ 4-23	ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนก ตามสถานภาพด้านเพศ	94
ตารางที่ 4-24	ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนก ตามอายุ	95
ตารางที่ 4-25	ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนก ตามการศึกษา	95
ตารางที่ 4-26	ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนก ตามการประกอบอาชีพ	96
ตารางที่ 4-27	ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนก ตามรายได้	97
ตารางที่ 5-1	บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว	100
ตารางที่ 5-2	ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดย ชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล	102

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 4-1	ศูนย์จำหน่ายการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากสับปะรด บ้านป่าชาววิวัฒน์	77
ภาพที่ 4-2	ป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมาย	80
ภาพที่ 4-3	การพัฒนาการจราจรภายในหมู่บ้าน	81
ภาพที่ 4-4	จุดสายตรวจอาสาและบริการประชาชน	82
ภาพที่ 4-5	ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของเทศบาลนางแล	83
ภาพที่ 4-6	รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (กินรี) ประเภทแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรดีเด่น ระดับภาคเหนือ ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ.2553	84

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 4-1   กรอบแนวคิดการศึกษา

หน้า

4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยประสบผลความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง และสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมหาศาลโดยมีรายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าสูงถึง 928,199 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2551) จากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศในปี พ.ศ. 2552 ทำให้รัฐบาลประกาศให้การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) และดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2552-2555 เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคการท่องเที่ยวทุกภาคส่วน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการร่างแผนยุทธศาสตร์ฯ ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ให้ก้าวสู่มาตรฐานที่มีคุณภาพ (Quality) และก้าวเข้าสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainability) ที่สามารถแข่งขันในตลาดโลก (Competitiveness) และนำไปสู่การเป็นเมืองหลวงทางการท่องเที่ยวของภูมิภาคเอเชีย (Tourism Capital of Asia)

เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งด้านการตลาด การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย จีน (มณฑลยูนนาน) เวียดนาม กัมพูชา ลาว และพม่า พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการบริการทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาในจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น กอปรกับทรัพยากรธรรมชาติและภูมิประเทศที่สวยงาม

ดังนั้น จังหวัดเชียงรายจึงกลายเป็นประตูเชื่อมพื้นที่ชายแดนที่สำคัญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย รวมทั้งเป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นกลุ่มสินค้าใหม่ทางการท่องเที่ยวประเภทสินค้าเพื่อความสนใจพิเศษ (Special Interest Product) และสินค้าที่ยังมิได้พบเห็น (Unseen Product) ที่พร้อมนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น

เทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนหนึ่งที่กลายเป็นเส้นทางผ่านสู่กลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่งของประเทศไทย อีกทั้งมีการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามกระแสผลักดันจากภาครัฐ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากการบริหารจัดการโดยรวมยังไม่เป็นรูปธรรม รวมทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่น้อย ทำให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ การเริ่มต้นส่งเสริมให้มีการ

ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมโดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวได้รู้จักมากขึ้นในฐานะของหนึ่งในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จทางการท่องเที่ยวได้ นำไปสู่การพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นต้นแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักในการจัดการ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยว บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดรายได้ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 ศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล
- 1.2.2 ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล
- 1.2.3 พัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล
- 1.2.4 กำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล
- 1.2.5 ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ หมู่บ้านภายใต้เขตการปกครองของเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 16 หมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนตำบลนางแล, 2550) ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านป่าห้ำ หมู่ที่ 2 บ้านนางแล หมู่ที่ 3 บ้านนางแลเหนือ หมู่ที่ 4 บ้านม่วงคำ หมู่ที่ 5 บ้านเด่น หมู่ที่ 6 บ้านป่าอ้อ หมู่ที่ 7 บ้านนางแลใน หมู่ที่ 8 บ้านป่ารวก หมู่ที่ 9 บ้านดอยกิว หมู่ที่ 10 บ้านป่าซางวิวัฒน์ หมู่ที่ 11 บ้านสันลมเจย หมู่ที่ 12 บ้านข้าวแตะ หมู่ที่ 13 บ้านแม่ปูคา หมู่ที่ 14 บ้านร่องปลาข้าว หมู่ที่ 15 บ้านใหม่ม่วงคำ และหมู่ที่ 16 บ้านสันตันขาม

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษานี้ให้ความสำคัญต่อบทบาทและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล ประกอบด้วย ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมามีในพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจ การปกครองและการบริหารงานเทศบาล สังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนและปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ในเทศบาลตำบลนางแล

2) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล ประกอบด้วย บทบาทการพัฒนาในด้าน (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) กิจกรรมการท่องเที่ยว (3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (4) การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (5) ที่พักแรม และ (6) การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

3) การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแลโดยวิธีการ (1) การอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งประกอบด้วย การให้ความรู้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและเทคนิคการขาย และการพัฒนาการเงินการบัญชี และ (2) การศึกษาดูงานในแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านห่อชา อำเภอมะจัน และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

4) การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

5) การประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนและสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของภาคีการท่องเที่ยว

1.5 คำนิยามศัพท์

วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึงกิจการของชุมชนในรูปแบบนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการ การกำหนดทิศทางการพัฒนา และการดำเนินการโดยคณะบุคคลในชุมชนที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและร่วมมือกันประกอบกิจการดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างรายได้ และการพึ่งพาตนเองของชุมชน ครอบครัว และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ในการบริหารจัดการต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแลในด้าน 1)

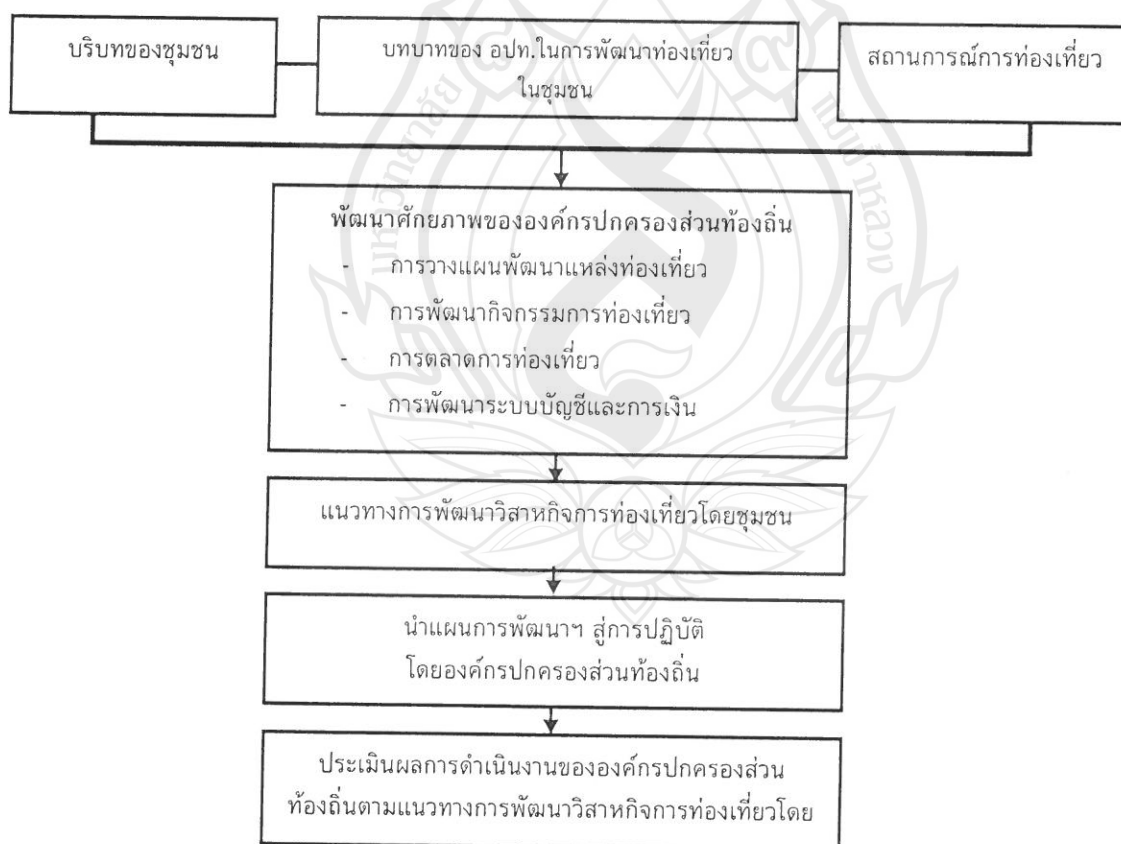
ทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว 5) ที่พักแรม และ 6) การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมายถึง การให้ความรู้และประสบการณ์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลตำบลนางแล ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว และการพัฒนาระบบบัญชีและการเงิน

ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดแนวทางทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

การประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การประเมินผลจากนโยบาย แผนงาน และการดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเด็น 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว 5) ที่พักแรม และ 6) การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว และ 7) การจัตรายการนำเที่ยว

1.6 กรอบแนวคิดของการศึกษา

แผนภูมิที่ 1-1 กรอบแนวคิดของการศึกษา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจ
การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวตำบลนางแล บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา
วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา
วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน
และการประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการ
ทบทวนและศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน
- 2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 2.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน¹ (SME หรือ Small and Medium Enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชน
ในรูปแบบนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือ
กิจกรรมอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลในชุมชนที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและร่วมมือ
กันประกอบกิจการดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างรายได้ และการพึ่งพาตนเองของ
ชุมชน ครอบครัว และระหว่างชุมชน

วิสาหกิจชุมชน² เป็นกลุ่มที่ใช้เงินทุนในการดำเนินกิจการน้อยกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ ทำให้
มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งสามารถเอื้อประโยชน์ให้กับ
ชุมชนได้หลายด้าน เช่น การรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรมช่วงนอกฤดูการเพาะปลูก การ
กระจายแรงงานภูมิภาค การรองรับแรงงานกลุ่มใหม่ การป้องกันการอพยพของแรงงานเข้าสู่เมือง
ใหญ่ และการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนภูมิภาคและของประเทศอย่างยั่งยืน
เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับวิสาหกิจชุมชนด้วยการเล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไข

¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

² สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม . (2552). วิสาหกิจชุมชน. ข้อมูลออนไลน์
<http://www.ismed.or.th>

ปัญหาความยากจนภายในประเทศก่อปรกกับความต้องการให้ชุมชนสืบทอดความรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ทักษะฝีมือ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ธรรมชาติและ พืชผลการเกษตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้จากทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้ก่อเกิดมูลค่าเพิ่มมากขึ้นต่อไป จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนจำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนทดแทนการพึ่งพาภายนอกชุมชน หมายถึง กิจกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เน้นการลดรายจ่ายของเกษตรกรและชุมชน 2) วิสาหกิจชุมชนพัฒนาผลผลิตและทรัพยากร หมายถึง ชุมชนมีผลิตผลทางการเกษตรและมีการประกอบการเพื่อนำผลผลิตและทรัพยากรมาสร้างผลิตภัณฑ์ และ 3) วิสาหกิจชุมชนบริการ หมายถึง การประกอบการที่เกิดจากทักษะ ภูมิปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้บริการกับครอบครัว ชุมชน และบุคคลทั่วไป ซึ่งวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ได้แก่

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยการให้ทุน วัตถุดิบ และแรงงานในชุมชนเป็นหลัก

3. การริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
4. เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก
7. มีการพึ่งพาตนเองและครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2552) นำเสนอปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการตลาด จากความสะดวกในการคมนาคมขนส่งสินค้าอุปโภคบริโภค การเปิดเสรีทางการค้า ทำให้สินค้าจากต่างประเทศที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจขนาดใหญ่เข้าสู่ตลาดในปริมาณมากขึ้นและมีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้นสำหรับตลาดท้องถิ่นหรือตลาดภายในประเทศ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งตอบสนองความต้องการของตลาดท้องถิ่นหรือตลาดภายในประเทศที่ขาดความรู้ความสามารถในด้านการตลาดต่างประเทศย่อมได้รับผลกระทบจากการแข่งขันดังกล่าวด้วยเช่นกัน
2. ปัญหาด้านการขาดแคลนเงินทุน วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่กู้เงินจากสถาบันการเงินเพื่อการลงทุน การขยายการลงทุน และกู้เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน แต่ในบางกรณีที่วิสาหกิจไม่มีการทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และขาดหลักทรัพย์สินค้ำประกันเงินกู้ ทำให้อาจต้องพึ่งพาเงินกู้จากรัฐบาลที่ต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

3. ปัญหาด้านแรงงาน เนื่องจากแรงงานในวิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกับไม่มีความชำนาญเพียงพอทำให้ประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของสินค้าไม่ดีเท่าที่ควร

4. ปัญหาข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต ผู้ประกอบการ/พนักงานขาดความรู้พื้นฐานที่รองรับเทคนิควิชาที่ทันสมัยจึงทำให้ขาดการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ดี

5. ข้อจำกัดด้านการจัดการ วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ในด้านการจัดการเพียงเล็กน้อย ทำให้การบริหารงานต่าง ๆ มาจากประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยไม่มีแบบแผน หรือดำเนินการที่มีบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมาเป็นผู้บริหารกิจการภายในองค์กร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาหากเริ่มขยายกิจการขนาดใหญ่ขึ้น

6. ปัญหาการเข้าถึงบริการการส่งเสริมของรัฐ วิสาหกิจชุมชนจำนวนมากจัดตั้งกิจการที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น การผลิตสินค้าตามบ้านเรือนโดยผลิตในลักษณะโรงงานห้องแถวที่ไม่มีการจดทะเบียนโรงงาน หรือทะเบียนพาณิชย์ หรือทะเบียนการค้า เป็นต้น ดังนั้นกิจการโรงงานเหล่านี้จึงปิดกิจการภายในระยะเวลาอันสั้นเมื่อเข้ามาใช้บริการของรัฐ เพราะมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเสียภาษี การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม และการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดตามกฎหมาย แม้ว่ารัฐมีการลดเงื่อนไขขนาดเงินทุน และมีการจ้างงานเพื่อส่งเสริมการลงทุนกับหน่วยงานภาครัฐ แต่มีวิสาหกิจชุมชนเพียง 8.1 % เท่านั้นที่มีโอกาสได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐ

7. ปัญหาข้อจำกัดด้านบริการส่งเสริมพัฒนาขององค์การภาครัฐและเอกชน การส่งเสริมพัฒนา วิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมา ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของหน่วยงานดังกล่าวทั้งด้านบุคลากร และงบประมาณ ส่งผลให้จำนวนสำนักงานสาขาภูมิภาค และการให้บริการส่งเสริมสนับสนุนด้านต่าง ๆ ไม่สามารถตอบสนองได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ

8. ปัญหาข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล วิสาหกิจชุมชนโดยทั่วไปจึงค่อนข้างมีจุดอ่อนในการรับรู้ข่าวสารด้าน จากปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น นโยบายและมาตรการของรัฐ และข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด เป็นต้น

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และเปิดโอกาสให้วิสาหกิจชุมชนสร้างความพร้อมเพื่อเข้าสู่การแข่งขันทางการค้า สร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง รวมทั้งสามารถพัฒนาเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งในการดำเนินการที่ส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน สามารถดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ระดับปฐมภูมิ คือ การส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัยในการนำทุนชุมชนมาใช้ที่เหมาะสม รวมทั้งการร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้

2. ระดับสูงขึ้น คือ การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจและความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค และการประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อม และขนาดกลาง ต่อไป

3. การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คือ การที่รัฐให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืน สร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของชุมชน จำเป็นต้องพัฒนาทุกแขนงที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การตลาด การเงิน การศึกษา และการบริหารจัดการ

2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2550)³ กล่าวถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการท่องเที่ยวชุมชนเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจน้อยกว่า รวมทั้งไม่สามารถพบเห็นได้ในประเทศของตน ซึ่งมีเอกลักษณ์และความโดดเด่นในด้านต่างๆ เช่น ความโดดเด่นในด้านธรรมชาติ รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต (โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม) โดยพิจารณาควบคู่กับความสะอาดสบาย คุณภาพการให้บริการด้านต่างๆ รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากความนิยมนี้นักท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นกระแสการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา และแอฟริกา สำหรับประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำแนกเป็น 2 รูปแบบได้แก่ 1) จุดเริ่มต้นจากงานพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ ซึ่งกลายเป็นการพัฒนาต่อยอดในด้านการท่องเที่ยว เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์สืบสานประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ความสำเร็จดังกล่าวทำให้มีการให้บริการด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับกับจำนวนผู้มาเยี่ยมชมเยือนหรือผู้มาศึกษาดูงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การให้บริการที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์ การ

³ จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2550). รายงานสรุปผลการฝึกอบรม ภายใต้โครงการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวด้าน Hospitality Management. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

บริการอาหารและเครื่องดื่ม และการให้ความรู้โดยวิทยากรชุมชน เป็นต้น และ 2) จุดเริ่มจากการที่ชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ทำให้มีผู้มาท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งชุมชนใช้โอกาสและประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ วีระพล ทองมา (2547)⁴ ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวดังกล่าว รวมทั้งเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน และแผนปฏิบัติการของตนเองที่ต้องดำเนินการครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

สินธุ์ สโรบล และคณะ (2546)⁵ การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ทางเลือกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมโดยเน้นการเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ และการจัดการที่ยั่งยืนต่อไปจนถึงคนรุ่นลูกหลาน ซึ่งในการจัดการดังกล่าว เปิดโอกาสให้ชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และการสรุปบทเรียน อีกทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว

จากข้อมูลข้างต้น กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (2552)⁶ เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว มีหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตัวเอง
2. ยกระดับคุณภาพชีวิต
3. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
4. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
5. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
6. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

⁴ วีระพล ทองมา. (2547). การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT)สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ด้นป่าไม้. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

⁵ สินธุ์ สโรบล และคณะ. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

⁶ การท่องเที่ยวโดยชุมชน.(2552). ข้อมูลออนไลน์ <http://www.cbt-i.org/travel.php>

7. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น

8. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

หากชุมชนต้องการดำเนินการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนอย่างเข้มแข็ง ชุมชนควรให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ และมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับการพัฒนาที่เข้าสู่พื้นที่ เช่น การรณรงค์ให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญและความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป การกระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญและให้นักท่องเที่ยวสนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน การเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การสร้างกำลังใจหรือการสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นต้น อีกทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ควรสอดคล้องกับหลักการและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยมีรายละเอียดดังนี้

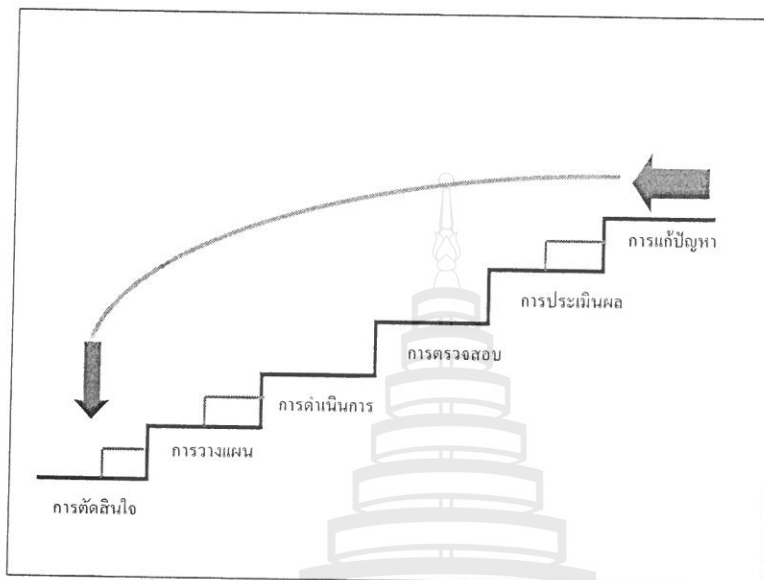
1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชนต้องมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ ชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งมีการบริหารจัดการอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์คุณค่า การปรับปรุง และการบำรุงให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนภายใต้ขีดความสามารถของชุมชน

2. ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมเอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น แล้วดำเนินการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น เพื่อการสร้างรายได้และกระจายสู่ชุมชนในท้องถิ่น เช่น การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และ กิจกรรมใหม่ในแต่ละตำบลเพื่อการขยายฐานสร้างรายได้เสริมให้กับท้องถิ่น เป็นต้น

3. กระบวนการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนให้การดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหาร และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่ง บุชบา ลิทธิการ (2008) ได้อธิบายถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การตัดสินใจ (Decision Making) ว่าต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองหรือไม่ ทั้งนี้ชุมชนต้องได้รับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว (Planning) โดยร่วมมือกับภาคีการท่องเที่ยวอื่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) จากแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติ การตรวจสอบ (Auditing) เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินการ (Evaluation) เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลของการดำเนินการตลอดจนปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา (Problem Resolution) ที่

เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2-1

แผนภูมิที่ 2-1 แบบจำลองขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ที่มา: บุษบา ลิทธิการ (2008)

4. การเรียนรู้ ทำให้มีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือนอย่างเป็นระบบ ผ่านทางกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง และสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

5. เครือข่ายการท่องเที่ยว ทำให้มีการประสานงานร่วมกันของภาคีการท่องเที่ยวในทุกภาคส่วนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรที่ร่วมวิเคราะห์ แก้ปัญหา และพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

นอกจากนี้ จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2550)⁷ ได้กล่าวถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชนที่ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของชุมชนในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการเกิดการสร้างการเรียนรู้ที่เข้าใจถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่เน้นการพึ่งตนเองของชุมชนเป็นหลัก อีกทั้ง มหาวิทยาลัยบูรพา (2553) ได้ให้ความเห็นว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเชิงนิเวศของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนร่วมกันจัดการชีวิตของตนเอง เพื่อเพิ่มขีด

⁷ จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2550). รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ภายใต้โครงการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวด้าน Hospitality Management. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

ความสามารถและศักยภาพของชุมชนโดยการเชื่อมโยงพันธมิตรธุรกิจท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายมุ่งไปสู่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้ง องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2553) ได้นำเสนอ 4 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในโครงการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง ได้แก่ 1) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน 2) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน 3) บริหารจัดการระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เพื่อรองรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 4) การปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืนจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้ขีดความสามารถที่ชุมชนพึงรองรับได้ และความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสืบทอดเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า รวมถึงการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับชุมชน และชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นให้มีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยเทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน มีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

2.3.1 เทคนิคการประชุมแบบ A-I-C (Appreciation - Influence - Control)

หมายถึง การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดความรัก ความเข้าใจ และการเรียนรู้ร่วมกัน มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation หรือ A) คือ การเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ให้ทุกคนมีการยอมรับและชื่นชมผู้อื่นโดยไม่รู้สึกรังเกียจหรือแสดงการต่อต้านวิพากษ์วิจารณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็น ร่วมรับฟัง และหาข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย จำแนกการดำเนินกิจกรรมเป็น 2 ช่วง ได้แก่

A1 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของชุมชน

A2 การกำหนดอนาคตของชุมชนว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในแนวทางใด

2. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence หรือ I) คือ การใช้ความคิด ความรู้ และประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคน เพื่อร่วมวางแผน และกำหนดแนวทางการพัฒนาโดย สมาชิกทุกคนมีโอกาสนำเสนอความคิดอย่างเสมอภาค จำแนกการดำเนินกิจกรรมเป็น 2 ช่วง ได้แก่

I1 การวางแผนโครงการพัฒนา

I2 การจัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนา

3. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการปฏิบัติ (Control หรือ C) คือ การร่วมกำหนด รายละเอียดการปฏิบัติที่ครอบคลุมหลักการ เป้าหมาย บุคลากร งบประมาณ และผลที่คาดหวัง จำแนกการดำเนินกิจกรรมเป็น 2 ช่วง ได้แก่

C1 การแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ

C2 การวางแผนและกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการ

กระบวนการ A-I-C สามารถสร้างพลังงานการสร้างสรรค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของ ชุมชนด้วยความรัก ความเมตตา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่นำไปสู่พลังทางจิตวิญญาณ และเกิดการเรียนรู้กันและกันจากการร่วมปฏิบัติงานภายหลังจากที่มีความรักและความเข้าใจ

2.3.2 กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) หมายถึง วิเคราะห์สถานการณ์ (Situation Analysis) หรือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental Analysis) ในชุมชน ที่ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของชุมชน เพื่อนำผลดังกล่าว มาใช้ในการวางแผนพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาได้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพการณ์ของชุมชน (ทวีป ศิริรัตน์, 2544)

SWOT มาจากตัวย่อในภาษาอังกฤษ 4 ตัว ได้แก่ 1) Strengths 2) Weaknesses 3) Opportunities และ 4) Threats ซึ่งสมยศ นาวิการ (2538) อธิบายไว้ดังนี้

1. Strengths (จุดแข็ง) หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในชุมชนในด้านบวก ที่ชุมชนสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

2. Weaknesses (จุดอ่อน) หมายถึง สถานการณ์ภายในชุมชนในด้านลบที่ชุมชนไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

3. Opportunities (โอกาส) หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การ ทำงานของชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ หรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการ ดำเนินการของชุมชนหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของชุมชน

4. Threats (ภาวะคุกคาม) หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานของ ชุมชนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อชุมชน

ทวีป ศิริรัตน์ (2544) กล่าวเสริมเกี่ยวกับเงื่อนไขการพัฒนาที่นำมาวิเคราะห์จุดอ่อนและ จุดแข็งจำแนกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชน (External Environment) คือ การวิเคราะห์โอกาส(Opportunities) และอุปสรรค (Threats) เช่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ

และการเมือง เป็นต้น และ 2) สภาพแวดล้อมภายในชุมชน (Internal Environment) คือ การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ของชุมชน เช่น ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชน การปกครอง และระบบเครือญาติ เป็นต้น

นอกจากนี้ เทคนิคอื่นๆ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล และสามารถตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูลที่ได้ต้องใช้กระบวนการศึกษาแบบผสมผสาน ได้แก่ การสำรวจพื้นที่ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การจัดกิจกรรมการประชุมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal :PRA) และการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ซึ่งเทคนิคหรือเครื่องมือดังกล่าวโดยส่วนใหญ่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่หมายถึง การศึกษาสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนหรือปรากฏการณ์อันใดอันหนึ่งเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงของสภาพท้องถิ่นนั้นๆ โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนเป็นหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงสูงสุด

2.3.3 การจัดการประชุมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) หมายถึง การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม กระบวนการดังกล่าวสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ร่วมกิจกรรม โดยมีหลักการที่มุ่งเน้นความเสมอภาคในการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็น และการกระตุ้นให้ผู้ร่วมกิจกรรมรู้สึกคุ้นเคยซึ่งกันและกันเพื่อที่จะสามารถช่วยกันวิเคราะห์ตนเอง และชุมชน รวมทั้งการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้กระบวนการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดช่วงเวลา สถานที่ หัวข้อ และประเด็นที่จะอภิปรายให้มีความชัดเจน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศการอภิปรายให้มีความเป็นกันเองมากที่สุด ซึ่งผลที่ได้จะสามารถนำไปวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผนรวมทั้งการจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด

2.3.4 การจัดกิจกรรมอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus group) หมายถึง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปที่สำหรับการวางแผนพัฒนาที่เหมาะสม ที่มีการกำหนดช่วงเวลา สถานที่ หัวข้อ/ประเด็นที่จะอภิปรายอย่างความชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละกลุ่มๆ ประมาณ 6 - 12 คน มีส่วนร่วมในการพูดคุยแลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระภายใต้บรรยากาศการอภิปรายที่มีความเป็นกันเองมากที่สุด

2.3.5 กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ หมายถึง การคิดในเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การคิดในมุมมองกว้างและสร้างสรรค์ (Creative Thinking) โดยคิดในภาพรวมทั้งระบบ (Systems Thinking) ซึ่งความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาในชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจำเป็นต้องมีการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์จากการกระทำร่วมกัน (Interaction learning through action) หรือการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) ที่เป็นการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์ความรู้ ได้แก่ การศึกษาดูงานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลใหม่ ที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญาในการพัฒนาต่อไป

2.3.6 การระดมสมอง (Brain Storming) หมายถึง การจัดเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อระดมสมอง (Brain Storming) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกันและกันทั้งในระดับชุมชนและระหว่างชุมชน ซึ่ง สายสอางค์ แก้วเกษตรกรรม (2535) อธิบายว่าการระดมสมองเป็นวิธีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) หรือเป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ใช้ความคิดหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเสรีในเวลาที่กำหนด โดยมุ่งให้ได้จำนวนความคิดจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดโดยไม่มีการประเมินค่าถูกผิด หากจะทำการวิเคราะห์ความคิดทั้งหมดเพื่อเลือกความคิดที่เหมาะสมและดีที่สุดเป็นแนวทางในการให้คำตอบในเรื่องนั้นๆ การระดมสมองจึงสามารถสร้างการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม และยังส่งผลให้เกิดความคิดที่หลากหลายจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม สำหรับบทบาทสำคัญของผู้ดำเนินการระดมสมอง คือ การกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความคิดเป็นระยะๆ และตื่นตัวสนใจกับกิจกรรมตลอดระยะเวลาดำเนินการโดยมิให้ขาดช่วงหรือเสียจังหวะความคิด และระงับการวิจารณ์ข้อเสนอและความคิดระหว่างกันทั้งทางวาจาและท่าทาง เนื่องจากจะมีผลไปขัดขวางความคิดของผู้อื่น นอกจากนั้นพยายามต่อความคิดซึ่งกันและกันให้แก่ผู้เข้าร่วม โดยการคิดต่อจากความคิดที่มีผู้เสนอ ที่จะช่วยกระตุ้นให้ความคิดเกิดขึ้นได้ง่ายยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการระดมสมอง จำเป็นต้องมีการเรียบเรียง จัดหมวดหมู่ และขยายความหัวข้อที่ยังคลุมเครือให้ชัดเจน เพื่อนำไปวิเคราะห์และสรุปยอดความคิดทั้งหมดให้เป็นความคิดเห็นที่เหมาะสมและดีที่สุดที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขและตอบคำถามในหัวข้อที่ตั้งไว้ โดยอาศัยหลักการนำไปปฏิบัติ ความเหมาะสมกับสถานการณ์จริง และคุณประโยชน์เมื่อนำไปใช้ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการระดมสมองจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อที่ตั้งไว้ และปัญหา/คำถามที่ใช้ ตลอดจนกลุ่มผู้เข้าร่วมต้องไม่ใหญ่จนเกินไป เนื่องจากข้อเสนอแนะที่ได้ อาจมีจำนวนมากแต่มีคุณค่าน้อยเกินกว่าจะนำไปใช้ประโยชน์

2.3.7 การประเมินแบบมีส่วนร่วม (Participation Evaluation) สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้ความหมายว่า การประเมินแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับโครงการที่ได้ร่วมกันศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของตน ตั้งแต่เริ่มจัดทำโครงการ กระบวนการดำเนินงาน การสรุปผลโครงการ และแนวโน้มทิศทางความเป็นไปได้ในอนาคตของโครงการ โดยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมเอื้อให้ผู้ร่วมโครงการสามารถพัฒนาตนเองและพลังอำนาจในตนเอง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว มีกรอบความคิดภายใต้พื้นฐานแนวคิดในการประเมินโครงการอย่างมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การประเมินแบบมีส่วนร่วมต้องทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินร่วมกัน การติดตามประเมินดังกล่าวจึงจะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการปรับปรุงอย่างแท้จริง

2. การประเมินอย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจร่วมกันในประเด็นดังนี้

- 1) หลักการและแนวคิดในการประเมินแบบมีส่วนร่วม
- 2) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการประเมินแบบมีส่วนร่วม
- 3) บทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่จะร่วมประเมิน

3. การประเมินต้องให้ความสำคัญต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติงาน บริหารโครงการ ที่ปรึกษา นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการรับผลประโยชน์

4. มาตรฐานสำหรับการประเมิน ควรเกิดจากการร่วมตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยเฉพาะควรเคารพในความคิดและประสบการณ์ความรู้ของชาวบ้าน นักวิจัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5. การประเมินแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยมิใช่การวิเคราะห์หาข้อมูลที่ได้นั้นผิดหรือถูก ดังนั้นการดำเนินโครงการจะสำเร็จได้หรือไม่ ถือว่าเป็นบทเรียนที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไปในอนาคต

จากเทคนิค/กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนข้างต้น ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้ เทคนิคการประชุมแบบ A-I-C กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) การจัดการประชุมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) การจัดกิจกรรมอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus group) กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (การศึกษาดูงาน) การระดมสมอง (Brain Storming) และการประเมินแบบมีส่วนร่วม (Participation Evaluation) สำหรับการศึกษาในประเด็นสถานการณ์การท่องเที่ยว การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

2.4 องค์ประกอบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอเกี่ยวแนวคิดกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ที่ส่งเสริมให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537) Collier and Harraway (1997, อ้างในชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2544) และทั้งบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) มีแนวคิดสอดคล้องกันว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสำเร็จได้นั้นต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 3 ประการ (3A's) ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว

(Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) และความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ทั้งนี้ มนัส สุวรรณ (2538) ให้ความเห็นว่าความสำเร็จและยั่งยืนของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ความต้องการของนักท่องเที่ยว ความสามารถในการเดินทาง และการเข้าถึง ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในด้านกายภาพ ภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้ง หรือชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของโลกภายนอก เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ และตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว (นิคม จารุมณี, 2535) ซึ่งสอดคล้องกับ Mill & Morrison (1985) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในขณะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สาธารณูปโภคและการขนส่งที่ช่วยให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก รวมทั้งการต้อนรับอย่างมีมิตรไมตรี นอกจากนี้ วรรณ ศิลปอาษา (2545) ได้นำเสนอองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเพิ่มเติมในประเด็น การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว (Ancillary Service) นอกจากนี้ บุชบา สิทธิการ และสิริวัฒนา ใจมา (2553) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวในบริบทภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยนั้นควรประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลักได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Attraction) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว (Amenity) ที่พักแรม (Accommodation) และการให้บริการเสริมทางการท่องเที่ยว (Ancillary Service) โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.4.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Attraction)

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (อ้างแล้ว) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Attraction) มีรูปแบบแตกต่างกันซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของสถานที่ (Site) หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ (Event) สามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นทรัพยากรที่มีเอกลักษณ์และความเป็นธรรมชาติเฉพาะในแต่ละสถานที่ เช่น ชายหาดทรายขาว แนวปะการังสีส้มสวยงาม ปลานานาพันธุ์ชนิด และป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เป็นต้น และ 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทะเลสาบ รีสอร์ทในหุบเขา งานประเพณีสำคัญของแต่ละท้องถิ่น การจัดขบวนบุปผชาติ การตกแต่งขบวนพาเหรด การแสดงในเทศกาลต่าง ๆ และการแสดงแสง สี เสียงในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ทั้งนี้เกณฑ์การกำหนด คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบมีรายละเอียด ดังนี้

1. กรรมสิทธิ์หรือการถือครอง (Ownership) คุณลักษณะหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงการจัดการโดยกรรมสิทธิ์ถือครองซึ่งเป็นที่ของรัฐ (Public) และเอกชน (Private)
2. ทิศทางการดำเนินการ (Orientation) มีทั้งลักษณะของการดำเนินการโดยเน้นการแสวงหากำไร (Profit) และการดำเนินการที่ไม่แสวงหากำไร (Non-profit)

3. ลักษณะพื้นที่ท้องเกี่ยว (Spatial Configuration) โดยมีลักษณะเป็นพื้นที่กว้าง (Areal) หรือเป็นจุดท้องเกี่ยวเฉพาะ (Nodal)

4. ลักษณะความเป็นของแท้หรือดั้งเดิม (Authenticity) ซึ่งลักษณะทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งลักษณะที่เป็นของแท้ดั้งเดิม (Genuine) และของที่เลียนแบบ (Imitative) ซึ่งคุณค่าของทรัพยากรดังกล่าวมีผลต่อการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับมีความแตกต่างกัน

5. ความหายาก (Scarcity) ทรัพยากรการท่องเที่ยวดังกล่าวอาจเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความพิเศษและมีเพียงหนึ่งเดียว (Unique) หรือเป็นสิ่งที่มียู่โดยทั่วไป (Ubiquitous)

6. สถานภาพ (Status) ของทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลัก และทรัพยากรการท่องเที่ยวรอง

7. ชีตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) ทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละประเภทมีขีดความสามารถในการรองรับที่แตกต่างกันไปในแต่ละด้านและช่วงเวลา

8. ตลาด (Market) ทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละประเภทมีความเหมาะสมกับตลาดหรือลูกค้ากลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน

9. ภาพลักษณ์ (Image) ภาพลักษณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป (Familiar) และทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป (Unfamiliar) ซึ่งอาจนำไปสู่ภาพลักษณ์ในทางบวก (Positive) และภาพลักษณ์ในทางลบ (Negative)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวจำแนกได้หลากหลายประเภททั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยรวมถึงสถานที่และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งแตกต่างกันไปตามประเภทของทรัพยากร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มที่มีความต้องการและความสนใจแตกต่างกันไป เช่น ความสนใจด้านความสวยงามของธรรมชาติ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านโบราณสถาน และประวัติศาสตร์ เป็นต้น โดยมีภาพลักษณ์และราคาค่าเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว เป็นเงื่อนไขในการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

2.4.2 กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)

การนำทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ มาแปรสภาพให้กลายเป็นสินค้าสำเร็จรูป และทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวดังกล่าวมีมูลค่าเพิ่มขึ้นถือว่าเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยหลักการสำคัญในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนและนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การกระจายรายได้ และการสร้างพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งสาระสำคัญของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสรุปได้ดังนี้

1. การดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิตที่ช่วยให้มนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหมดในพื้นที่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้
2. กระบวนการและขอบเขตของกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงการพัฒนาและการจัดการสภาพแวดล้อมที่มีความเปราะบางเป็นสำคัญ
3. การตอบสนองความต้องการหรือพันธะทางสังคม ได้แก่ การให้ความเคารพต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนต่าง ๆ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม
4. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
5. การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว
6. การธำรงรักษาไว้ซึ่งสุนทรียภาพของสถานที่นั้น ๆ
7. การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดที่ก่อให้เกิดความสามารถในการสร้างกำไรเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของชุมชน

2.4.3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

ความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย ปลอดภัยและรวดเร็ว สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งบริเวณใกล้เคียง เพื่อเอื้อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องมีระบบการขนส่ง (Transportation) ซึ่งประกอบด้วยเส้นทาง ยานพาหนะ สถานี และผู้ประกอบการการขนส่ง ซึ่งเมื่อกล่าวถึงความสามารถในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว มีความหมายครอบคลุมเรื่องยานพาหนะ ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง 2 ประการ (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, อ้างแล้ว) ได้แก่

1. องค์ประกอบเชิงปริมาณ หมายถึง ความเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ความจุ และความถี่ของยานพาหนะ เป็นต้น
2. องค์ประกอบเชิงคุณภาพ หมายถึง ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความประหยัด และความปลอดภัย

2.4.4 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities)

การอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการสร้างความพึงพอใจ ความสะดวกสบาย และความประทับใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ในระยะเวลาที่นานขึ้น โดยทั่วไปองค์กรภาครัฐเป็นผู้จัดหาและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, อ้างแล้ว) โดยสิ่งอำนวยความสะดวกจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน เช่น การคมนาคม ยานพาหนะ สถานที่จอดรถ สาธารณูปโภค (น้ำ ไฟฟ้า) ระบบกำจัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะ และระบบการสื่อสาร (โทรศัพท์ โทรทัศน์) เป็นต้น

2. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร ภัตตาคาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก สถานบันเทิง การให้บริการรถเช่า และการบริการนำเที่ยว เป็นต้น

นอกจากนี้ วรรณา ศิลปอาชา (อ้างแล้ว) ได้จำแนกสิ่งอำนวยความสะดวกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทการเข้าออกเมือง
2. สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทโครงสร้างพื้นฐานหรือสาธารณูปโภคและสาธารณูปการซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการยังชีพของประชาชน
3. สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทความปลอดภัยที่มุ่งให้ความปลอดภัยทางร่างกายชีวิตและทรัพย์สิน

จากข้อมูลเบื้องต้นสรุปได้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวก ครอบคลุมทั้งปัจจัยพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการ และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาในการจัดการการท่องเที่ยว

2.4.5 ที่พักแรม (Accommodation)⁸

ที่พักแรม หมายถึง สถานที่ที่นักท่องเที่ยวใช้เพื่อพำนักระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งอาจมีสถานที่ตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหรือนอกแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ทั้งนี้สามารถจำแนกตามลักษณะการใช้บริการ ได้แก่

1. โรงแรม คือ สถานที่พักแรมที่สร้างขึ้นเฉพาะและจัดสรรห้องพักพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการแก่นักเดินทางสำหรับเช่าเพื่อการพักแรมชั่วคราว
2. เกสต์เฮาส์ คือ บ้านที่ดัดแปลงหรือสร้างขึ้นและจัดสรรห้องเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าพักแรม
3. บังกาโล คือ สถานที่พักแรมที่กลุ่มบุคคลหรือสถาบันจัดไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวเช่าเพื่อพักแรม
4. รีสอร์ท คือ ที่พักที่มีลักษณะห้องพักเป็นหลังๆ พร้อมพื้นที่ธรรมชาติล้อมรอบที่พักแต่ละหลัง
5. บ้านรับรอง จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

⁸ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2549). ข้อมูลเชิงวิชาการ-การท่องเที่ยว. ข้อมูลออนไลน์ :

<http://www2.tat.or.th/stat/download/tst/522/Definition.doc>

1) บ้านพักรับรองของหน่วยราชการ หมายถึง ที่พักที่หน่วยราชการจัดสร้างไว้ในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อเป็นสถานที่รับรองแขกของทางราชการหรือผู้เกี่ยวข้องเข้าพักโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก

2) บ้านพักรับรองของบริษัทเอกชน หมายถึง ที่พักที่บริษัทเอกชนได้จัดสร้างขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อรับรองแขกของบริษัทหรือให้พนักงานของบริษัทที่เดินทางไปจังหวัดนั้น ๆ สามารถเข้าพักโดยไม่ต้องเสียค่าเช่าที่พัก

6. บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน คือ ที่พักอาศัยของญาติมิตรหรือเพื่อนของนักท่องเที่ยวที่จัดให้เป็นที่พักแรมโดยไม่เก็บค่าเช่า

7. โมเต็ล คือ ที่พักที่สร้างขึ้นเฉพาะเพื่อให้เช่า โดยแต่ละห้องพักมีลักษณะและการใช้สอยเช่นเดียวกับโรงแรม ซึ่งในประเทศไทยส่วนใหญ่ห้องพักประเภทนี้มิได้วัตถุประสงค์สำหรับรองรับด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นในทางการท่องเที่ยวจึงไม่นับรวมเป็นที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว

8. ที่พักของหน่วยราชการ ณ แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ที่พักของหน่วยราชการต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ ณ สถานที่ทำการของหน่วยราชการซึ่งอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เพื่อให้บริการด้านที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวต้องการเข้าพักจำเป็นต้องดำเนินการติดต่อหน่วยงานราชการที่เป็นดูแลรับผิดชอบล่วงหน้าเพื่อสอบถามข้อมูลและจองที่พักล่วงหน้า เช่น ที่พักในอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ เชื้อนต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต และกรมชลประทาน เป็นต้น

9. ที่พักประเภทอื่น เช่น วัดหรือสถานที่สำหรับการประกอบกิจกรรมทางศาสนาโดยบางครั้งจัดพื้นที่ส่วนหนึ่งในบริเวณวัดเพื่อเป็นที่พักสำหรับผู้เดินทางโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าพักส่วนใหญ่มีความยินดีที่จะทำบุญถวายวัดตามกำลังศรัทธาของตน นอกจากนี้ ที่พักประเภทอื่นๆ หมายรวมถึง หอพักเยาวชนซึ่งเป็นที่พักซึ่งจัดไว้เพื่อสมาชิกของกลุ่มโดยคิดค่าเช่าที่พักราคาประหยัด อีกทั้งที่พักประเภทนี้เปิดให้บริการสำหรับบุคคลภายนอกด้วยเช่นกัน เช่น YMCA และ YECA เป็นต้น

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กำหนดมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว มีเกณฑ์การพิจารณาระดับมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวประเภทโรงแรม ดังนี้

1. ต้องเป็นไปตามข้อกำหนด กฎกระทรวง หรือกฎหมายที่ควบคุมในแต่ละประเภทของธุรกิจ
2. ต้องมีคุณภาพด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ โดยให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนดหรืออยู่ในระดับสูงกว่าที่กำหนดไว้
3. ต้องมีคุณภาพถูกอนามัยและสุขลักษณะ ตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข
4. คำนึงถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้พลังงาน รวมถึงการกำจัดขยะและของเสียต่าง ๆ

5. คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของพนักงานตามกฎหมายแรงงานและสิทธิมนุษยชนรวมถึงมีสวัสดิการให้อย่างเหมาะสม

6. คำนึงถึงการลดผลกระทบด้านลบที่ไม่ก่อให้เกิดการรบกวนชุมชนและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การให้บริการที่พักหลายรูปแบบทั้งโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮ้าส์ ซึ่งผู้ให้บริการสามารถเลือกให้บริการได้หลายระดับ ควรมีมาตรฐานสำหรับบริการนักท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน และยึดหลักของการบริการที่ดี

2.4.6 การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว (Ancillary Service)

การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว คือ การที่สถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ มีการจัดสรรบริการด้านต่าง ๆ โดยความร่วมมือของหน่วยงานและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ (วรรณา ศิลปอาชา, อ้างแล้ว) โดยการบริการเสริมทางการท่องเที่ยวครอบคลุมประเด็น ดังนี้

1. การประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของภาคที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น และการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น
2. การบริการด้านการตลาด เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว และการส่งเสริมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

จากองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวข้างต้นสรุปได้ว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยว นอกจากนี้ การคมนาคมขนส่ง (Accessibility) ที่สะดวกสบายและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ที่พักรวม (Accommodation) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว (Ancillary Service) ที่ดี สามารถรองรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงนำองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 6 ด้าน (6A's) มาเป็นกรอบในการศึกษา สถานการณ์การท่องเที่ยว บทบาทอปท. ในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวและการกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

ธนวัฒน์ ยอดใจ (2546) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่และมีส่วนร่วมในการวางแผนรวมทั้งการพิจารณาให้ความเห็นชอบในที่ประชุม อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการมีอุปสรรคด้านงบประมาณ

ที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ และมีกลุ่มอิทธิพลที่มีอำนาจการตัดสินใจเหนือนักการเมืองท้องถิ่น อีกทั้ง จรรยา ศิวานนท์ (2548) ยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ของตนเอง รวมถึงปัญหาด้านผลประโยชน์ทับซ้อนที่ทำให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ปาริชาติ บึงพรรัตน์ (2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นต่อการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อาชีพ รายได้ สถานภาพของการเป็นผู้นำท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บัญชา พุฒินากุล (2551) ได้ศึกษาบทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของอำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ที่ผ่านมารัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ละเลยต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการเพิ่มขึ้น และกลุ่มธุรกิจและบริการมีจำนวนเพิ่มขึ้น ตลอดจนความต้องการใช้ทรัพยากรมีมากขึ้นตามมาด้วยเช่นกัน เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ บริษัททัวร์ และสถานบริการต่างๆ เป็นต้น สถานที่ดังกล่าวจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมโยงกันเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานที่ไม่มีวันสิ้นสุด ซึ่งในบทบาทของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วยปัจจัยภายนอกด้านทุนนิยม การช่วงชิงทรัพยากร ผ่านกลไกรัฐ และองค์กรในท้องถิ่นที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

คมสัน วาฤทธิ์ (2545) ได้ศึกษาศักยภาพชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดน่าน พบว่า ศักยภาพชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ในด้านการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีศักยภาพปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วม การบริการแก่นักท่องเที่ยว การจัดสรรผลประโยชน์มีศักยภาพปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยแนวทางที่ต้องแก้ไขอย่างรวดเร็ว คือ การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการยกระดับศักยภาพของชุมชนเพื่อให้มีความสามารถในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

อภิวัฒน์ ธีระวาสน์ (2543) ได้ศึกษาบทบาทของผู้นำหมู่บ้านในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า บทบาทด้านการสำรวจ ค้นหาแหล่งท่องเที่ยวได้มีค้นหาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นโดยใช้งบประมาณและหน่วยงานราชการเป็นหลัก ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยมีการประสานงานกับสถานีตำรวจเพื่อการตรวจตราแหล่งท่องเที่ยว และมีมาตรการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวยามฉุกเฉินและการป้องกันไฟไหม้ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการพัฒนาเพื่อชุมชน ส่วนด้านการ

อำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค การบริการแก่นักท่องเที่ยว การวางแผน ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว มีการดำเนินการในระดับต่ำ ส่วนการจัดการตลาดประชาสัมพันธ์ ยังไม่มีการดำเนินงาน

ศิริพันธุ์ ไพโรจน์รัตน์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว แต่การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ยังเน้นด้านโครงสร้างพื้นฐาน อีกทั้งผู้นำชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ขาดความรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

นวพร แสงหนุ่ม (2544) ได้ทำการศึกษาถึงประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์สูง โดยปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ ด้านโครงสร้างระบบงาน บรรยากาศภายในองค์กร ขวัญและกำลังใจของบุคลากรและความโปร่งใส ด้านความสามารถในการบริหารงานของบุคลากร ด้านการจัดสรรงบประมาณ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน เช่นเดียวกับงานศึกษาของพจนารถ กริ่งไกร (2545) ที่ได้สรุปปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ารวมไปถึงการร่วมคิดวางแผนทาง การร่วมดำเนินการ ร่วมประสานงาน การร่วมรับประโยชน์ และการร่วมติดตามประเมินผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ทัศนพร ประภัสสร (2550) ที่มีการเพิ่มหลักสูตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ด้านการเตรียมการใช้ภาษาต่างประเทศ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการฝึกอาชีพด้านการทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นของที่ระลึก รวมถึง การร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิต ภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้เป็นที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมอีกด้วย ซึ่งผลที่ได้รับ คือ ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยว เกิดความตระหนัก และมีจิตสำนึกที่ดีในท้องถิ่นของตนเอง เกิดพลังร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนกับชุมชน และทุนในชุมชนมาใช้ในการจัดการพัฒนา ผู้นำชุมชนกับผู้บริหารมีความชัดเจนด้านนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนได้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นและดำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนของท้องถิ่นเอง

มนัส สุวรรณ (2541) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.) พบว่า การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพต้องเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยต้องมีการผสมผสานเข้ากับพื้นที่และการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งภาคเอกชน ทั้งนี้ต้องกระจายอำนาจและบทบาทในการบริหารงานให้แก่องค์กรอื่นในระดับท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่มากขึ้นด้วย ซึ่งปัญหาที่พบของ อบต. และ สต. ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว คือ ปัญหาด้านความเข้มแข็งขององค์กร ทศนคติ และความคิดเห็นขององค์กรที่แตกต่างกัน รวมถึงข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่น้อยลง ซึ่ง

นำไปสู่ข้อเสนอด้านการจัดการองค์กรที่ต้องพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการแก่บุคลากรด้านการบริหารเพิ่มมากขึ้น และการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ สุจิตรา พันธวิไล และธีรเทพ ชนโมตรี (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย ในประเด็นของบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสมาชิกสภาตำบล (สต.) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือสภาตำบล (สต.) เป็นกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่อแหล่งท่องเที่ยว ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและตามที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจัง รวมทั้ง การสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตชุมชน และการปกครองท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น มีการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ระดับแผน มีการกำหนดบทบาทภารกิจแนวทางการดำเนินงาน สร้างความเข้าใจต่อชุมชนเกี่ยวกับแบบแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีคณะกรรมการร่วมประสานงาน ปฏิบัติตามแผน และจัดตั้งคณะกลุ่มที่ปรึกษา/คณะทำงานของชุมชนที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน

รุ่งนภา ตาอินทร์ (2551) พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ ปัจจัยด้านผู้นำปัจจัยด้านกลยุทธ์ และปัจจัยด้านค่านิยมร่วมหรือวัฒนธรรมองค์กรนอกจากนี้ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนใหญ่พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านกฎระเบียบในการทำงานที่เคร่งครัดมากเกินไป 2) ปัญหาด้านงบประมาณและอุปกรณ์ในการทำงานที่ไม่เพียงพอ และ 3) ปัญหาด้านการพัฒนาตนเองของเจ้าหน้าที่อันสืบเนื่องจากการบริหารสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วุธ ญาณสาร (2544) ได้เสนอแนะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ควรจะต้องปฏิบัติ ได้แก่ การวางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายของงานร่วมกับพนักงาน การจัดให้มีการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพ มุมมอง และปรับเปลี่ยนทัศนคติ การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ และกำลังคนให้เหมาะสม ให้อิสระในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจและขวัญใจการปฏิบัติงาน

พจนารถ กรังโกร (อ้างแล้ว) พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนที่แตกต่างกันทั้งด้านหน้าที่รับผิดชอบ การกำหนดกฎระเบียบรับผิดชอบมีผลทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านการมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยว รวมทั้งการติดตามและประเมินผลทางการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์มนัส สุวรรณ และคณะ (อ้างแล้ว) ได้เสนอแผนปฏิบัติและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และด้านการตลาด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการให้เกิดผลประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่จำเป็นต้องร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐที่รับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวโดยตรง คือ

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (สพท.) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเป็นที่ปรึกษาด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ผู้ประสานงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ประสิทธิผลของการนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ วิชา หอมเศรษฐี (2541) มองว่าจะต้องเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลทางการปฏิบัติ คือ ต้องมีความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความพร้อมของการท่องเที่ยว ความเพียงพอของทรัพยากรการบริหาร ความรู้ความสามารถของบุคลากร การประชาสัมพันธ์ กระบวนการติดต่อสื่อสารกับบุคลากร และปัจจัยทางสังคม ซึ่งจะสามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่การพัฒนาที่เกิดขึ้น รวมทั้ง ญัฐินี ทองดี (2551) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การค้นหาศักยภาพของคนและชุมชน การประเมินเอกลักษณ์ของชุมชน การสร้างความพร้อมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและบริการ การยกระดับความสามารถด้านการบริการและการตลาด และ การถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

จะเห็นได้ว่าในการศึกษาที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านบทบาทอำนาจหน้าที่ ความพร้อม และประสิทธิผลในการดำเนินงานของ อปท.ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการใช้ภาษาต่างประเทศ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การฝึกอบรม แนวทางการบริหารงานขององค์กร ประสิทธิผลของการนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ และปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารงานของ อปท. ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นบทบาทของ อปท.ต่อการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้ามาสนับสนุนชุมชนในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยที่ชุมชนสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ตลอดไปและยั่งยืน

บทที่ 3

ระเบียบและวิธีการศึกษา

การศึกษาการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้กำหนดใช้ระเบียบวิธีการศึกษา ทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพ และการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ การสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ศึกษา การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การใช้แบบทดสอบความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแลก่อนและหลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการประชุมแบบมีส่วนร่วม และการใช้แบบประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนควบคู่กับการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และข้อมูลจากระบบออนไลน์ต่างๆ

ในการดำเนินการเก็บข้อมูลผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม ขั้นตอนระหว่างดำเนินการเก็บข้อมูลในภาคสนาม และขั้นตอนการกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การดำเนินการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูล 3 ขั้นตอน คือ

3.1.1 ขั้นตอนก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือในนามสำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ถึง นายกเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้
2. ผู้ศึกษาติดต่อและประสานงานกับผู้นำชุมชน เช่น นายกเทศบาลตำบลนางแล ผู้ใหญ่บ้านเพื่อประสานงานในการเข้าไปดำเนินการศึกษาในพื้นที่ รวมถึงการแจ้งให้ชุมชนทราบเพื่อเป็นการขออนุญาตในการเข้ามาศึกษา ประชุมและร่วมกิจกรรมกับชุมชนเป็นระยะ
3. แนะนำตัวผู้ศึกษากับชุมชนอย่างเปิดเผยเพื่อแจ้งว่าผู้ศึกษาเป็นใคร เข้ามาทำอะไรในชุมชน และให้เหตุผลว่าทำไมถึงเลือกเข้ามาทำการศึกษาในพื้นที่นี้ และขออนุญาตเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของเทศบาลตำบลนางแลเพื่อทราบความเคลื่อนไหวด้านการท่องเที่ยวและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ศึกษาและผู้นำชุมชน

หลังจากนั้น ผู้ศึกษาได้มีกระบวนการดำเนินการศึกษาในแต่ละวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.2 ขั้นตอนระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูลในภาคสนาม

อธิบายตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ข้อมูล ทฤษฎี) ครอบคลุมประเด็น วิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว และองค์ประกอบของการท่องเที่ยว วิเคราะห์และอธิบายผลโดย ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ศึกษา (Street Survey) เพื่อทราบสถานการณ์การ ท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย โดยผู้ศึกษาเข้าไปสำรวจในฐานะนักท่องเที่ยว ใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมซึ่งเป็นระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูล เบื้องต้นซึ่งนำไปใช้ประกอบการสร้างเครื่องมือการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ผู้นำชุมชน (ภาคผนวก ก) วิเคราะห์และอธิบายผลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. กำหนดเนื้อหาการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลในประเด็นสถานการณ์ การท่องเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง อายุ ที่อยู่ โทรศัพท์ อาชีพ ชื่อหมู่บ้าน ที่ตั้ง ชชาติพันธุ์ ภาษา อาชีพหลักใน ชุมชน และปัญหาของชุมชนในปัจจุบัน และ 2) ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ สถานการณ์ ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน บริการด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ใน ชุมชน ความโดดเด่น ความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชน บทบาทของเทศบาล เครือข่ายความ ร่วมมือ ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาและ จัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

4. การดำเนินการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หลังจากการแนะนำตัวและโครงการศึกษา แก่ชุมชนแล้ว ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งนั้น มีการโทรศัพท์นัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ล่วงหน้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักสะดวก คือ ช่วงเวลาหลังเลิกงาน (17.00-20.00 น.) และช่วงเวลางาน (เสาร์- อาทิตย์) สถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความ ต้องการของผู้ให้ข้อมูลหลัก เช่น ที่บ้านของผู้ข้อมูลหลัก ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หรือ ที่ทำการ สำนักงานเทศบาลตำบลนางแล กลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 30 คน ได้แก่ ตัวแทนคณะผู้บริหาร เทศบาลตำบลนางแล ข้าราชการและพนักงานเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า รถเช่า และกลุ่มทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่ม แม่บ้าน เยาวชน ผู้สูงอายุ โดยดำเนินการสัมภาษณ์จนไม่สามารถได้ข้อมูลใหม่เพิ่ม โดยผู้ศึกษาใช้ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ซึ่งเป็นระเบียบวิธีการวิจัยเชิง คุณภาพ ตลอดระยะเวลาการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับจากการ

สัมภาษณ์ และผู้ศึกษาได้บันทึกเทปการสัมภาษณ์และจดบันทึก สรุปการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาในขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้สถิติพรรณนา (Description Statistic) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบสถานการณ์การท้องเทียมในเทศบาลตำบลนางแล

6. จัดการประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal) จำนวน 2 ครั้งโดยผู้เข้าประชุมประกอบด้วยตัวแทนภาคีการท้องเทียม จากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล จำนวน 60 คน สถานที่จัดการประชุม คือ ห้องประชุมเทศบาลตำบลนางแล ทั้งนี้เทศบาลตำบลนางแลเป็นผู้ส่งตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม เพื่อเป็นเวทีให้ผู้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาประเด็นการจัดการทรัพยากรการท้องเทียม และการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท้องเทียม

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท้องเทียมโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการท้องเทียม และแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลนางแล ประจำปี พ.ศ. 2551 – 2555 (ข้อมูลทุติยภูมิ) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การท้องเทียมแห่งประเทศไทย และข้อมูลจากระบบออนไลน์ต่างๆ เพื่อกำหนดกรอบการศึกษารoles บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท้องเทียม โดยชุมชน ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมประเด็น 1) ทรัพยากรการท้องเทียม 2) กิจกรรมการท้องเทียม 3) การเข้าถึงแหล่งท้องเทียม 4) การอำนวยความสะดวกทางการท้องเทียม 5) ที่พักแรม และ 6) การบริการเสริมทางการท้องเทียม วิเคราะห์และอธิบายผลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ศึกษา (Street Survey) เพื่อทราบบทบาททั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ศึกษาเข้าไปสำรวจในฐานะนักท้องเทียม ใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมซึ่งเป็นระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นซึ่งนำไปใช้ประกอบการสร้างเครื่องมือการศึกษา คือ แบบประเมินบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท้องเทียมในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย (ภาคผนวก ข)

3. การสร้างเครื่องมือในการประเมินบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท้องเทียม ใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยบูรณาการองค์ประกอบของการท้องเทียม (6A's) และแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลนางแล เพื่อประเมินบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็น ทรัพยากรการท้องเทียม กิจกรรมการท้องเทียม

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ที่พักแรม และการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในกลุ่มประชากรที่เป็นตัวแทนภาคีการท่องเที่ยวภาครัฐ ได้แก่ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลนางแล ข้าราชการและพนักงานเทศบาล กำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยใช้แบบประเมินฯ สำหรับประเมินบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล จำนวน 82 คน

แบบประเมินฯ จำแนกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) นโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน และการจัดการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล และ 3) ความต้องการในการเพิ่มขีดความสามารถในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. กำหนดสเกลสำหรับการวิเคราะห์และการลงรหัส (Coding) เพื่อวิเคราะห์บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในแต่ละองค์ประกอบ ผู้ศึกษากำหนดใช้เกณฑ์การประเมินโดยการให้ค่าคะแนน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีรูปแบบคำถามแบบเลือกตอบ วิเคราะห์และอธิบายผลโดยค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 นโยบาย แผนงาน การดำเนินงานด้านการจัดการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล โดยมีลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนวัด (Rating Scale) โดยกำหนดรหัสคำตอบไว้ 5 ระดับ ได้แก่

1	=	น้อยที่สุด
2	=	น้อย
3	=	ปานกลาง
4	=	มาก
5	=	มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ใช้ค่าตัวกลางเลขคณิต และการถ่วงน้ำหนักคะแนน ในการแปลผลข้อมูลโดยใช้คุณสมบัติของความต่อเนื่องของคะแนนเป็นเกณฑ์ในการเทียบผลการวิเคราะห์ค่าตัวกลางเลขคณิต โดยแบ่งกลุ่มตามช่วงคะแนนการแปลผล ดังนี้

ช่วงคะแนน	1 – 1.80	=	มีบทบาทน้อยที่สุด
ช่วงคะแนน	1.81 – 2.60	=	มีบทบาทน้อย
ช่วงคะแนน	2.61 – 3.40	=	มีบทบาทปานกลาง
ช่วงคะแนน	3.41 – 4.20	=	มีบทบาทมาก
ช่วงคะแนน	4.21 – 5.00	=	มีบทบาทมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่มีรูปแบบคำถามแบบเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์และอธิบายผลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. การดำเนินการเก็บข้อมูล ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 โดยการแจกแบบประเมินบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในระหว่างที่มีการจัดประชุมประจำเดือนของเทศบาลตำบลนางแล สถานที่เก็บข้อมูล คือ ห้องประชุมเทศบาลตำบลนางแล

6. การวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาโดยใช้สถิติพรรณนา (Description Statistic) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว และนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

7. จัดการประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal) จำนวน 2 ครั้งโดยผู้เข้าประชุมประกอบด้วยตัวแทนภาคีการท่องเที่ยว จากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล จำนวน 60 คน สถานที่จัดการประชุม คือ ห้องประชุมเทศบาลตำบลนางแล ทั้งนี้เทศบาลตำบลนางแลเป็นผู้ส่งตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม เพื่อสอบถามบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. พิจารณาและสังเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1-2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวและแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลนางแล ประจำปี พ.ศ. 2551 - 2555 เพื่อนำมากำหนดขอบเขตเนื้อหาการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม

2. จัดทำเนื้อหาการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม โดยผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้ เทคนิคการประชุมแบบ A-I-C กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) การจัดกิจกรรมอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group) และการระดมสมอง (Brain Storming) เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมฯ มีส่วนร่วมในกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งในการอบรมดังกล่าวมีเนื้อหาครอบคลุมการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและเทคนิคการขาย และการพัฒนาการเงิน การบัญชี

3. จัดทำแบบทดสอบความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแลก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อวัดระดับความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้

แบบทดสอบความรู้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนวัด (Rating Scale) โดยกำหนดระดับความรู้ไว้ 5 ระดับ ได้แก่

1	=	น้อยที่สุด
2	=	น้อย
3	=	ปานกลาง
4	=	มาก
5	=	มากที่สุด

วิเคราะห์และอธิบายผล โดยค่าตัวกลางเลขคณิต (Mean) เพื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้ทั้งก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ และสามารถนำไปวิเคราะห์การพัฒนาองค์ความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมได้

4. ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ (ภาคผนวก ค)

5. การศึกษาดูงาน ณ บ้านหล่อชา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยมีชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งภายหลังการศึกษาดูงานผู้ศึกษาได้จัดกระบวนการถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงาน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ทบทวนและวิเคราะห์ความรู้ที่ได้รับ สำหรับใช้เป็นบทเรียนในการนำไปปฏิบัติในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ในเทศบาลตำบลนางแลต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 4 การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ตรวจสอบผลการศึกษาที่ได้จากแต่ละวิธีการศึกษา เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลเพื่อสรุปผลการศึกษา

2. บูรณาการผลการศึกษาเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. จัดการประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal) จำนวน 1 ครั้งโดยผู้เข้าประชุมประกอบด้วยตัวแทนภาคีการท่องเที่ยว จากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน จำนวน 60 คน จากพื้นที่ศึกษา 4 แห่ง สถานที่จัดการประชุม คือ ห้องประชุมเทศบาลตำบลนางแล ทั้งนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ส่งตัวแทนของแต่ละพื้นที่ๆละ 15 คน เข้าร่วมประชุม เพื่อเป็นเวทีให้ผู้ศึกษานำเสนอแนวทางการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวฯ ที่ผู้ศึกษานำเสนอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และความต้องการของภาคีการท่องเที่ยวมากที่สุด

4. การดำเนินการแก้ไขแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ที่ผู้ศึกษาได้ดำเนินการร่วมกับตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรงเพื่อผลักดันให้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวถูกนำไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาชุมชนต่อไป

5. จัดการประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal) จำนวน 1 ครั้งโดยผู้เข้าประชุมประกอบด้วยตัวแทนภาคการท่องเที่ยว จากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล จำนวน 60 คน สถานที่จัดการประชุมคือห้องประชุมเทศบาลตำบลนางแล ทั้งนี้เทศบาลตำบลนางแลเป็นผู้ส่งตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 5 การประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว และแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลนางแล ประจำปี พ.ศ. 2551 – 2555 (ข้อมูลทุติยภูมิ) โดยเก็บรวบรวมจาก ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และข้อมูลจากระบบออนไลน์ต่างๆ เพื่อกำหนดกรอบการศึกษาบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีขอบเขตการศึกษาคือครอบคลุมประเด็น 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว 5) ที่พักแรม และ 6) การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

2. การสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ศึกษา (Street Survey) เพื่อทราบผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม โดยผู้ศึกษาเข้าไปสำรวจในฐานะนักท่องเที่ยว ใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมซึ่งเป็นระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นซึ่งนำไปใช้ประกอบการสร้างเครื่องมือการศึกษา คือ แบบประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคผนวก ง)

3. การสร้างแบบประเมินฯ เพื่อเป็นเครื่องมือศึกษาผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม โดยบูรณาการองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (6A's) และแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลนางแล ประจำปี พ.ศ. 2551 – 2555 โดยแบบประเมินฯ จำแนกข้อมูลเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้ เทคนิคการประเมินแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนประเมินการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล

4. กำหนดสเกลสำหรับการวิเคราะห์และการลงรหัส (Coding) เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินฯ มีรูปแบบคำถามแบบเลือกตอบ วิเคราะห์และอธิบายผลโดยร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ชุมชนประเมินการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยมีลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนวัด (Rating Scale) โดยกำหนดรหัสคำตอบไว้ 3 ระดับ ได้แก่

1	=	ไม่มีการดำเนินการ
2	=	มีการดำเนินการปานกลาง
3	=	มีการดำเนินการที่เห็นได้ชัดเจนและต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ใช้ค่าตัวกลางเลขคณิต และการถ่วงน้ำหนักคะแนน ในการแปลผลข้อมูลโดยใช้คุณสมบัติของความต่อเนื่องของคะแนนเป็นเกณฑ์ในการเทียบผลการวิเคราะห์ค่าตัวกลางเลขคณิต โดยแบ่งกลุ่มตามช่วงคะแนนการแปลผล ดังนี้

ช่วงคะแนน	1.00 – 1.50	=	ควรปรับปรุง
ช่วงคะแนน	1.51 – 2.50	=	ดี
ช่วงคะแนน	2.51 – 3.00	=	ดีเด่น

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสถิติพรรณนา

5. การกำหนดการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) แบบเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากตัวแทนภาคการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยใช้กระบวนการตอบแบบประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 185 คน ได้แก่ ตัวแทน 16 หมู่บ้าน ละ 10 คน (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประธานแม่บ้าน) และตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจจำนวน 25 กลุ่ม ตามฐานข้อมูล ณ วันที่ 30 ตุลาคม 2551 ได้แก่

ลำดับที่	ชื่อกลุ่มวิสาหกิจ	ที่ตั้ง
1	วิสาหกิจศูนย์ส่งเสริมและผลิตภัณฑ์ข้าว	21 หมู่ที่ 12
2	วิสาหกิจพัฒนาอาชีพ (ตุ๊กตาระบายสี)	253 หมู่ที่ 12
3	วิสาหกิจกลุ่มเพาะเห็ดบ้านร่องปลาข้าว (เห็ดหอม นางฟ้า)	94 หมู่ที่ 14
4	วิสาหกิจกลุ่มผู้เลี้ยงวัวบ้านป่าอ้อ	86 หมู่ที่ 6
5	วิสาหกิจถักเสื่อแปรรูปแม่บ้าน (ถักเน่า เต้าเจี้ยว)	157 หมู่ที่ 4
6	วิสาหกิจชุมชนไข่เค็มสมุนไพร	114 หมู่ที่ 10

7	วิสาหกิจแม่นางกวักสุรากลั่น	136	หมู่ที่ 14
8	วิสาหกิจสุรากลั่นม่วงงาม	10	หมู่ที่ 4
9	วิสาหกิจสับปะรด	181	หมู่ที่ 8
10	วิสาหกิจผู้ปลูกสับปะรด	335	หมู่ที่ 8
11	วิสาหกิจสับปะรด	426	หมู่ที่ 8
12	วิสาหกิจผู้ปลูกสับปะรดนางแล (ไร่จักรพงษ์)		หมู่ที่ 13
13	วิสาหกิจแปรรูปสับปะรดและสมุนไพรร้างคำ	439	หมู่ที่ 10
14	วิสาหกิจกระดาดจากใบสับปะรด (ของที่ระลึก)	270	หมู่ที่ 10
15	วิสาหกิจผู้ปลูกสับปะรด (ไร่ดวงดาว)	376	หมู่ที่ 13
16	วิสาหกิจหมัวย่างรมควันกรณีการ	347	หมู่ที่ 16
17	วิสาหกิจขนมปลาไทยโบราณ	267	หมู่ที่ 16
18	วิสาหกิจกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าอุตสาหกรรม (ผ้าเช็ดเท้า หมวก)	15	หมู่ที่ 1
19	วิสาหกิจแปรรูปสมุนไพรรวมและขนมอบ (ถั่วสมุนไพรรวม กล้วยฉาบ)	5	หมู่ที่ 2
20	วิสาหกิจหัตถกรรมบ้านเด่น	314	หมู่ที่ 5
21	วิสาหกิจสมุนไพรรวม (ดอยน้ำซับ)	42	หมู่ที่ 7
22	วิสาหกิจปุ๋ยอินทรีย์บ้านนางแลใน	92	หมู่ที่ 7
23	วิสาหกิจชุมชนผักปลอดสารพิษ	258	หมู่ที่ 10
24	วิสาหกิจกลุ่มพลัง 2000 (บริการรถเช่า)	36	หมู่ที่ 6
25	วิสาหกิจสตรีเครดิตยูเนียนบ้านป่าอ้อ (ข้าวกล้อง น้ำข้าวกล้อง)	97	หมู่ที่ 6

6. การดำเนินการเก็บข้อมูล ในเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2553

7. การวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาโดยใช้สถิติพรรณนา (Description Statistic) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม

8. จัดการประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal) จำนวน 1 ครั้งโดยผู้เข้าประชุมประกอบด้วยตัวแทนภาคการท่องเที่ยว จากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล จำนวน 60 คน สถานที่จัดการประชุมคือห้องประชุมเทศบาลตำบลนางแล ทั้งนี้เทศบาลตำบลนางแลเป็นผู้ส่งตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม

3.2 การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และประมวลผลมาดำเนินการสรุปผล อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์กำหนดไว้ โดยเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในประเด็นสถานการณ์การท่องเที่ยวตำบลนางแล บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งนำเสนอเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล นำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

4.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

ข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวเทศบาลตำบลนางแลประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจ การปกครองและการบริหารงานเทศบาล สังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแลทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานภาคชุมชน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 สภาพทั่วไป

วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2506 ตำบลนางแล แยกออกมาจากตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ต่อมา มีการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนางแล เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2539 และเลื่อนฐานะเป็นเทศบาลตำบลขนาดเล็กเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา เทศบาลตำบลนางแลตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ห่างจากตัวเมืองเชียงราย ประมาณ 15 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 55 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 34,375 ไร่ ตามทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) เป็นเส้นทางสายหลักสำหรับเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เสื่อมเศรษฐกิจ ที่มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศที่มีความสะดวกสบาย เนื่องจากมีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับสนามบินนานาชาติเชียงราย ในการคมนาคมขนส่งมีถนนสายหลักจำนวน 3 เส้นทาง ได้แก่

1. ถนนสายบ้านเด่น - ท่าข้าวเปลือก (ทางหลวงหมายเลข 1209)
2. ถนนสายบ้านป่าห้ - บ้านสันลมเจย
3. ถนนสายบ้านเด่น - บ้านนางแลใน

ซึ่งสภาพการคมนาคมในพื้นที่มีทั้งถนนลาดยาง ถนน คสล. / คสล. ถนนหินคลุก และถนนลูกรัง อีกทั้งถนนบางเส้นทางมีการชำรุดทรุดโทรมทำให้ผู้ใช้เส้นทางดังกล่าวเพื่อการสัญจรไม่ได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางมากเท่าที่ควร

4.1.2 เศรษฐกิจ

เทศบาลตำบลนางแลมีพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของอำเภอเมืองเชียงราย ได้แก่ สับปะรด ข้าว ลิ้นจี่ ลำไย ข้าวโพด ถั่วเหลือง ผักชะอม และมันเทศ ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าวสร้างรายได้ให้กับชุมชนจำนวนมาก และมีการพัฒนา

สาธารณูปโภคพื้นฐานที่ครบถ้วน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน โทรศัพท์ และวิทยุชุมชน เป็นต้น คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และการบริการ โดยรายได้เฉลี่ยของประชาชนประมาณ 24,000 บาท/คน/ปี

4.1.3 การปกครองและการบริหารงานเทศบาล

เทศบาลตำบลนางแล จำแนกเขตการปกครองออกเป็น 2 เขต ตามสัดส่วนจำนวนประชากร ครอบคลุมการดูแล 16 หมู่บ้านทั่วทั้งตำบล มีประชากรทั้งหมด 10,266 คน แบ่งเป็นชาย 5,012 คน และหญิง 5,254 คน คิดเป็น 4,077 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 188.18 คน/ตารางกิโลเมตร

1. โครงสร้างคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลนางแล ประกอบด้วย

นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลนางแล	จำนวน 1 คน
รองนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลนางแล	จำนวน 2 คน
ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลนางแล	จำนวน 1 คน
เลขานุการนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลนางแล	จำนวน 1 คน

2. โครงสร้างสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนางแล ประกอบด้วย

ประธานสภาเทศบาลตำบลนางแล	จำนวน 1 คน
รองประธานสภาเทศบาลตำบลนางแล	จำนวน 1 คน
สมาชิกสภาเทศบาลตำบลนางแล เขต 1	จำนวน 5 คน
สมาชิกสภาเทศบาลตำบลนางแล เขต 2	จำนวน 5 คน
ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน 16 คน

หน่วยงานการบริหารงานภายในเทศบาลตำบลนางแล ประกอบด้วย สำนักงานปลัดเทศบาล ส่วนการคลัง ส่วนโยธา ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีอัตรากำลังพนักงานเทศบาลและลูกจ้างจำนวน 55 คน (ข้อมูล ณ 1 พฤษภาคม 2553) ได้แก่ ปลัดเทศบาล เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป เจ้าหน้าที่งานธุรการ นักวิชาการศึกษา นายช่าง เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี และพนักงานจ้างทั่วไป เป็นต้น

ตารางที่ 4-1 อัตรากำลังพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาลตำบลนางแล (ข้อมูล ณ 1 พฤษภาคม 2553)

หน่วยงาน	พนักงาน	ลูกจ้างประจำ	พนักงานจ้าง			รวม พนักงาน/ ลูกจ้างประจำ
			ตาม ภารกิจ	ทั่วไป	รวม	
สำนักปลัดเทศบาล	10	2	3	4	7	19
กองคลัง	7	7	-	2	2	18
กองช่าง	5	1	2	1	3	12
กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	1	-	-	-	-	1
กองการศึกษา	4	-	-	-	-	4
หน่วยงานตรวจสอบภายใน	1	-	-	-	-	1
รวม	28	10	5	7	12	55

4.1.4 สังคมและวัฒนธรรม

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกันสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของตนเอง รวมทั้งมีการส่งเสริมกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยมีรายละเอียดในตารางกิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ดังนี้

ตารางที่ 4-2 กิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นเทศบาลตำบลนางแล

เดือน	ประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมท้องถิ่น	รายละเอียด
มกราคม	दानข้าวใหม่	เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเปลือกเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะนำข้าวไปทำบุญถวายพระ ข้าวที่เหลือชาวบ้านจะนำมารับประทานอย่างอื่น
กุมภาพันธ์	งานวันของดีตำบลนางแล	
มีนาคม	งานวันกินวอ	ประเพณีชาวเขาเผ่าลาหู่ เพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยบันดาลให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรสำหรับไว้บริโภคและปลูกให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข
เมษายน	ผ้าป่า ปอยหลวง	
	งานวันสงกรานต์	วันขึ้นปีใหม่ของชาวไทยล้านนา จัดขึ้น 4 วัน คือ
	สืบชะตาหมู่บ้าน	วันสังขารล่อง (วันที่ 13 เมษายน) วันเนา (วันที่ 14 เมษายน) วันพญาวัน (วันที่ 15 เมษายน) วันปากปี (วันที่ 16 เมษายน)
พฤษภาคม	งานผาสาครอยวัว	การต่อชะตาหมู่บ้านให้มีความสุขยืนยาวนาน นิยมทำในช่วงปีใหม่สงกรานต์เพื่อความร่มเย็นเป็นสุข
	(สืบชะตาแม่น้ำนางแล)	การบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แม่น้ำนางแล การประกอบพิธีบวงสรวงเจ้าแม่นางแลและสิ่งมีชีวิตในน้ำ ณ ผาสาครอยวัว ก่อนเข้าสู่ฤดูทำนาเพื่อให้มีน้ำอุดมสมบูรณ์ในการทำเกษตร
มิถุนายน	งานวันสืบประเพณีนางแล	มีการจำหน่าย การแสดง และการประกวดพืชผลทางการเกษตรที่สำคัญ คือ สับประรดนางแล-กุแล
กรกฎาคม	ตำนาน	การเริ่มต้นหว่านพันธุ์ข้าว ด้านในช่วงเริ่มต้นฤดูฝน
	งานเข้าพรรษา	การถวายเทียนประจําพรรษาเพื่อจุดเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา สำหรับพระสงฆ์จำพรรษาในวัด และใช้แสงสว่างในการทำวัตรสวดมนต์
สิงหาคม	โล้ชิงช้า	ประเพณีของชนเผ่าอาข่า เพื่อฉลองผลผลิตทางการเกษตร
กันยายน	ตานก๋วยสลาก	การอุทิศส่วนกุศล สิ่งของเครื่องใช้ให้ผู้ล่วงลับ
ตุลาคม	ออกพรรษา	การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์มหาชาติ
พฤศจิกายน	ลอยกระทง	ยี่เป็ง การประดับโคมไฟตามบ้านเรือน ทำซุ้มประตูด การทำข้าวสุกปายาสเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในวันเพ็ญเดือน 12
ธันวาคม	ปีใหม่ลูกช้าง	การแข่งขันโยนลูกช้างเพื่อฉลองการเปลี่ยนแปลงวัยที่มากขึ้น
	คริสต์มาส	สำหรับชาวบ้านที่นับถือคริสต์ศาสนา

4.1.5 การท่องเที่ยว

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนางแล เพราะเทศบาลตำบลนางแลเป็นแหล่งปลูกสับปะรดที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ และเป็นสถานที่ตั้งของหมู่บ้านที่ปลูกสับปะรดที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคโดยทั่วไป จากประวัติหมู่บ้านพบว่า เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2497 นายเซ่ง แซ่ฮุย ชาวจีนไหหลำ อพยพมาจากประเทศจีน และนางจันทร์ เกิดคำ ผู้เป็นภรรยาที่เดิมอาศัยอยู่อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านป่าซางวิวัฒน์ หมู่ที่ 8 ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ต่อมานายเซ่งเดินทางกลับไปเยี่ยมญาติและนำสับปะรดกลับมาจำนวน 30 ต้น โดยนำมาปลูกที่บ้านป่าซางวิวัฒน์ (ปัจจุบัน คือ สวนของนายอวยชัย ดวงแก้ว) ซึ่งสับปะรดที่นำมาปลูกดังกล่าว มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ โดยมีลักษณะสีเนื้อสับปะรดสีน้ำผึ้ง มีกลิ่นหอมเหมือนน้ำผึ้ง และมีรสชาติหวาน ในปี พ.ศ.2505 นายคำลือ เชื้อนเพชร อดีตกำนันตำบลนางแลได้ซื้อหน่อสับปะรดจากนายเซ่ง แซ่ฮุย มาปลูกเอง และทำการขยายพันธุ์เพื่อเผยแพร่ให้กับหมู่บ้านใกล้เคียง ทำให้สับปะรดพันธุ์ดังกล่าวมีชื่อเสียง และได้รับความนิยมจากผู้บริโภคโดยทั่วไป

2. สภาพพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

พื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพาะปลูกสับปะรดมีจำนวน 1,900 ไร่ จากเกษตรกรจำนวน 150 ราย ด้วยลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นที่ราบ ที่ราบเชิงเขา เนินเขา และภูเขาสูง มีแนวเขาทางด้านทิศตะวันตกซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดลำห้วยหลายสายเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญ พื้นที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย ประมาณ 400 เมตร ทำให้อากาศเย็นสบายและค่อนข้างหนาวในฤดูหนาวอุปกับสภาพพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่มีความลาดเอียงทำให้การปลูกสับปะรดในพื้นที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับโรครากเน่า ดินมีลักษณะระบายน้ำได้ดี และมีแร่ธาตุสำคัญต่างๆ เช่น ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม คาร์บอน และไนโตรเจน เป็นต้น การซึมซับของน้ำอยู่ในระดับปานกลางรวมถึงการไหลบ่าของน้ำผิวดินอยู่ในระดับปานกลางถึงเร็ว ระดับน้ำใต้ดินไม่ลึก ส่วนลักษณะภูมิอากาศ มีอุณหภูมิเฉลี่ย 24 องศาเซลเซียส ปริมาณฝนตกโดยเฉลี่ย 1757.4 มิลลิเมตรต่อปี จำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 140 วันในปี ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยร้อยละ 76

3. สินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สินค้าหลักของพื้นที่ซึ่งได้รับความนิยมและมีความสำคัญกับการท่องเที่ยว คือ สับปะรด จำแนกเป็น 2 สายพันธุ์ ได้แก่ 1) สับปะรดพันธุ์นางแลหรือสับปะรดพันธุ์น้ำผึ้งที่ปลูกพื้นที่จัดอยู่ในกลุ่ม Smooth cayenne เช่นเดียวกับ สับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย ซึ่งสับปะรดนางแลมีผลขนาดใหญ่ สีเนื้อสับปะรดสีน้ำผึ้ง มีกลิ่นหอมเหมือนน้ำผึ้ง และมีรสชาติหวาน ให้ผลผลิตในช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคมของทุกปี ลักษณะทางเคมีมีปริมาณกรดโดยรวมค่อนข้างต่ำ คือ เฉลี่ยร้อยละ 0.30 ความหวานอยู่ระหว่าง 16-20 บริค และได้รับการจดทะเบียนการใช้สิทธิเครื่องหมายการค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (จีไอ) กับกรมทรัพย์สินทางปัญญาเมื่อปี พ.ศ.2549 ทะเบียนเลขที่ สช 49100013 และ 2) สับปะรดพันธุ์ภูแลเป็นสับปะรดพันธุ์ภูเก็ตที่มีผู้นำมาปลูกในพื้นที่ตำบลนางแลและมีการกลายพันธุ์

ทำให้คุณลักษณะโดดเด่น คือ มีความกรอบเหมือนพันธุ์ทุเรียนแต่มีความหวานน้ำเหมือนพันธุ์นางแล และมีผลขนาดเล็กเหมาะสำหรับการบริโภค และให้ผลผลิตตลอดทั้งปี

ในการเพาะปลูกนั้นสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปีแต่นิยมปลูกก่อนฤดูฝน โดยการปลูกใช้ได้ทั้งระบบการปลูกแบบแถวเดี่ยวระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระหว่างแถว 100 เซนติเมตรและแถวคู่ เว้นระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระหว่างแถว 50 เซนติเมตร ระหว่างแถวคู่ 150 เซนติเมตร ซึ่งในการเตรียมพันธุ์จะใช้หน่อพันธุ์ที่เกิดในพื้นที่ตำบลนางแลเท่านั้น โดยเลือกหน่อข้างที่ค่อนข้างสมบูรณ์ หน่อที่หักได้จะนำไปปลูกโดยไม่มีฝั้งแดดหรือผ่านกรรมวิธีใดๆ สำหรับการหักจุก เริ่มกระทำหลังติดดอกและสับปะรดมีอายุประมาณ 2 เดือน (สังเกตว่าดอกเริ่มเหี่ยวและร่วง) จะทำการหักจุกและห่อด้วยกาบใบ เพื่อให้สารอาหารไปหล่อเลี้ยงมากขึ้น ในการการเก็บเกี่ยวนั้น ส่วนใหญ่เก็บผลสับปะรดที่มีอายุ 16 - 18 เดือน นับตั้งแต่การปลูกหรือเก็บเกี่ยวหลังจากออกดอกประมาณ 6 เดือนช่วงเก็บเกี่ยวที่สับปะรดมีรสชาติดีที่สุดคือ ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน สับปะรดนางแลเป็นสับปะรดสุกเขียว ดังนั้นวิธีการสังเกตผลแก่สามารถดูจากสีของเปลือกผลโดยดูจากสีที่เปลี่ยนไปเป็นสีเหลืองประมาณ 2 ตา แล้วใช้มีดตัดก้านผลเหลือ 4-5 นิ้ว รวบรวมใส่ภาชนะบรรจุที่สะอาด และดำเนินการคัดขนาดจำแนกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้วิธีการสังเกตด้วยตาเปล่า นอกจากนี้มีการคัดเกรด หรือที่เรียกว่า น้ำหรือเนื้อ โดยใช้ความแน่นของเนื้อสับปะรดเป็นตัววัดโดยอาศัยการเคาะฟังเสียงด้วยผู้ที่มีความชำนาญ ซึ่งการคัดเกรดจำแนกเป็นสับปะรดน้ำหนึ่งหรือเนื้อหนึ่ง สับปะรดน้ำสองหรือเนื้อสอง และสับปะรดน้ำสามหรือเนื้อสาม ซึ่งสับปะรดน้ำหนึ่งจะมีความแน่นของเนื้อมากกว่า และมีรสหวานกว่าสับปะรดน้ำสอง และสับปะรดน้ำสาม

การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดพันธุ์นางแล และภูแลในพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลนางแล ตำบลท่าสุด และตำบลบ้านดู่ มีการตั้งกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการมาสำรวจพื้นที่เพาะปลูกสับปะรด โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการดูแลผลผลิตให้มีคุณภาพ การรักษามาตรฐานสับปะรดพันธุ์พื้นเมือง โดยไม่เน้นการส่งเสริมทางการตลาด มีการลงทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกประมาณ 100 ราย ทั้งที่มีพื้นที่ปลูกของตนเองและเช่าพื้นที่ปลูกในส่วนของการเช่าพื้นที่ปลูกจ่ายค่าเช่า 200 - 400 บาท/ไร่/ปี การจัดจำหน่ายสับปะรดจะขายส่งในราคาตั้งแต่ 2-22 บาท/กิโลกรัม ให้กับพ่อค้าคนกลางในจังหวัดเชียงราย และต่างจังหวัดเพื่อจำหน่ายต่อไปยังจังหวัดอื่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร หาดใหญ่ และภูเก็ต ซึ่งยังไม่จำหน่ายในต่างประเทศ ถึงแม้ราคาจะตกต่ำแต่ก็ไม่ได้ทำให้เกษตรกรขาดทุนมีโอกาสขายผลผลิตได้หมดเนื่องจากมีผลผลิตออกมาทั้งปีและขึ้นอยู่กับดูแลเอาใจใส่ ยกเว้นที่ผลผลิตออกฉั้่นตลาด จำเป็นที่จะต้องหาแนวทางในการแปรรูปสับปะรด เช่น สับปะรดกวน สับปะรดเชื่อม น้ำสับปะรด หรือน้ำสับปะรดพร้อมดื่ม เป็นต้น กลุ่มผู้ปลูกสับปะรดประสบปัญหาด้านคุณภาพดิน เนื่องจากดินเสื่อมสภาพ เกษตรกรไม่มีความรู้ในการเตรียมดิน การใช้สารเคมี ยาปราบ ศัตรูพืชที่มีสารตกค้างบนดิน ดังนั้น การจัดตั้งกลุ่มจึงเน้นทำความเข้าใจกับเกษตรกรในการปลูกสับปะรดที่ถูกต้องต่อไป

อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังไม่ประสบปัญหาการขาดทุนแม้ว่าราคาจะตกต่ำเพราะมีผลผลิตออกจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี อีกทั้ง มีการส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ได้แก่ แยม สับปะรด สับปะรดกวน ไวน์สับปะรด น้ำสับปะรดเข้มข้น และน้ำสับปะรดพร้อมดื่ม เป็นต้นเพื่อรองรับ

ปัญหาการนำเข้าเสียในช่วงเวลาที่มีสับปะรดมากและล้นตลาดในบางช่วงของทุกปี รวมถึงการส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อให้เกษตรกรมีปรับตัว การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และการลดปัญหาเรื่องดินเสื่อมคุณภาพ และลดต้นทุนในการใช้สารเคมีต่าง ๆ ในการเพาะปลูก

4.1.6 การมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล

การมีส่วนร่วมของภาคีการท่องเที่ยวในพื้นที่จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ

ปี พ.ศ. 2551 หมู่บ้านป่าซางวิวัฒน์ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งใหม่ที่เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกในรูปแบบ “From Farm to Table” ตั้งแต่การปลูกสับปะรด การแปรรูปอาหารจากสับปะรด และการใช้ประโยชน์จากสับปะรด เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในการอนุรักษ์สับปะรดพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกมากกว่า 30 ปี ให้คงอยู่ต่อไป นอกจากนี้ บ้านป่าซางวิวัฒน์ได้จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านป่าซางวิวัฒน์เพื่อการเปิดตัวอย่างเป็นทางการในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจเรียนรู้ขั้นตอนการปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว เรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดบ้านป่าซางวิวัฒน์ และชิมอาหารคาวหวานที่ทำจากสับปะรด เช่น ยำ ต้มยำ แกงฮังเล น้ำพริกฮอง แกงเผ็ดสับปะรดและข้าวเกรียบ เป็นต้น รวมถึงซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสับปะรด เช่น ไวน์ แยม ทอฟฟี่จากสับปะรด และผลิตภัณฑ์ของใช้ และเครื่องประดับที่ทำจากกระดาศใบสับปะรด เช่น สมุดบันทึก กรอบรูป และถุงกระดาศ เป็นต้น ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจซื้อผลิตภัณฑ์ของสับปะรดเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแถบเอเชียและยุโรป ซึ่งแตกต่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมซื้อสับปะรดประเภทปอกเปลือกแช่เย็นบรรจุถุงพร้อมรับประทาน และซื้อสับปะรดสดประเภทไม่ปอกเปลือกสำหรับเป็นของฝากเฉพาะถิ่น

2. การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคเอกชน

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคเอกชนมาจากการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบธุรกิจที่เปิดให้บริการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผาบ้านดอยดินแดง พิพิธภัณฑ์บ้านดำ และหมู่บ้าน 5 ชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาว มีรายละเอียดดังนี้

1) เครื่องปั้นดินเผาบ้านดอยดินแดง ตั้งอยู่ที่บ้านป่าอ้อ หมู่ที่ 6 บ้านดอยดินแดงเป็นบ้านของอาจารย์สมลักษณ์ ปันติบุญ ศิลปินเซรามิคชาวเชียงราย ที่เปิดบ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมผลงานในห้องแสดงผลงาน ห้องแสดงงานศิลปะเซรามิค ห้องแสดงสินค้าประเภทตกแต่ง โรงงานผลิตและร้านจำหน่ายสินค้า โดยจุดเด่นของผลงาน คือ การนำวัตถุดิบธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงซึ่งผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมกับศิลปะร่วมสมัยที่มีกลิ่นอายของความเป็นไทยและความเป็นญี่ปุ่น เปิดเวลา 08.30-16.00 น. ทุกวันยกเว้นวันอาทิตย์ โดยไม่คิดค่าเข้าชม

2) พิพิธภัณฑ์บ้านดำ บ้านแม่ปู่คา หมู่ที่ 13 เจ้าของคือ ดร.ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) ประจำปี พ.ศ. 2544 และได้รับรางวัล Arts and Culture Prize รางวัลวัฒนธรรมเอเชียจากประเทศญี่ปุ่น ที่มอบให้แก่บุคคลที่ทำผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. 2544 ผลงานต่าง ๆ ได้รับการสร้างสรรค์ให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชีย โดยจัดแสดงศิลปะ ของสะสมส่วนตัวเฟอร์นิเจอร์ทำจากเขาและหนังสัตว์ สิ่งก่อสร้างประเภท หอศิลป์ ศาลา และวิหารที่เน้นโทนสีดำมีคุณค่าทางศิลปะและจิตใจ และกลายเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวของเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมบ้านศิลปินของจังหวัดเชียงราย พิพิธภัณฑ์บ้านดำเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ในเวลา 08.00-17.00 น. โดยไม่คิดค่าเข้าชม

3) หมู่บ้าน 5 คนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาว บ้านป่าอ้อ หมู่ที่ 6 ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา โดยในระยะแรกชุมชนเริ่มจัดทำโครงการเกษตรแบบยั่งยืน ได้แก่ การปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ประเภทวัวและกระบือ ต่อมาชุมชนได้ชักชวนชาวเขาชนเผ่าต่างๆ ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน รวมทั้งก่อสร้างบ้านของแต่ละชนเผ่ารวมทั้งหมด 5 ชนเผ่า ได้แก่ อาข่า เย้า ลาหู่ ปะหล่อง และกะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งดำเนินวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละเผ่าที่มีทั้งการนับถือบรรพบุรุษตนเอง นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ ภายหลังมีการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม หมู่บ้านชาวเขา โดยที่ชุมชนซึ่งมีการประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และทำการฝึมือเย็บปักถักร้อย ทอผ้า นำผลผลิตที่ได้จากการประกอบอาชีพจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมสำหรับชุมชน

3. การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคชุมชน

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคชุมชนมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการจัดตั้งกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

(1) น้ำตกนางแลใน บ้านนางแลใน หมู่ที่ 7 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นต้นกำเนิดแม่น้ำนางแล การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องเดินออกจากตัวหมู่บ้านขึ้นไปบนภูเขา ตามลำธารน้ำไหลผ่าน ระยะทางประมาณ 300 เมตร น้ำตกนางแลในประกอบด้วยน้ำตก 4 ชั้น มีความสูงไม่มากนัก มีหินเรียงรายอยู่ล้อมรอบที่สามารถนั่งชมทัศนียภาพของน้ำตกได้ และมีปริมาณน้ำมากไหลตลอดทั้งปี

(2) ดอยดั่ง บ้านนางแลใน หมู่ที่ 7 ชื่อดอยดั่งมาจากการที่มีบริเวณลานหินกว้างที่เกิดเสียงดังคล้ายเสียงของกลองเมื่อใช้ไม้กระทุ้งกับพื้น จุดสูงสุดของดอยดั่งมีหินลักษณะคล้ายรูปพระจันทร์เต็มดวง คือ เป็นรูปวงกลมและรูปสามเหลี่ยมเรียกว่า สันลายแทง อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,252 เมตร การขึ้นดอยดั่งใช้ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร โดยเส้นทางดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลนางแล ได้ร่วมกับชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และโรงเรียนในตำบล จัดกิจกรรม “วอร์คแรลลี พิชิตดอยดั่ง” ตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2549 ช่วงเดือนมกราคมของทุกปี การขึ้นดอยดั่งมีเส้นทาง 2 เส้นทางคือ เส้นทางระยะสั้นโดยเริ่มต้นที่บ้านลิโซ่ ผ่านน้ำตกตาดฝน น้ำตกตาดฮาง แล้วขึ้นไปทางลานหินใช้ระยะทางประมาณ 3-4 กิโลเมตรและเส้นทางระยะไกลโดยเริ่มต้นที่บ้านลิโซ่ ผ่านน้ำตกตาดฝน

น้ำตกตาดฮาง น้ำตกตาดถ้ำ ผ่านป่าสัก ผ่านน้ำตกสี่ชั้น ขึ้นไปทางบ้านชาวเขา ตาน้ำตก ไปยังจุดสูงสุดของดอยดั่ง สันลายแทง แล้วจึงลงมายังจุดที่เกิดเสียงดัง

(3) ผาลาดรอยวัว บ้านนางแลใน หมู่ที่ 7 เป็นตำนานของตำบลนางแล ทุกปีชาวตำบลนางแลโดยเฉพาะหมู่บ้านที่มีแม่น้ำนางแลไหลผ่านได้จัดพิธีบวงสรวงเจ้าแม่นางแล และประเพณีจุดบั้งไฟ ในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 8 เหนือ (พฤษภาคม) บริเวณผาลาดรอยวัว หมู่ที่ 7 บ้านนางแลใน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ได้เพิ่มพิธีสืบทอดแม่น้ำนางแล นับว่าเป็นประเพณีที่ชาวตำบลนางแลให้ความศรัทธาและเชื่อถือมาก เนื่องจากแม่น้ำนางแลมีคุณประโยชน์ต่อชาวบ้านมาช้านาน ในงานประเพณีดังกล่าว จะมีขบวนแห่ของหมู่บ้าน ทำพิธีบวงสรวงในช่วงเช้า ส่วนช่วงบ่ายเป็นงานรื่นเริง การแสดงมหรสพต่างๆ มีการแข่งขันบั้งไฟ อนึ่งก่อนวันงานหนึ่งวันจะมีการพัฒนาลำน้ำนางแลตลอดสาย และพิธีบนบานเจ้าแม่นางแล และหลังวันงานหนึ่งวันจะจัดพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำเพื่อขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาลเพื่อให้ชาวนามีน้ำใช้ตลอดฤดูกาลทำนา

2) กลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งในชุมชน ก่อตั้งขึ้นจากความร่วมมือของชุมชนและแกนนำกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง โดยผลิตหัตถกรรมงานฝีมือ และผลิตสินค้าชุมชนประเภทต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) กลุ่มหัตถกรรมบ้านเด่น ได้แก่ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า มีวัตถุดิบ คือ ผ้าฝ้ายจากโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งมีการนำมาตัดเย็บ ออกแบบ ขึ้นรูปเพื่อผลิตเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยมีการคิดค้น ตัดแปลง และประยุกต์การออกแบบสินค้าให้มีความแตกต่างจากสินค้าที่จำหน่ายทั่วไปในตลาดเมืองเชียงใหม่หรือเชียงราย ในการดำเนินงานหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ออกแบบ และมีสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ทำการตัดเย็บโดยใช้จักรเย็บผ้า และกรรไกร อีกทั้งมีการเย็บปักบางส่วนที่ไม่ต้องใช้เครื่องจักร เช่น เสื้อผ้าสตรี เสื้อผ้าสุภาพบุรุษ และผ้าผืน เป็นต้น

(2) กลุ่มหัตถกรรมไม้ไผ่ มีการคิดค้น และประดิษฐ์สินค้าจากวัตถุดิบจากธรรมชาติที่สามารถหาได้ง่ายในชุมชน เช่น ไม้ไผ่ และเมล็ดพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น โดยเป็นสินค้าประเภทเครื่องประดับ และของตกแต่งบ้าน เช่น สร้อย กำไล แหวน และแจกัน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากการดำเนินการในปัจจุบัน คือ การไม่มีตลาดในการจำหน่ายสินค้า การเดินทางไปตลาดต่างจังหวัดเพื่อจำหน่ายสินค้ามีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นทางกลุ่มมีความต้องการตลาดจำหน่ายสินค้าในพื้นที่จังหวัดเชียงรายที่สะดวกต่อการเดินทาง

(3) กลุ่มสตรีสหกรณ์เครดิตยูเนียน ก่อตั้งขึ้นการรวมตัวผลิตข้าวกล้องเพื่อต้องการสร้างรายได้ให้แม่บ้าน ซึ่งการดำเนินการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหกรณ์เครดิตยูเนียนนางแลในการลงทุนจัดตั้งกลุ่ม โดยมีการลงทุนสร้างอาคารปฏิบัติการ การจัดซื้อเครื่องสีข้าวกล้อง ตู้เย็นเก็บน้ำข้าวกล้อง และเครื่องบรรจุสุญญากาศ เป็นต้น ผลผลิตของกลุ่ม ได้แก่ ข้าวกล้อง และน้ำข้าวกล้อง ดำเนินการจัดจำหน่ายโดยการฝากขายและขายตามจำนวนที่สั่งภายในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล และพื้นที่ใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของน้ำข้าวกล้อง คือ ต้องเก็บไว้ในอุณหภูมิเย็นและระยะเวลาในการเก็บรักษาประมาณ 1 สัปดาห์เท่านั้น สำหรับสิ่งที่ต้องการพัฒนาและปรับปรุง ได้แก่ การพัฒนาคุณค่าทางสารอาหาร การเพิ่มส่วนผสมและรสชาติ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์น้ำข้าวกล้องให้ได้รับมาตรฐานจากองค์การอาหารและยา (อย.)

(4) กลุ่มสมุนไพรสวนม่านฟ้าเชิงตอย เป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อจำหน่ายสมุนไพรจากพื้นบ้าน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเพาะปลูกสมุนไพรส่งให้กลุ่มเพื่อนำไปจัดจำหน่ายต่อไป เช่น ข่า ตะไคร้ และขิง เป็นต้น

(5) กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรบ้านนางแลใน หมู่ที่ 7 เพื่อช่วยลดต้นทุนการซื้อปุ๋ยบำรุงพืชผลทางการเกษตร นอกจากนี้กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดินในการให้ความรู้และจัดตั้งให้เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนที่มีการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ท.ด.2 การผลิตสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ท.ด.7 และการจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดให้แก่เกษตรกรที่สนใจ

จากการมีส่วนร่วมผู้ของประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแลข้างต้น สามารถจัดรูปแบบแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนางแลได้ ดังตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 แหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนางแล

แหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร		แหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	แหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	ศูนย์การเรียนรู้	สินค้าที่จำหน่าย ผลิตภัณฑ์ (OTOP)	กิจกรรมการ ท่องเที่ยว
หมู่ที่ 1	ไร่มันเทศ ลิ้นจี่	ชะอม ข้าว			ข้าวกล้องรวงทอง เต้าหู้นมสด ถั่วอบสมุนไพร กะลามะพร้าว ไวน์ผลไม้บ้านนางแล กล้วยฉาบอบบิ๊คว นวดแผนไทย ตัดเย็บเสื้อผ้า หัตถกรรมเครื่องประดับ แคปหมูสูตรโบราณ ข้าวกล้อง ข้าวหอมมะลิ น้ำข้าวกล้อง แคปหมู ผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก หมูยอ	นวดแผนไทย เดินป่า (ป่าดง-แม่ ยาว) พ่อนดาบ ช่างซ่อมเครื่องมือ दानข้าวใหม่ สืบชะตาแม่น้ำนางแล กินวอ
หมู่ที่ 2						
หมู่ที่ 3						
หมู่ที่ 4						
หมู่ที่ 5						
หมู่ที่ 6						
หมู่ที่ 7	สวนมันฟ้าเชิงดอย สวนกาแฟ ศูนย์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ชีวภาพ	ดอยดินแดง ดอยตุง น้ำตกผาลาด น้ำตกตาดถ้ำ น้ำตกตาดช้าง น้ำตกสามชั้น	วัดพระธาตุม่วงคำ กะเหรี่ยงคอยาว บ้านลิไซ	ศูนย์การเรียนรู้ปฎิอินทรีย์ชีวภาพ ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยน้ำซับ ศูนย์การเรียนรู้กาแฟ ศูนย์การเรียนรู้การทำบ้านดิน		

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร		แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ศูนย์การเรียนรู้	สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)	กิจกรรมการท่องเที่ยว
หมู่ที่ 8	ไร่สับปะรด	ซากเมืองเก่า ห้วยโธ่	พระธาตุดอยโธ่	ศูนย์การเรียนรู้สถาบันการเงิน	ข้าวเกรียบสับปะรด หอผี	เดินป่าหินหลวง
หมู่ที่ 9	(คูเมือง)		สำนักสงฆ์อาศรมร่มไทร	ศูนย์การเรียนรู้สับปะรดแปรรูป	ชิง กระชาย สารระแน	
หมู่ที่ 10	แหล่งปลูกสับปะรด	ป่าชุมชน	วัดศรีชุม	ร้านค้าชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียน	กลุ่มกระดาดสา ใบ	
หมู่ที่ 11	แหล่งปลูกข้าว	ต้นไม้ใหญ่ 3 คนโอบ	วัดปฐมพุทธาราม		สับปะรด	
หมู่ที่ 12	ข้าวโพด สับปะรด	ป่าชุมชนดอยน้ำซับ		ศูนย์การเรียนรู้ปิ่นเปี่ยม	สุราพันบ้าน	
หมู่ที่ 13	โรงงานสุรากลั่น			ตุ๊กตายิบซัม		
หมู่ที่ 14	ตัวแทนจำหน่ายสับปะรด			เครื่องจักสานผู้สูงอายุ		รำวงย้อนยุค
หมู่ที่ 15	กลุ่มผู้ปลูกสับปะรดภูแล			วิสาหกิจชุมชน		ดนตรีพื้นเมือง
หมู่ที่ 16	(GI)			วันสับปะรด		ไก่นก กิฬาพันบ้าน
				อาหารจากสับปะรด		รำวงย้อนยุค
กลุ่มชนมไทยโบราณ						

4.1.7 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยว

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนางแลดังกล่าว เทศบาลตำบลนางแลพบปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้แก่

1. ด้านงบประมาณ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ จึงทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งขาดบุคลากรในการติดตาม และให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพดังกล่าว รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในด้านของงบประมาณสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว
2. ด้านความยากจน ประชาชนในเทศบาลตำบลนางแลในภาคการเกษตรส่วนใหญ่ยังขาดเครื่องมือ/อุปกรณ์ในการผลิต ผลผลิตราคาตกต่ำ ขาดตลาดกลาง และประสบปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านอาชีพหรือกลุ่มอาชีพเพิ่มมากขึ้น
3. ด้านการปรับปรุง ซ่อมแซมสาธารณูปโภคพื้นฐานให้ครบถ้วนมากกว่าในปัจจุบันนี้ เช่น ไฟฟ้า การประปา ถนน โทรศัพท์ และวิทยุชุมชน เป็นต้น
4. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ชุมชนไม่ตระหนักในการบำรุงรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ และการทิ้งขยะมูลฝอยที่สร้างมลพิษแก่สิ่งแวดล้อม
5. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่น้อย
6. ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว
7. ขาดบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

4.2 บทบาทองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว

เทศบาลตำบลนางแลได้รับเลื่อนฐานะเป็นเทศบาลตำบลขนาดเล็ก ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล กระทรวงมหาดไทย จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย เป็นเทศบาลตำบลนางแล เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลนางแลในฐานะเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องตระหนักถึงแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลนางแลสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของชาติ

แผนงานและนโยบายที่เทศบาลตำบลนางแลนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่เน้นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดเชียงรายที่มีเป้าหมายการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการ ได้แก่

1. พัฒนาจังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน
2. พัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน โดยรักษาและพัฒนาเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และเชิงสุขภาพ
3. พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ในลักษณะกลุ่มพำนักระยะยาว กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้ กลุ่มท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และกลุ่ม MICE
4. พัฒนาส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยว
5. ขยายฐานภาคบริการในโครงสร้างการผลิตโดยเพิ่มความหลากหลายของธุรกิจบริการ เพิ่มมูลค่า และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

ผู้บริหารเทศบาลตำบลนางแลได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงเน้นวางแผนการส่งเสริมการประกอบอาชีพสร้างรายได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึก สินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง และสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น รวมทั้งการจัดกิจกรรมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม เช่น รวบรวมข้อมูล การจำหน่ายอาหารพื้นเมือง และผักและผลไม้ปลอดสารพิษ เป็นต้น นอกจากนี้ เทศบาลตำบลนางแลยังมีแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ดังนี้

1. การฝึกอบรมเพื่อวางแผนในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
  2. การจัดกิจกรรม วันเดียวเที่ยวตำบลนางแล
  3. การบูรณาการกับหน่วยงานและส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยว
  4. การจัดหางบประมาณสนับสนุนการท่องเที่ยว
- ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้ผนวกไว้ในแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลนางแล ประจำปี พ.ศ. 2551-2555 ให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการให้ได้มาตรฐาน และเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน
2. การส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม สะอาด น่าท่องเที่ยว
3. การสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มอาชีพของประชาชนในตำบลนางแล ให้มีความรู้ ความชำนาญ สามารถพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
4. การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของประชาชนทุกระดับ จัดการด้านสาธารณสุขให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน รวมถึงส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนา และวัฒนธรรม

5. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และร่วมตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล

จากการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนางแลจำแนกข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป และนโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน ด้านการจัดการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา สถานะ ประสบการณ์การอบรม และระยะเวลาดำเนินการ ดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4-4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร			n=83
เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ชาย	47	56.1	
หญิง	36	43.9	
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา	27	32.5	
มัธยมศึกษา	35	42.2	
ปวช./ปวส.	-	-	
ปริญญาตรี	21	25.3	
สถานะ			
สมาชิกสภาเทศบาล	19	22.9	
ฝ่ายบริหารของเทศบาล	5	6.0	
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	19	22.9	
ประธาน/สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ	40	48.2	
ประสบการณ์เกี่ยวกับการอบรมด้านการท่องเที่ยว			
เคย	44	53.0	
ไม่เคย	39	47.0	
ระยะเวลาการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว			
1 ปีที่ผ่านมา	21	25.3	
2 ปีที่ผ่านมา	34	41.0	
3 ปีที่ผ่านมา	28	33.7	
ไม่เคยมี	-	-	

จากตารางที่ 4-4 กลุ่มประชากรเป็นเพศชายร้อยละ 56.1 และหญิงร้อยละ 43.9 แสดงว่า บทบาทการเป็นผู้นำชุมชนในเทศบาลตำบลนางแลผู้หญิงมีบทบาทในการเป็นผู้นำท้องถิ่นใกล้เคียงกับเพศชาย

กลุ่มประชากรมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 42.2 รองลงมาคือ ประถมศึกษาร้อยละ 32.5 และปริญญาตรี ร้อยละ 25.3 แสดงว่า ผู้นำชุมชนในเทศบาลตำบลนางแลให้ความสำคัญกับการศึกษาที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารบ้านเมืองที่ดี

กลุ่มประชากรมีตำแหน่งประธาน/สมาชิกกลุ่มมากที่สุด ร้อยละ 48.2 รองลงมาคือ ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน สมาชิกสภาเทศบาล ร้อยละ 22.9 และฝ่ายบริหารของเทศบาลตำบลนางแล ร้อยละ 6.0

กลุ่มประชากรมีประสบการณ์เข้ารับการอบรมด้านการท่องเที่ยวมาแล้ว ร้อยละ 53.0 โดยผ่านการอบรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และร้อยละ 47.0 ที่ยังไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการอบรมด้านการท่องเที่ยวมาก่อน

กลุ่มประชากรรับทราบเกี่ยวกับการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนางแล ซึ่งได้เริ่มมาตั้งแต่ 2 ปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 41.0 ตั้งแต่ 3 ปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 33.7 และ 1 ปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 25.3 ตามลำดับ

4.2.2 นโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน ด้านการจัดการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล

ข้อมูลนโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน ด้านการจัดการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การจัดการที่พักแรม และการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-5 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	บทบาทเทศบาลตำบลนางแล					ค่าเฉลี่ย 1→5	การ แปล ผล*
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1) เทศบาลส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	10.8 (9)	65.1 (54)	16.9 (14)	6.0 (5)	1.2 (1)	3.78	มาก
2) เทศบาลส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	9.6 (8)	44.6 (37)	41.0 (34)	4.8 (4)	-	3.59	มาก
3) เทศบาลกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาตำบล	16.9 (14)	39.8 (33)	21.7 (18)	19.3 (16)	2.4 (2)	3.49	มาก
4) เทศบาลส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	9.6 (8)	32.5 (27)	37.3 (31)	20.5 (17)	-	3.31	ปานกลาง
5) เทศบาลส่งเสริมธุรกิจบริการให้มีมาตรฐานสู่สากล	8.4 (7)	34.9 (29)	32.5 (27)	24.1 (20)	-	3.28	ปานกลาง
6) เทศบาลส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว	6.0 (5)	37.3 (31)	28.9 (24)	27.7 (23)	-	3.22	ปานกลาง
7) เทศบาลส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรเพื่อดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	6.0 (5)	20.5 (17)	60.2 (50)	13.3 (11)	-	3.19	ปานกลาง
8) เทศบาลกำหนดแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม	3.6 (3)	10.8 (9)	65.1 (54)	16.9 (14)	3.6 (3)	2.94	ปานกลาง
9) เทศบาลมีศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำชุมชน	7.2 (6)	10.8 (9)	19.3 (16)	56.6 (47)	6.0 (5)	2.57	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.26	ปานกลาง

*หมายเหตุ : ช่วงคะแนน 1-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด, ช่วงคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย, ช่วงคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง, ช่วงคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก และช่วงคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

จากตารางที่ 4-5 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยรวมมีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.26) ด้านที่จะส่งเสริมมากที่สุด คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 3.78) เทศบาลตำบลนางแลได้ดำเนินการผ่านโครงการ ได้แก่

- 1) โครงการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษ เช่น การตั้งศูนย์รับร้องเรียนด้านมลพิษ การขุดลอกคลองเพื่อป้องกันน้ำท่วม และพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เป็นต้น
- 2) โครงการดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างฝายน้ำล้น ฝายต้นน้ำ (ฝายแม้ว) การปรับปรุงฝายน้ำล้น และซ่อมแซมตลิ่ง เป็นต้น
- 3) โครงการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การสืบชะตาแม่น้ำนางแล และกิจกรรมการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น

นอกจากนี้ ด้านการพัฒนา การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การรวมกลุ่มของชุมชน การเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร ธุรกิจบริการ เทศบาลตำบลนางแลมีการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้แก่ โครงการอุดหนุนกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มนวดแผนไทยตำบลนางแล กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปเนื้อสัตว์ กลุ่มข้าวกล้อง กลุ่มขนมไทยโบราณ กลุ่มแม่บ้านงานครัว กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ และกลุ่มกระต๊ากไส่สับปะรด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เทศบาลตำบลนางแลมีบทบาทน้อยที่สุดในด้านการจัดศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำชุมชน

2. บทบาทด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-6 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

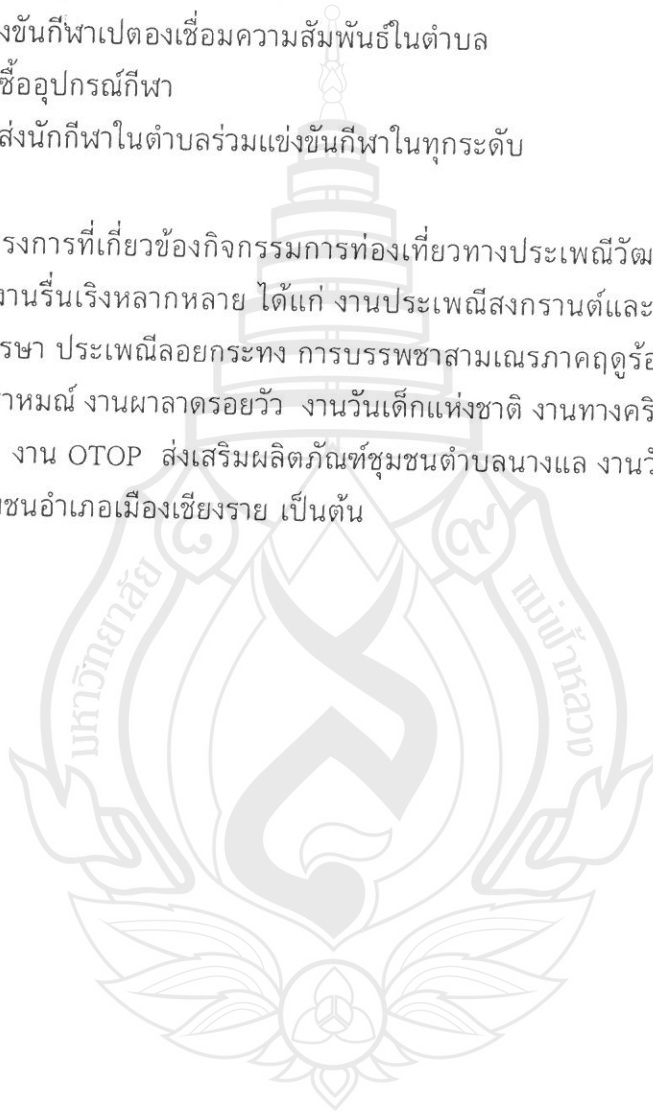
การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	บทบาทของเทศบาลตำบลนางแล					ค่าเฉลี่ย 1 → 5	การ แปล ผล*
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมด้านการกีฬาและนันทนาการ	9.6 (8)	42.2 (35)	43.4 (36)	4.8 (4)	-	3.57	มาก
2) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน	10.8 (9)	42.2 (35)	30.1 (25)	15.7 (13)	1.2 (1)	3.46	มาก
3) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีงานรื่นเริง	10.8 (9)	37.3 (31)	33.7 (28)	15.7 (13)	2.3 (2)	3.39	ปานกลาง
4) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	10.8 (9)	31.3 (26)	32.5 (27)	25.3 (21)	-	3.28	ปานกลาง
5) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	11.0 (9)	30.5 (25)	37.8 (31)	17.1 (14)	3.7 (3)	3.28	ปานกลาง
6) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต/ชนเผ่า	9.6 (8)	28.9 (24)	37.3 (31)	24.1 (20)	-	3.24	ปานกลาง
7) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางการเกษตร	7.2 (6)	26.5 (22)	32.5 (27)	32.5 (27)	1.2 (1)	3.06	ปานกลาง
8) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้	7.2 (6)	19.3 (16)	47.0 (39)	25.3 (21)	1.2 (1)	3.06	ปานกลาง
9) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านอาหารและเครื่องดื่ม	3.6 (3)	20.5 (17)	39.8 (33)	34.9 (29)	1.2 (1)	2.90	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.25	ปานกลาง

*หมายเหตุ : ช่วงคะแนน 1-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด, ช่วงคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย, ช่วงคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง, ช่วงคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก และช่วงคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

จากตารางที่ 4-6 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยรวมมีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.25) ด้านที่จะส่งเสริมมากที่สุด คือ การส่งเสริมกิจกรรมด้านการกีฬาและนันทนาการ (ค่าเฉลี่ย 3.56) ในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ประชาชนหันมาทำกิจกรรมด้านการกีฬา และการรักษาสุขภาพ ได้แก่

- 1) โครงการแข่งขันกีฬาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
- 2) โครงการแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ
- 3) โครงการแข่งขันกีฬาฟุตบอล 7 คน
- 4) โครงการแข่งขันกีฬานางแลคัพ
- 5) โครงการกีฬาแม่ไม้มวยไทย
- 6) โครงการแข่งขันกีฬาตะกร้อป้าอ้อคัพ
- 7) โครงการแข่งขันกีฬาเปตองเชื่อมความสัมพันธ์ในตำบล
- 8) โครงการจัดซื้ออุปกรณ์กีฬา
- 9) โครงการจัดส่งนักกีฬาในตำบลร่วมแข่งขันกีฬาในทุกระดับ

นอกจากนี้ มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ชุมชน การเกษตร และงานรื่นเริงหลากหลาย ได้แก่ งานประเพณีสงกรานต์และวันกตัญญู งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีลอยกระทง การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ประเพณีกินวอบบ้านลิไข่ การบวชชีพราหมณ์ งานฉลาคตรอยั่ว งานวันเด็กแห่งชาติ งานทางศาสนา งานประเพณีทางรัฐพิธีต่างๆ งาน OTOP ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลนางแล งานวันสัปดาห์นางแล และงานผลิตภัณฑ์ชุมชนอำเภอเมืองเชียงราย เป็นต้น

3. บทบาทด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-7 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	บทบาทของเทศบาลตำบลนางแล					ค่าเฉลี่ย 1 → 5	การ แปล ผล*
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1) เทศบาลมีการสร้าง ซ่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำ	21.7 (18)	20.5 (17)	47.0 (39)	8.4 (7)	2.4 (2)	3.51	มาก
2) เทศบาลสนับสนุนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในทุกหมู่บ้าน	19.3 (16)	20.5 (17)	22.9 (19)	27.7 (23)	9.6 (8)	3.12	ปานกลาง
3) เทศบาลสนับสนุนการจัดทำป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว	14.5 (12)	10.8 (9)	31.3 (26)	37.3 (31)	6.0 (5)	2.90	ปานกลาง
4) เทศบาลสนับสนุนการจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	6.0 (5)	14.5 (12)	41.0 (34)	33.7 (28)	4.8 (4)	2.83	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.09	ปานกลาง

*หมายเหตุ : ช่วงคะแนน 1-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด, ช่วงคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย, ช่วงคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง, ช่วงคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก และช่วงคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

จากตารางที่ 4-7 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมมีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.09) ด้านที่จะส่งเสริมมากที่สุด คือ การสร้างและซ่อมแซมถนน (ระดับค่าเฉลี่ย 3.51) ได้แก่ การก่อสร้างและปรับปรุงซ่อมแซมถนนเพื่อให้ประชาชนมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและปลอดภัย การสนับสนุนการจัดทำป้ายบอกทางป้ายสื่อความหมาย และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งมีบทบาทปานกลาง โดยโครงการที่จะดำเนินการ ดังนี้

- 1) โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก
- 2) โครงการปรับปรุงถนนลูกรัง
- 3) โครงการปรับปรุงถนนลาดยางภายในตำบล
- 4) โครงการปรับปรุง ซ่อมแซมถนน ขยายไหล่ทางภายในตำบลนางแล
- 5) โครงการวางท่อระบายน้ำสองข้างทาง

4. บทบาทด้านการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-8 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	บทบาทของเทศบาลตำบลนางแล					ค่าเฉลี่ย 1 → 5	การ แปล ผล*
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1) เทศบาลพัฒนาระบบน้ำประปาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่	24.1 (20)	26.5 (22)	32.5 (27)	14.5 (12)	2.4 (2)	3.55	มาก
2) เทศบาลจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างปรับปรุงระบบประปา และระบบไฟฟ้า	9.6 (8)	27.7 (23)	49.4 (41)	13.3 (11)	-	3.34	ปานกลาง
3) เทศบาลอำนวยความสะดวกด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินตลอดเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	13.3 (11)	21.7 (18)	38.6 (32)	21.7 (18)	4.8 (4)	3.17	ปานกลาง
4) เทศบาลได้มีการติดตั้งบำรุงรักษาระบบสื่อสาร โทรศัพท์สาธารณะ	4.8 (4)	34.9 (29)	32.5 (27)	24.1 (20)	3.6 (3)	3.13	ปานกลาง
5) เทศบาลส่งเสริมเครือข่ายระบบเตือนภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ	9.6 (8)	2.4 (2)	57.8 (48)	28.9 (24)	1.2 (1)	2.90	ปานกลาง
6) เทศบาลสนับสนุนให้มีห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว	4.8 (4)	9.6 (8)	41.0 (34)	41.0 (34)	3.6 (3)	2.71	ปานกลาง
7) เทศบาลส่งเสริมการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย	2.4 (2)	13.3 (11)	36.1 (30)	44.6 (37)	3.6 (3)	2.66	ปานกลาง
8) เทศบาลสนับสนุนให้มีร้านอาหารเครื่องดื่มในแหล่งท่องเที่ยว	2.4 (2)	8.4 (7)	36.1 (30)	49.4 (41)	3.6 (3)	2.57	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม						3.00	ปานกลาง

*หมายเหตุ : ช่วงคะแนน 1-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด, ช่วงคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย, ช่วงคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง, ช่วงคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก และช่วงคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

จากตารางที่ 4-8 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยรวมมีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.00) ด้านที่จะส่งเสริมมากที่สุด คือ การพัฒนาระบบน้ำประปาและไฟฟ้า (ระดับค่าเฉลี่ย 3.56) เทศบาลตำบลนางแลจะได้ดำเนินการ ดังนี้

- 1) โครงการขยายประปาหมู่บ้าน เพื่อให้ครัวเรือนมีน้ำใช้อุปโภคบริโภค
- 2) โครงการขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟกิ่ง)
- 3) โครงการปรับปรุง ซ่อมแซมไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟกิ่ง)
- 4) โครงการขยายไฟฟ้าเพื่อพื้นที่ทางการเกษตร
- 5) โครงการบำรุงระบบไฟฟ้าเทศบาล

นอกจากนี้ มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวก เช่น การปรับปรุงและดำเนินการซ่อมแซมหอกระจายข่าวหมู่บ้านเพื่อใช้สื่อสารกับคนในชุมชน

ในส่วนบทบาทด้านการอำนวยความสะดวกด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โครงการที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) การรักษาความสงบเรียบร้อย การฝึกอบรม อปพร. การซ่อมแซมและปรับปรุงศูนย์ อปพร. และสายตรวจอาสา การจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ของ อปพร. และสายตรวจอาสา และการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการจราจรของเทศบาลตำบลนางแล

5. บทบาทด้านการจัดการที่พักรวม

ตารางที่ 4-9 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดการที่พักรวม

การจัดการที่พักรวม	บทบาทของเทศบาลตำบลนางแล					ค่าเฉลี่ย 1 → 5	การ แปล ผล*
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1) เทศบาลส่งเสริมให้มีบริการที่พักในพื้นที่	1.2 (1)	8.4 (7)	22.9 (19)	48.2 (40)	19.3 (16)	2.24	น้อย
2) การส่งเสริมบ้านพักแบบโฮมสเตย์	3.6 (3)	3.6 (3)	15.7 (13)	49.4 (41)	27.7 (23)	2.06	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม						2.16	น้อย

n=83

*หมายเหตุ : ช่วงคะแนน 1-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด, ช่วงคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย, ช่วงคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง, ช่วงคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก และช่วงคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

จากตารางที่ 4-9 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลในการจัดการที่พักรวมมีน้อย โดยรวมมีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.16) ด้านที่จะส่งเสริมมากที่สุด คือ เทศบาลการส่งเสริมให้มีบริการที่พักในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.24) ทั้งนี้เพราะมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยและเทศบาลตำบลนางแลเป็นพื้นที่ทางผ่านของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเท่านั้น

6. บทบาทด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-10 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

ด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว	บทบาทของเทศบาลตำบลนางแล					ค่าเฉลี่ย 1 → 5	การ แปล ผล*
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1) เทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว	7.2 (6)	33.7 (28)	45.8 (38)	12.0 (10)	1.2 (1)	3.34	ปานกลาง
2) เทศบาลเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ประชาชนทราบ	6.0 (5)	36.1 (30)	42.2 (35)	10.8 (9)	4.8 (4)	3.28	ปานกลาง
3) เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำมากำหนดนโยบาย แผนงาน	3.6 (3)	36.1 (30)	39.8 (33)	20.5 (17)	-	3.23	ปานกลาง
4) เทศบาลส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่	8.4 (7)	25.3 (21)	45.8 (38)	15.7 (13)	4.8 (4)	3.17	ปานกลาง
5) เครื่องมือเครื่องใช้ของเทศบาลสามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.8 (4)	19.3 (16)	43.4 (36)	27.7 (23)	4.8 (4)	2.92	ปานกลาง
6) เทศบาลมีการบริการข้อมูลข่าวสารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์	3.6 (3)	19.3 (16)	38.6 (32)	31.3 (26)	7.2 (6)	2.81	ปานกลาง
7) เทศบาลสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว	3.6 (3)	25.3 (21)	34.9 (29)	25.3 (21)	10.8 (9)	2.86	ปานกลาง
8) เทศบาลมีการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (อบรม/ดูงาน) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	3.6 (3)	19.3 (16)	42.2 (35)	31.3 (26)	3.6 (3)	2.88	ปานกลาง
9) เทศบาลมีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของเทศบาล	4.8 (4)	16.9 (14)	38.6 (32)	30.1 (25)	9.6 (8)	2.77	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.03	ปานกลาง

*หมายเหตุ : ช่วงคะแนน 1-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด, ช่วงคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย, ช่วงคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง, ช่วงคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก และช่วงคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

จากตารางที่ 4-10 บทบาทเทศบาลตำบลนางแลด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว โดยรวมมีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.03) ด้านที่จะส่งเสริมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยว (ระดับค่าเฉลี่ย 3.34) ในโครงการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน แกนนำหมู่บ้าน และพนักงานเทศบาล ได้แก่

- 1) โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดประชุม สัมมนาให้เทศบาลตำบลนางแลได้รับทราบปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริงใน 16 หมู่บ้าน
- 2) โครงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในตำบลนางแล มีการปรับปรุงและพัฒนาสื่อทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ การเผยแพร่กิจกรรมการท่องเที่ยว ข้อมูลข่าวสาร งานวิชาการ การวางแผนการท่องเที่ยวต่อชุมชน การณรงค์จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ และการจัดทำแผนที่
- 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร ได้แก่ การสรรหาพนักงานใหม่ การสนับสนุนการศึกษาบุคลากร การฝึกอบรม ทักษะปฏิบัติงานของผู้บริหารพนักงานเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการ กลุ่มพัฒนาสตรี และกลุ่มต่างๆ
- 4) โครงการพัฒนาครุภัณฑ์ เครื่องมือเครื่องใช้ของเทศบาล ได้แก่ การจัดซื้อครุภัณฑ์ วัสดุ ซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ ของสำนักงานปลัด ส่วนการคลัง กองช่างและกองการศึกษา
- 5) จากบทบาทของเทศบาลตำบลนางแลในการกำหนดนโยบาย แผนงาน การดำเนินการในการจัดการการท่องเที่ยว ดังกล่าว พบว่า เทศบาลตำบลนางแลยังไม่มีบทบาทในประเด็นในการจัดการที่พักรวมและยังไม่มีแผนดำเนินการใดๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ในเทศบาลตำบลนางแล กับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ การศึกษา และการดำรงตำแหน่งในท้องถิ่น พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับบทบาทในการให้บริการการท่องเที่ยว ปรากฏผลดังตารางที่ 4-11 ถึง 4-13 ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวจำแนกตามสถานภาพด้านเพศ ปรากฏผลดังตารางที่ 4-11

ตารางที่ 4-11 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เพศ		รวม	Sig.
	ชาย	หญิง		
น้อยที่สุด	6	10	16	0.349
น้อย	24	16	40	
ปานกลาง	12	9	21	
มาก	4	1	5	
มากที่สุด	1	0	1	
	47	36	83	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลในตารางที่ 4-11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามสถานภาพทางเพศ พบว่า บทบาทในการให้บริการการท่องเที่ยวในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการ
การท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏผลดังตารางที่ 4-12

ตารางที่ 4-12 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการ
ท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

บทบาทองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ระดับการศึกษา			รวม	Sig.
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรี		
น้อยที่สุด	4	3	9	16	0.033
น้อย	16	16	8	40	
ปานกลาง	5	12	4	21	
มาก	1	4	0	5	
มากที่สุด	1	0	0	1	
	27	35	21	83	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลในตารางที่ 4-12 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า
บทบาทในการให้บริการการท่องเที่ยวในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการ
การท่องเที่ยว จำแนกตามการดำรงตำแหน่งในท้องถิ่น ปรากฏผลดังตารางที่ 4-13

ตารางที่ 4-13 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการ
ท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามการดำรงตำแหน่งในท้องถิ่น

บทบาทองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	การดำรงตำแหน่งในท้องถิ่น				รวม	Sig.
	สมาชิก สภา	ฝ่ายบริหาร	ผอ.บ./ กำนัน	ประธาน กลุ่ม		
น้อยที่สุด	3	0	2	11	16	0.346
น้อย	10	5	8	17	40	
ปานกลาง	4	0	7	10	21	
มาก	1	0	2	2	5	
มากที่สุด	1	0	0	0	1	
	19	5	19	40	83	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลในตารางที่ 4-13 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามการดำรงตำแหน่งใน
ท้องถิ่น พบว่า บทบาทในการให้บริการการท่องเที่ยวในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำรง
ตำแหน่งในท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

กระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวม ทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นฐานความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดการพัฒนาขีดความสามารถแก่ อปท. ในการจัดการและการวางแผนพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานในแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อชุมชนและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ดำเนินการบริหารจัดการและการพัฒนาในพื้นที่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่ อปท.

เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการให้ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ ได้แก่ สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน นโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาล องค์ประกอบของการท่องเที่ยว อีกทั้งนำเสนอหลักการที่ชุมชนสามารถนำไปปฏิบัติได้ ได้แก่ แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวคิดวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการพัฒนาโลจิสติกส์การท่องเที่ยว ซึ่งสามารถบูรณาการหลักการดังกล่าวประกอบการวางแผนแนวทางที่ทำให้ชุมชนสามารถวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้
2. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการให้ความรู้พื้นฐานสำหรับการสร้างความเข้าใจเพื่อให้ชุมชนสามารถสร้างและค้นหากิจกรรมการท่องเที่ยวของตนเองภายใต้ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. การตลาดและเทคนิคการขาย เป็นการให้ความรู้พื้นฐานเพื่อให้ชุมชนสามารถสร้างสินค้า และการนำเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นส่วนประสมทางการตลาด ผลิตภัณฑ์ บริการ แหล่งท่องเที่ยว ช่องทางการจำหน่ายสินค้า การส่งเสริมการตลาด และการกำหนดราคาสินค้า
4. การพัฒนาการเงินการบัญชี เป็นการให้ความรู้พื้นฐานทางการเงินการบัญชีโดยมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นการจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย สินทรัพย์ หนี้สิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และงบดุล

จากการอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวให้แก่กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการโดยการวัดผลด้วยแบบทดสอบความรู้พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมฯ มีความรู้ความเข้าใจโดยรวมมากขึ้นจากเดิม 24.56% โดยเนื้อหาการอบรมด้านการตลาดและเทคนิคการขายมีพัฒนาการความรู้เพิ่มขึ้นมากที่สุด (29.81%) รองลงมาคือ การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (26.43%) การพัฒนาการเงิน การบัญชี (25.37%) และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว (16.84%) ดังข้อมูลในตารางที่ 4-14

ตารางที่ 4-14 การทดสอบความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแลก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ

หัวข้อการประเมิน	ระดับคะแนนเฉลี่ย 1→5		พัฒนาการความรู้
	ก่อนอบรม	หลังอบรม	
การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.03	4.12	26.43
การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว	3.33	4.00	16.84
การตลาดและเทคนิคการขาย	2.83	4.03	29.81
การพัฒนาการเงิน การบัญชี	2.96	3.96	25.37
	3.04	4.03	24.56

ผลการอบรมฯ ไม่สามารถสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถจัดทำแผนการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ ผลการอบรมฯแสดงให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการอบรมฯ มีความพร้อมในด้านความรู้ความเข้าใจซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนี้ความสำเร็จของการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวฯ ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมของหน่วยงานและเจตนาของ อบต. ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างจริงจังที่จะช่วยให้การพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแลสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2 การศึกษาดูงาน

ดำเนินการศึกษาดูงาน ณ สถานที่ที่ประสบความสำเร็จในด้านการท่องเที่ยวจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ บ้านหล่อชา และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว มีรายละเอียดดังนี้

1. บ้านหล่อชา หมู่ที่ 19 ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ปี พ.ศ. 2539 สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านบ้านหล่อชา โดยครอบคลุมด้านอาชีพ สุขภาพ การพัฒนาน้ำดื่ม การวางแผน

ครอบครัว รวมถึงการสร้างเสริมเข้มแข็งในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่มีการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านมีทักษะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการจัดประชุมชาวบ้านเพื่อระดมความคิดและร่วมวางแผน และเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำข้อมูลหมู่บ้าน อาคารสถานที่ บุคลากร การตลาด และการประชาสัมพันธ์ และการต้อนรับนักท่องเที่ยว จากการดำเนินงานที่ผ่านมา มีบริษัทนำเที่ยวมาอย่างต่อเนื่องประมาณ 30 บริษัท มีนักท่องเที่ยวเข้าชมหมู่บ้านเฉลี่ยปีละ 7,200 คน สร้างรายได้จากการจำหน่ายบัตรและการซื้อของที่ระลึกของชาวบ้าน ซึ่งในการท่องเที่ยวบ้านหล่อชานักท่องเที่ยวต้องซื้อบัตรเพื่อเข้าชมหมู่บ้านโดยมีการบรรยายข้อมูลหมู่บ้าน และแนะนำวิธีการเดินชมหมู่บ้านเกี่ยวกับการศึกษาอุปกรณ์ดักสัตว์ สถานประกอบพิธีกรรมไล่สิ่งชั่ว ประดูหมู่บ้าน การตีมัดของชนเผ่า สาธิตการทอผ้า บ้านอาข่าดั้งเดิม บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ สาธิตการดำข้าว และเลือกซื้อหัตถกรรมของที่ระลึกชนเผ่า จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนบ้านหล่อชาได้จนกระทั่งปี พ.ศ. 2551 บ้านหล่อชา ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 7 ประจำปี พ.ศ. 2551 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ หมู่บ้านนำร่องโครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (พีดีเอ-เชียงใหม่) เพื่อจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ยั่งยืน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น อำเภอเชียงแสน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว ริเริ่มขึ้นจากแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองโออิตะ ในประเทศญี่ปุ่น โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในเครื่องมือการพัฒนาที่มีเป้าหมายในภาพรวมคือ การพัฒนาเมืองให้มีความทันสมัยที่สามารถอยู่ร่วมกับภาคเกษตรและธรรมชาติ ซึ่งการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนสร้างรายได้ก่อปรกอบมีความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน แนวคิดการพัฒนาดังกล่าวมีหลักในการปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน
- 2) เจ้าหน้าที่เข้าถึงชาวบ้านโดยตรง เพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดและทัศนคติ
- 3) ใช้แนวทาง 5 ส. ได้แก่ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย

เช่น บ้านที่พักรับรองต้องเป็นบ้านที่มีคุณลักษณะตรงตามแนวทาง 5 ส. จึงจะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านได้

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซวมีการส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาชม มาเที่ยวในกลุ่มอาชีพต่างๆ ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์เป็นค่าตอบแทนในการจำหน่ายสินค้าและบริการ โดยสินค้าที่ชาวบ้านนำมาจำหน่าย เช่น จิ้งหรีด ข้าวกลิ้ง ผ้าปัก และสมุนไพรเจียวกุหลาน เป็นต้น

จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน ณ บ้านหล่อชา และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว เป็นบทเรียนและแรงบันดาลใจสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้และวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนขึ้น และมีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเองให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

4.4 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

จากการศึกษาในประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา ข้อมูลดังกล่าวนำมาใช้เพื่อให้ องค์การส่วนท้องถิ่นดำเนินการกำหนดแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีรายละเอียดของแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และประเด็นยุทธศาสตร์ ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของภาคีการท่องเที่ยว ดังนี้

วิสัยทัศน์

พัฒนาผู้นำ ดำเนินการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ สร้างสรรค์ปัญญา ส่งเสริมคุณค่าของสังคม

เป้าประสงค์

1. ส่งเสริมความเป็นผู้นำที่ดี
2. เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม
3. เกิดการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของภาคีที่เกี่ยวข้อง
4. ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
5. ปรับเปลี่ยนทัศนคติในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการที่พักแรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 การจัดรายการนำเที่ยว

จากประเด็นยุทธศาสตร์ข้างต้น มีรายละเอียดเกี่ยวกับกลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) การตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำตำบล
- 2) การกำหนดแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม
- 3) การส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรเพื่อดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
- 4) การส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 5) การส่งเสริมธุรกิจบริการให้มีมาตรฐานสู่สากล

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.1 การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านอาหารและเครื่องดื่ม
- 2) การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
- 3) การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางการเกษตร
- 4) การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต/ชนเผ่า
- 5) การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ทั้งนี้รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้นจำแนกตามพื้นที่ชุมชนเป็น 4 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่

(1) กิจกรรมการท่องเที่ยว พื้นที่กลุ่มบ้านที่ 1 (หมู่ที่ 1- 9- 11- 16) ได้แก่ การทำไร่สวนผสม การชมสุรากลับตามภูมิปัญญาท้องถิ่น การชดมนันท การนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ และเก็บหอยนางรม อาบน้ำที่หนอง

(2) กิจกรรมการท่องเที่ยว พื้นที่กลุ่มบ้านที่ 2 (หมู่ที่ 2- 3- 4- 13) ได้แก่ รำวงย้อนยุค การชมผลไม้ การทำขนมจากสับปะรด การชมพิพิธภัณฑ์บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี การเล่นดนตรีพื้นบ้านและฟ้อนรำ การชมวิหารผึ้ง (วัดม่วงคำ) การละเล่นพื้นบ้าน และการเดินเที่ยวและเลือกซื้อสินค้า ณ กาดมั่วครัวแลง

(3) กิจกรรมการท่องเที่ยว พื้นที่กลุ่มบ้านที่ 3 (หมู่ที่ 5- 7- 14- 15) ได้แก่ หัตถกรรมพื้นบ้าน เทศกาลประจำปี การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การเข้าค่าย และการชมประเพณีพื้นบ้าน

(4) กิจกรรมการท่องเที่ยว พื้นที่กลุ่มบ้านที่ 4 (หมู่ที่ 6- 8- 10- 12) ได้แก่ การจัดกิจกรรมปั่นจักรยาน รำวงย้อนยุค เทศกาลท่องเที่ยว งานสับปะรด วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา การนมัสการพระและพระธาตุ การชมหรือรับประทานอาหารแปรรูปจากสับปะรด การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การศึกษาวิถีชีวิตคนพื้นเมือง การจัดค่ายเยาวชน/ผู้สูงอายุ/

จัดค่ายอาสาพัฒนา วัด บ้าน โบสถ์ การสัมผัสชนเผ่าดอยลิโซ่ การเทียวน้ำตก การเดินเทียวน้ำตก
นางแลใน การเดินป่า การขับมอเตอร์ไซด์วิบาก และการนั่งเกวียนชมสวนสลับประด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) การสนับสนุนการจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว
- 2) การสนับสนุนการจัดทำป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว
- 3) การสนับสนุนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในทุกหมู่บ้าน
- 4) การสร้าง ซ่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) การสนับสนุนให้มีร้านอาหารเครื่องดื่มในแหล่งท่องเที่ยว
- 2) การส่งเสริมการจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย
- 3) การสนับสนุนให้มีห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว
- 4) การส่งเสริมเครือข่ายระบบเตือนภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ
- 5) การติดตั้ง บำรุงรักษาระบบสื่อสาร โทรศัพท์สาธารณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการที่พักแรม

กลยุทธ์ที่ 5.1 การส่งเสริมบ้านพักแบบโฮมสเตย์

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) การรวมกลุ่มโฮมสเตย์จากสมาชิกในชุมชน
- 2) การกำหนดกฎเกณฑ์ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโฮมสเตย์
- 3) การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว
- 4) การจัดสรรเงินรายได้เข้าส่วนกลางของชุมชนเพื่อสาธารณะประโยชน์ของชุมชน

กลยุทธ์ที่ 5.2 ส่งเสริมให้มีบริการในบ้านพักโฮมสเตย์

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) อาหาร น้ำดื่ม
- 2) เครื่องนอน
- 3) อุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนตัว
- 4) การจัดระบบ ดูแลความปลอดภัย การปฐมพยาบาล
- 5) อธิยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของเทศบาล
- 2) การบริการข้อมูลข่าวสารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์
- 3) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
- 4) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (อบรม/ดูงาน) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 5) เครื่องมือเครื่องใช้ของเทศบาลสามารถเอื้ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การจัดรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

กลยุทธ์ที่ 7.1 การวางแผนจัดรายการนำเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) พิจารณาวัตถุประสงค์ของการจัดรายการนำเที่ยว
- 2) การกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เช่น ประเภท เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ
- 3) การกำหนดระยะทางในการเดินทาง จุดหมายปลายทาง ยานพาหนะสำหรับการเดินทาง การเผื่อเวลาสำหรับหยุดการพักระหว่างทาง
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว การจัดการ ที่พักแรม ราคา อาหาร และมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- 5) แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่เป็นจุดเด่น การพิจารณาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานที่จอดรถ จุดรับส่งนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ร้านอาหาร และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เวลาการเข้าชม และค่าใช้จ่ายในการเข้าชม
- 6) การตั้งชื่อ ต้องให้สัมพันธ์กับรายการนำเที่ยว เข้าใจง่าย ตรงตามคุณลักษณะเบื้องต้น และสามารถดึงดูดความสนใจได้

กลยุทธ์ที่ 7.2 ตัวอย่างรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) รายการนำเที่ยว 1 วัน
- 2) รายการนำเที่ยว 1 วัน 1 คืน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นในประเด็นยุทธศาสตร์การจัดรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแลนำเสนอตัวอย่างรายการนำเที่ยวจำแนกเป็น ตัวอย่างรายการนำเที่ยว 1 วัน ตำบลนางแล ตัวอย่างรายการนำเที่ยว 1 วัน 1 คืน มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวอย่างรายการนำเที่ยว 1 วัน ตำบลนางแล

1) โปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน (ราคา 150 บาท/คน)

เช้า ชมพิพิธภัณฑ์บ้านดำ หมู่ที่ 13

เที่ยง รับประทานอาหารกลางวันอาคารเอนกประสงค์ หมู่ที่ 13

บ่าย ชมสวนสับปะรด (เรียนรู้การปลูก) ชมการแปรรูปสับปะรด (ไร่ดวงดาว) ชมการทำปุ๋ยหมัก เห็ดฟาง สุราท้องถิ่น นมัสการครูบาปู่

หมายเหตุ: อาหารทำจากสับปะรด น้ำสับปะรด

2) โปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน วันเดียวเที่ยวนางแล (ราคา 250 บาท/คน)

เช้า จุดนัดพบที่ ช่วงป่าอ้อ เดินทางไปนมัสการพระธาตุเจดีย์ไม้ไผ่หนึ่งเดียวในประเทศไทย ณ บ้านป่าอ้อ

ชมแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาอดอยดินแดง

นมัสการพระธาตุศรีจอมแจ้งและชมวิหารผึ้ง บ้านม่วงคำ

ชมพิพิธภัณฑ์บ้านดำ

เที่ยง รับประทานอาหารกลางวัน

บ่าย ชมวิถีชีวิต ชมสับปะรด สาขิตการแปรรูปสับปะรด หมู่ที่ 13

ชมศูนย์หัตถกรรม บ้านเด่น

ชมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (กลุ่มปุ๋ยหมัก)

ชมการผลิตกระดาษจากใยสับปะรด หมู่ที่ 10

เดินทางกลับจุดนัดพบ ช่วงป่าอ้อ

หมายเหตุ: เดินทางโดยรถตู้ จำนวน 13 คน/มัดคู่เทศกาล/อาหารบุฟเฟ่ต์และอาหารว่าง

3) โปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน กลุ่มเส้นทางสายใยสับปะรด

เช้า ชมการทำตุ๊กตายิปซัม หมู่ที่ 12

ชมการทำข้าวกล้อง น้ำข้าวกล้อง นมัสการพระธาตุเจดีย์ไม้ไผ่ ชมกะเหรี่ยงคอยาว หมู่ที่ 6

ชมวิหารผึ้ง หมู่ที่ 4

ชมการผลิตสุรากลั่น หมู่ที่ 11

ชมการผลิตหมูรมควัน กราบนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ หมู่ที่ 1

เที่ยง รับประทานอาหารกลางวัน

บ่าย ชมพิพิธภัณฑ์บ้านดำ ชมไร่กล้วยน้ำว้า ชมการจัดการจำหน่ายสับปะรด หมู่ที่ 13

ชมการผลิตแคบหมู การเย็บผ้า หมู่ที่ 5

ไปน้ำตกนางแลในและชมวิถีชีวิตชนเผ่า หมู่ที่ 7

ชมสวนสับปะรดและการแสดงกลองสะบัดชัย หมู่ที่ 8

ชมผลิตภัณฑ์กระดาศโยสับปะรดและผลิตภัณฑ์อาหารจากสับปะรด หมู่ที่ 10

4) โปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน

เช้า ชมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาตอยดินแดง แวะชมเจดีย์ไม้ไผ่วัดป่าอ้อมเย็น
ศึกษาวิถีชีวิตชนเผ่าอาข่า ลาหู่ที่เขื่อนน้ำตกนางแลใน

เที่ยง รับประทานอาหารกลางวัน ที่สวนม่านฟ้าเชิงตอย

บ่าย ชมผลิตภัณฑ์จากสับปะรด/กระดาศสา ข้าวเกรียบ ลูกอม ไวน์ ชมพิพิธภัณฑ์บ้านดำ
หมู่ที่ 13

ชมหัตถกรรมพื้นบ้าน การทำลูกประคำ ไม้ไผ่ (ฝึกหัดทำเองและรับกลับบ้านได้
1 ชิ้น) ชมการทำแคบหมูหมู่ที่ 5 ออกกำลังกายที่ ช่างป่าอ้อ แวะซื้อสินค้า

2. ตัวอย่างรายการนำเที่ยว 1 วัน 1 คืน ตำบลนางแล

1) โปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน 1 คืน (ราคา 349 บาท/คน)

เช้า ชมพิพิธภัณฑ์บ้านดำ หมู่ที่ 13

เที่ยง รับประทานอาหารกลางวัน

บ่าย กราบเจ้าพ่อเสือบ้าน ชมการแปรรูปสับปะรด (วันสับปะรด) และสวนสับปะรด
หมู่ที่ 13

เย็น รับประทานอาหารเย็น แบบขันโตก ชมการรำวงย้อนยุค พักค้างคืนแบบโฮมสเตย์

4.5 ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดย ชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล

เทศบาลนางแลมีงบประมาณในการบริหารเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการเลื่อนฐานะเมื่อปี
พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามการบริหารงานมีความซับซ้อนและยุ่งยากมากขึ้นเพราะความ
เคร่งครัดและกฎระเบียบที่รัดกุมในการบริหารจัดการงานด้านต่างๆ รวมทั้งเทศบาลมีการจัดเก็บ
รายได้จากชุมชนเพิ่มขึ้นสำหรับการสรรหางบประมาณ เช่น ภาษีโรงเรือน และป้ายโฆษณา เป็น
ต้น ซึ่งฝ่ายบริหารของเทศบาลมีการจัดการงบประมาณที่ได้รับมาอย่างมีประสิทธิภาพในการ
กระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โดยการจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามโครงการที่ระบุ
ไว้ในแผนพัฒนาชุมชนที่มีการทำประชาวิจารณ์จากความต้องการของชาวบ้าน และนำเสนอความ
ต้องการของแต่ละหมู่บ้านตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน และงบประมาณในการพัฒนาแต่ละ
หมู่บ้านขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในหมู่บ้านนั้นอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบในแต่ละหมู่บ้านที่มี
จำนวนประชากรมากน้อยแตกต่างกัน

สำหรับผู้ดำเนินการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ คือ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลนางแลมีหน้าที่ในการเป็นตัวแทนชุมชนเสนอเรื่องร้องเรียนเพื่อขอการแก้ไข สำหรับหมู่บ้านที่ไม่มีตัวแทนสมาชิกสภาเทศบาล ผู้ใหญ่บ้านต้องทำงานหนักมากขึ้น ส่งผลทำให้การติดตามการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านอาจมีความล่าช้าและการดูแลไม่ทั่วถึงก็เป็นได้ ส่วนหมู่บ้านที่มีสมาชิกสภาเทศบาลจะต้องสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและฝ่ายปกครองโดยสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) และผู้ใหญ่บ้าน ต้องมีวิสัยทัศน์ และทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถประสานงานกันได้รวดเร็วมากขึ้น สมาชิกสภาเทศบาลตำบลนางแลมีจำนวน 12 คน แบ่งเป็น 2 เขต ได้แก่ 1) เขต 1 ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 6 คน มีพื้นที่รับผิดชอบ คือ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 13, 15, 16 และ 2) เขต 2 ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 6 คน มีพื้นที่รับผิดชอบ คือ หมู่ที่ 6, 7, 8, 10, 12, 14

4.5.1 ประเมินการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล

จากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลนางแล ประจำปี พ.ศ. 2551-2555 ประกอบด้วย การพัฒนาด้านการเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต และการพัฒนาด้านการศึกษา มีการดำเนินการที่ผานแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวกับแนวทางพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เทศบาลตำบลนางแลที่กำหนดและได้ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 จำนวน 7 ยุทธศาสตร์ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการที่พักแรม
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 การจัดรายการนำเที่ยว

จากการดำเนินงานต่าง ๆ ตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล ทำการประเมินผลโดยภาครัฐ เอกชน และชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล ใช้กระบวนการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการตอบแบบประเมินผล นำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

จำแนกเป็นประเด็นด้าน 1) การจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำตำบล 2) การกำหนดแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3) การส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและได้รับมาตรฐาน และ 4) การส่งเสริมการประกอบอาชีพและธุรกิจการบริการ มีรายละเอียดดังนี้

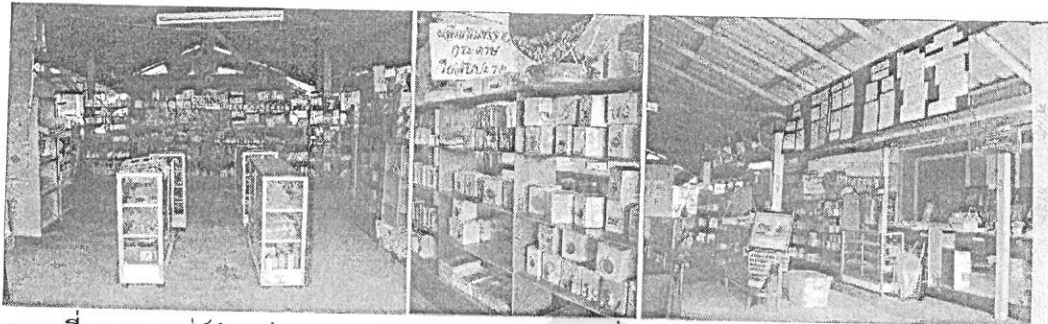
1) การจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำตำบล

เทศบาลตำบลนางแลยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำตำบล แต่มีการดำเนินการจัดงานเทศกาลประจำปีสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของตำบลนางแลเพื่อส่งเสริมและยกระดับรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดนางแลและกล้วยซึ่งเป็นสินค้าที่ระลึกของเทศบาลตำบลนางแล รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลนางแลและจังหวัดเชียงราย

อีกทั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2546 ด้วยความร่วมมือของชุมชน หมู่ที่ 10 บ้านป่าขวางวิวัฒน์ ได้จัดตั้งศูนย์จำหน่ายการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากสับปะรดภายใต้ความร่วมมือของศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ในโครงการพัฒนาชุมชนเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้สับปะรดและผลิตภัณฑ์จากสับปะรดที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและโครงการกลุ่มปุ๋ยชีวภาพได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยใช้พื้นที่บ้านนางวิรัตน์ จันเลน เป็นที่ทำการของกลุ่ม มีสมาชิกทั้งหมด 63 คน ซึ่งทุกวันที่ 9 ของเดือนจะมีการออกร้านจำหน่ายสับปะรด ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 6 แสนบาท และสมาชิกกลุ่มจะได้รับเงินปันผลประจำปีประมาณร้อยละ 8-10 จากการก่อตั้งกลุ่มดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาศึกษาดูงานและท่องเที่ยวในหมู่บ้านประมาณ 6,000 คน ซึ่งชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ได้แก่

- (1) กระจาดจากใบสับปะรด ที่ได้จากกระบวนการศึกษาวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและแปรรูปเป็นชิ้นงานต่าง ๆ เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การ์ด กล้องกระจาดทิชชู กล้องของขวัญ กรอบรูป เชือกสับปะรด และถุงกระจาดสับปะรด เป็นต้น
- (2) น้ำสับปะรด มีสรรพคุณในการช่วยบรรเทาอาการท้องเดิน ระบบขับถ่ายทำงานเป็นปกติ และเพิ่มเส้นใยอาหาร
- (3) อาหารว่างจากสับปะรด รายการอาหารว่างเพื่อรองรับแขกที่มาเยี่ยมเยือน เช่น แยม ไวน์ ข้าวเกรียบ วุ้น ทอฟฟี่ และน้ำสับปะรด เป็นต้น
- (4) ผักปลอดสาร ที่มาจากการรณรงค์ให้ทุกคนรื้อเรือนปลูกผักปลอดสารซึ่งได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ในการจัดจำหน่าย ได้แก่ ผักกาดหอม กระเทียม และผักชี
- (5) ไข่เค็มสมุนไพร มีส่วนผสมของสมุนไพรตะไคร้และใบเตย และสารอาหารไอโอดีน

(6) ปุ๋ยชีวภาพ ผลิตจากเศษสับปรดทั้งส่วนของใบ เปลือก เนื้อ และแกน
สับปรด

ภาพที่ 4-1 ศูนย์จำหน่ายการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากสับปรด บ้านป่าซางวิวัฒน์

ปัจจุบันศูนย์จำหน่ายดังกล่าวได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลนางแล ในการจัดสร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแห่งใหม่ ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการจัดสร้างในพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน

2) การกำหนดแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

จากการดำเนินการที่ผ่านมา เทศบาลตำบลนางแลจัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมผ่านทางการประชุมหมู่บ้านในทุกหมู่บ้านซึ่งผู้เข้าร่วมเท่านั้นที่จะได้รับข่าวสาร นอกจากนี้เทศบาลตำบลนางแลกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในแผนพัฒนาชุมชนและเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ พาณิชย และอุตสาหกรรมของเทศบาลตำบลนางแล เพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนตามมาตรฐานทั่วไป มีการส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม สะอาด และน่าสนใจท่องเที่ยว รวมทั้งมีการสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มอาชีพของประชาชนในตำบลนางแลให้มีความรู้ ความชำนาญ ความสามารถพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และสามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้อีกหนึ่ง

3) การส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและได้รับมาตรฐาน

ด้วยเหตุที่ดินในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนางแลมีความเสื่อมโทรมจากการใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกที่ยาวนานรวมทั้งการใช้สารเคมีจึงส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ อีกทั้งปัจจุบันสับปรดบางส่วนที่นำมาจำหน่ายไม่ได้ปลูกในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนางแล แต่มาจากผู้ปลูกสับปรดจำนวนมากในเขตพื้นที่บ้านโป่ง เขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ดินมีแร่ธาตุที่เหมาะสมมีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้สับปรดมีรสชาติดี ดังนั้นเทศบาลตำบลนางแลได้ริเริ่มโครงการรับรองคุณภาพสินค้าทางการเกษตรที่ดำเนินการโดยเทศบาลเอง เพื่อสร้างมาตรฐาน

ให้กับสินค้าหลักทางการเกษตรของพื้นที่ คือ สับปะรดนางแลและกล้วยแล ที่ต้องมีเครื่องหมายรองรับความปลอดภัย รสชาติ และรักษาสีบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้คงอยู่ต่อไป

4) การส่งเสริมการประกอบอาชีพและธุรกิจการบริการ

ชุมชนสร้างกลุ่มอาชีพของตนเองเพื่อผลิตสินค้าและบริการออกมาจำหน่ายเป็นรายได้เสริมแก่ครัวเรือน และสร้างกลุ่มอาชีพเพื่อเจรจาต่อรองกับภาครัฐในการอนุมัติงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่ม จากการดำเนินงานที่ผ่านมา กลุ่มอาชีพได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานนอกพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มข้าวกล้อง กลุ่มขนมไทยโบราณ และกลุ่มวันสับปะรด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มอาชีพบางกลุ่มที่ขาดความเข้มแข็งทำให้ไม่สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืนได้เล็กดำเนินการส่งผลให้ภาครัฐสูญเสียงบประมาณไปบางส่วน

2. การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

จำแนกเป็นประเด็นด้าน 1) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต/ชนเผ่า 3) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 4) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอื่นๆ และ 5) กิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

1) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เทศบาลสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน เช่น งานประเพณีลอยกระทง การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การบวชชีพราหมณ์ ประเพณีวันคริสต์มาส งานฉลาคตรอยนิ้ว งานประเพณีเข้าพรรษาแห่เทียนเข้าพรรษา งานประเพณีสงกรานต์ และวันกตัญญูเพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นและส่งเสริมความสามัคคีในตำบล เป็นต้น

2) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต/ชนเผ่า

เทศบาลตำบลนางแลร่วมกับชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านและสภาวัฒนธรรมตำบลนางแล จัดกิจกรรมประเพณีกินวอ บ้านลิโซ่ หมู่ที่ 7 บ้านนางแลใน บริเวณลานกิจกรรมบ้านลิโซ่ มีการแสดงชนเผ่า

3) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เทศบาลตำบลนางแล เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรณรงค์ให้มีโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ 12 สิงหาคมหาราชินี และบำรุงรักษาป่าตำบลนางแล ฉลอง 750 ปี เมืองเชียงราย การจัดงานศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำเพื่อสร้างจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชน ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอื่นๆ

การแข่งขันกีฬาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ ความสามัคคีภายในตำบล ประกอบด้วยการแข่งขันกีฬาของเยาวชน ผู้สูงอายุ เช่น การแข่งขันเปตอง ฟุตบอล วอลเลย์บอล และตะกร้อ เป็นต้น

5) กิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ

(1) กาดมั่วควแลง จัดขึ้นทุกเย็นวันอาทิตย์ของแต่ละสัปดาห์ ณ ช่วงนางแลหรือลานอเนกประสงค์บ้านป่าอ้อ ภายในบริเวณมีกิจกรรมต่าง ๆ หลากหลาย เช่น การขายสินค้าชุมชน สินค้าหัตถกรรม สินค้าเกษตรประเภทผักและผลไม้ อาหารพื้นเมือง เครื่องเล่นสวนสนุก การออกกำลังกายเดินแอโรบิกเพื่อสุขภาพ การแสดงหรือการประกวดของกลุ่มเยาวชน การแสดงร้องเต้น เพลงไทยลูกทุ่ง การแสดงเล่นฮูลาฮูป การแสดงร่ายยอนยุคของผู้สูงอายุ และการประกวดรำไม้พลอง

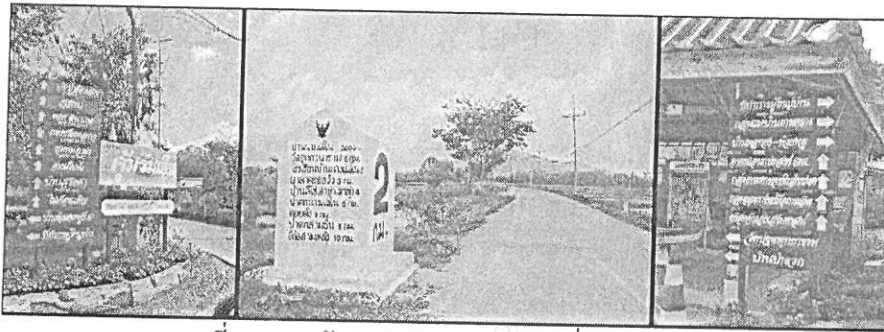
(2) งานเทศกาลสัปดาห์ประดนางแลและลันจีของดีเมืองเชียงราย ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายได้จัดงานนี้ขึ้นในเดือนพฤษภาคมเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทั่วประเทศรู้จักสัปดาห์ประดนางแลโดยเฉพาะพันธุ์กล้วยแลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางตลาดสัปดาห์ประดและลันจีของประเทศ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับงานเทศกาลดังกล่าวมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประกวดผลผลิตสัปดาห์ประดนางแลและลันจี การประกวดผลิตภัณฑ์แปรรูป การประกวดการประกอบอาหารจากสัปดาห์ประดนางแลและลันจี การเที่ยวชมผลิตภัณฑ์การเกษตร ตลาดนัดลันจีและสัปดาห์ประด รวมถึงการจำหน่ายสินค้า OTOP เป็นต้น

3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

จำแนกเป็นประเด็นด้าน 1) การจัดทำป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว 2) การสนับสนุนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และ 3) การสร้าง ซ่อมแซมถนน การจราจร มีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดทำป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2553 เพื่อพัฒนาระบบการสัญจรที่สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เทศบาลตำบลนางแลได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการสร้างป้ายชี้แนะ ป้ายชื่อในหมู่บ้านทั้งหมด 16 หมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านจะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการด้านการออกแบบ และการตกแต่งเพื่อความสวยงามแตกต่างกันในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งป้ายจะแสดงเกี่ยวกับสถานที่สำคัญภายในหมู่บ้าน เช่น วัด บ้านผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน ที่ตั้งกลุ่มอาชีพ และแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เป็นต้น

ภาพที่ 4-2 ป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมาย

2) การสนับสนุนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลนางแลสามารถจำแนกประเภทความสนใจเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร และกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในพื้นที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวได้ในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวซึ่งมีความสนใจเฉพาะกลุ่ม

3) การสร้าง ช่อมแซมถนน การจราจร

พื้นที่มีการขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟกิ่ง) ให้ทั่วถึงทุกซอย อีกทั้งมีการพัฒนาเส้นทางการสัญจรทางถนน ดังนี้

(1) การขยายไหล่ทางและวางท่อระบายน้ำ เพื่อให้รถยนต์สามารถสวนทางกันได้สะดวกมากขึ้น มีการดำเนินงานที่ชัดเจนในหมู่ที่ 13 บ้านแม่ปูด้า ตามเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว คือ พิพิธภัณฑ์บ้านด้า

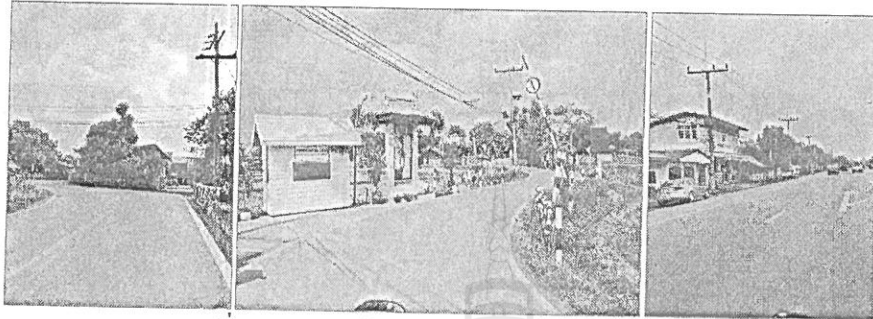
(2) การขยายไหล่ทางในเขตชุมชน หมู่ที่ 10 บ้านป่าซางวิวัฒน์ ที่รถขนาดใหญ่รถบัสนักท่องเที่ยวไม่สามารถสัญจรได้นั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากการไฟฟ้า และองค์การโทรศัพท์เพื่อทำการเคลื่อนย้ายเสาไฟฟ้า และสายโทรศัพท์ไปพร้อมกันส่งผลทำให้การดำเนินการดังกล่าวมีความล่าช้า

(3) การซ่อมแซมถนนที่ชำรุดทรุดโทรมและขรุขระ หมู่ที่ 6 บ้านป่าอ้อ ในเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว คือ บ้านดอยดินแดงและบ้านกะเหรี่ยงคอยาว อย่างไรก็ตาม ด้วยที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและใช้เส้นทางดังกล่าวที่เป็นเขตชุมชนหนาแน่นเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวนี้ ส่งผลทำให้ถนนบางช่วงเกิดการชำรุดทรุดโทรม เนื่องจากถนนดังกล่าวเป็นถนนสำหรับใช้สัญจรภายในชุมชนและไม่ได้ก่อสร้างเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะจึงเป็นผลให้ไม่สามารถรับน้ำหนักของรถประเภทรถทัวร์ รถโค้ช รถตู้ และรถยนต์ ที่สัญจรมาท่องเที่ยวตลอดชุมชนจึงแจ้งปัญหาให้กับเทศบาลเข้ามาดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมต่อไป

(4) การเพิ่มความปลอดภัยในการสัญจร ทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลนางแลมีการทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์บอกล่วงหน้าในรูปแบบของการทำลูกกระนวด การทำรั้วกัน และการทาสีป้ายจราจรสีขาวแดงโดยใช้อุปกรณ์และเครื่องมือที่สามารถหาได้ง่ายในชุมชน เช่น รั้ว

ไม้ไผ่ ยางรถยนต์ ยางรถมอเตอร์ไซด์ตั้งไว้บริเวณต่างๆ ที่มีความเสี่ยง ได้แก่ ถนนคับแคบ ตรอกซอย ทางโค้ง ทางเบี่ยง และบริเวณที่มีหลุม เป็นต้น

ภาพที่ 4-3 การพัฒนาการจราจรภายในหมู่บ้าน

จากกระบวนการพัฒนาเส้นทางสัญจรทางถนนในด้านการสร้างถนน และการขยายช่องทางการจราจร ส่งผลกระทบและก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการสร้างเส้นทางกีดขวางกันร่องทางเดินของน้ำ และถนนกลายเป็นเขื่อนขวางทางเดินของน้ำ ทำให้น้ำปริมาณมากไม่สามารถไหลระบายได้ทัน

4. การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

จำแนกเป็นประเด็นด้าน 1) การส่งเสริมการจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย และ 2) ความปลอดภัย ระบบเตือนภัยสำหรับนักท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

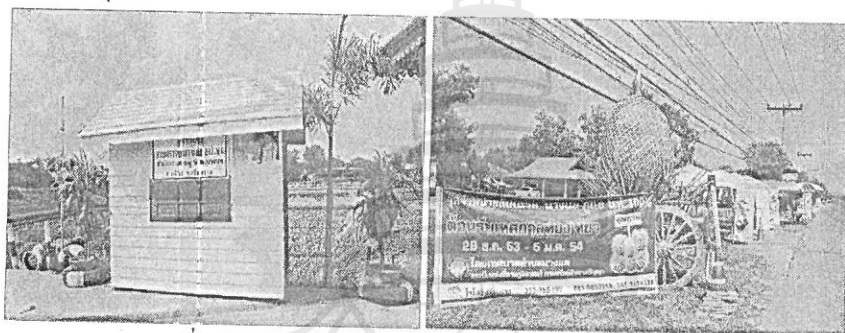
1) การส่งเสริมการจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย

ปัญหาขยะเป็นปัญหาใหญ่สำหรับทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาล ซึ่งขยะหลากหลายประเภทจำนวนมากได้รับการกำจัดโดยวิธีการเผากลางแจ้งโดยชาวบ้านเอง และในบางหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านมีการสร้างเตาเผากำจัดขยะสำหรับทุกครัวเรือน อย่างไรก็ตาม การไม่มีรถเก็บขยะรวมถึงไม่มีสถานที่ทิ้งขยะอย่างเป็นกิจจะลักษณะสำหรับขยะที่รอการกำจัดซึ่งส่งกลิ่นเหม็น และเป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเทศบาลจึงต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร่งด่วน ซึ่งมีการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้อง คือ การจัดตั้งโครงการธนาคารขยะนาร่องในพื้นที่ หมู่ที่ 2, 3, 13 มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนและส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบและครบวงจร มีการตั้งคณะกรรมการธนาคารขยะหมู่บ้าน และการรับสมัคร การจัดทำทะเบียนสมาชิกกลุ่มอย่างเป็นระบบ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับธนาคารขยะหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมรณรงค์คัดแยกขยะในครัวเรือน และการรับซื้อขยะรีไซเคิลจากธนาคารขยะ ซึ่งปัจจุบันโครงการธนาคารขยะดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และเริ่มดำเนินการขยายโครงการไปในหมู่บ้านอื่น ๆ ในพื้นที่ที่ต้องการเข้าร่วมโครงการ เช่น หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 10 จากการดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะในพื้นที่ เทศบาลตำบลนาง

แลจึงเข้าร่วมโครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนของสถาบันพระปกเกล้า โดยนำโครงการธนาคารขยะดังกล่าวเข้าร่วมประกวด และได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี พ.ศ. 2553

2) ความปลอดภัย ระบบเตือนภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

เทศบาลตำบลนางแลสนับสนุนให้ทุกหมู่บ้านมีสายตรวจอาสาและชุดรักษาความสงบเรียบร้อย มีการสร้างป้อมยามประจำหมู่บ้านเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการเข้าออกหมู่บ้าน การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีการตั้งจุดบริการประชาชนเพื่อลดอุบัติเหตุในการเดินทาง และจัดหาอุปกรณ์วิทยุสื่อสาร ติดตั้งกล้อง CCTV ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว และวันหยุดยาว

ภาพที่ 4-4 จุดสายตรวจอาสาและบริการประชาชน

5. การจัดการที่พักแรม มีรายละเอียดดังนี้

ที่พักแรมในเขตเทศบาลตำบลนางแล ส่วนใหญ่เป็นหอพักสำหรับให้นักเรียนและนักศึกษาเช่าแบบรายเดือน และเช่าแบบรายวัน สำหรับการส่งเสริมการสร้างที่พักแบบโฮมสเตย์ของชุมชนยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งปัจจุบันมีเพียงภาคเอกชนที่ดำเนินการด้านที่พักแรม

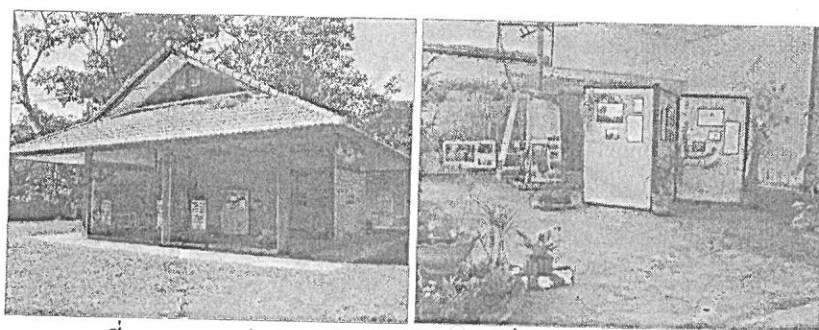
6. การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

จำแนกเป็นประเด็นด้าน 1) ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล 2) การแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน และ 3) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (อบรม/ดูงาน) มีรายละเอียดดังนี้

1) ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล ตั้งอยู่ที่ช่วงป่าอ้อ อาคารเอนกประสงค์ทรงไทยด้านหน้าศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของเทศบาล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาล และนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตาม ศูนย์บริการดังกล่าวยังไม่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปเนื่องจากไม่มีบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อีกทั้งส่วนใหญ่เปิดทำการเฉพาะช่วงเทศกาลเท่านั้น

ภาพที่ 4-5 ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของเทศบาลนางแล

2) การแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน

การแจ้งข้อมูลข่าวสารของทางราชการไปยังประชาชนทั่วไป ดำเนินการผ่านการประชุมประจำเดือนของส่วนราชการในเขตเทศบาล เพื่อให้ผู้นำหมู่บ้านนำข่าวสารดังกล่าวประกาศผ่านวิทยุชุมชน (เสียงตามสาย) เพื่อแจ้งข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ และการทำหนังสือเชิญเพื่อเข้าร่วมโครงการต่างๆของเทศบาล นอกจากนี้ มีการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต) เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเพื่อเผยแพร่กิจกรรม โฆษณา และประชาสัมพันธ์ โดยดำเนินการผ่านทางเว็บไซต์หลักของเทศบาลตำบลนางแล หรือ <http://www.nanglae.go.th/index.php>

3) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (อบรม/ดูงาน)

เทศบาลตำบลนางแลจัดทำโครงการฝึกอบรมและสร้างวิสัยทัศน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมี กลุ่มพัฒนาสตรีตำบลนางแล และผู้นำชุมชน เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักสำหรับการจัดฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน

7. การจัตรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

จำแนกเป็นประเด็นด้าน 1) รายการนำเที่ยว และ 2) การจัดงานวอล์คแรลลี่พิชิตดอยดัง มีรายละเอียดดังนี้

1) รายการนำเที่ยว

“เส้นทางสายใยสับปะรด” เป็นเส้นทางท่องเที่ยววันเดียวเที่ยวได้ทั้งตำบลที่เทศบาลตำบลนางแลได้จัดทำขึ้นรวมทั้งส่งเสริมเข้าร่วมประกวดแข่งขันในโครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (กินรี) ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดีเด่น ระดับภาคเหนือ ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ. 2553 การดำเนินการดังกล่าวจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเกี่ยวกับแหล่งผลิตสับปะรดนางแลและภูแลที่มีชื่อเสียงของพื้นที่และได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ รวมถึงเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบวันเดียวเที่ยวทั้งตำบล ซึ่งเส้นทางนำเที่ยวดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

(1) เยี่ยมชมแหล่งรวบรวมสับปะรด “นางแล-ภูแลเชียงราย” ที่มีคุณภาพ ในหมู่ที่ 13 บ้านแม่ปู่คา (ไร่ดวงดาว และสวน ต.ตระกุก) และเครือข่ายกลุ่มผู้ปลูกสับปะรดนางแล-ภูแลเชียงราย

- (2) เลือกชมและซื้อสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มหัตถกรรม หมู่ที่ 5 บ้านเด่น
  - (3) ชมวิถีชีวิตเกษตรกร เพื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และเครือข่ายสมาชิกผู้รักธรรมชาติ หมู่บ้านเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ หมู่ที่ 7 บ้านนางแลใน
  - (4) ชมทัศนียภาพแหล่งปลูกสับปะรดขนาดใหญ่ในชุมชน หมู่ที่ 8 ตำบลนางแล
  - (5) เยี่ยมชมยอดมังกูฯ แห่งเส้นทาง “หมู่บ้านสับปะรด” หมู่ที่ 10 บ้านป่าซาง
- วิวัฒน์ ภูมิปัญญา และวิทยาการประยุกต์เพื่อใช้และแปรรูปสับปะรดและวิถีชีวิตชาวไร่สับปะรด กลุ่มอาหารจากสับปะรด และกลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสับปะรด

ภาพที่ 4-6 รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (กินรี) ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ดีเด่น ระดับภาคเหนือ ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ.2553

2) การจัดงานวอล์คแรลลี่พิชิตดอยดัง ซึ่งได้รับการยกเลิกการจัดกิจกรรมเนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติแผ่นดินไหว และเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลาก เมื่อปี พ.ศ.2553 ที่ส่งผลทำให้เสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการกระทุ้งดินไม่ดังเหมือนเดิมเพราะดินที่อุ้มน้ำไว้จำนวนมากเกิดการพังทลาย อย่างไรก็ตาม นายกเทศบาลตำบลนางแลได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมดังกล่าวอีกครั้งเพื่อให้นักเรียนสามารถเดินทางเข้าไปศึกษาเส้นทางธรรมชาติ และจัดการเดินป่าเป็นประจำ

4.5.2 การประเมินการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล

ชุมชนประเมินการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแลจำแนกข้อมูลออกเป็นสองประเด็น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป และชุมชนประเมินการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ข้อมูลทั่วไป

ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4-15 ข้อมูลทั่วไป

n=185		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	98	53.0
หญิง	87	47.0
อายุ		
18-25 ปี	14	7.6
26-35 ปี	55	29.7
36-45 ปี	42	22.7
46-55 ปี	46	24.9
56 ปีขึ้นไป	28	15.1
สถานภาพ		
โสด	42	22.7
สมรส	139	75.1
หย่าร้าง	4	2.2
การศึกษา		
ประถมศึกษา	85	45.9
มัธยมตอนต้น	34	18.4
มัธยมตอนปลาย/ปวช.	22	11.9
อนุปริญญา/ปวส.	16	8.7
ปริญญาตรี	23	12.4
ปริญญาโทขึ้นไป	4	2.2
อื่นๆ ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	0.5
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	15	8.1
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	44	23.8
นักเรียน/นักศึกษา	12	6.5
เกษตรกร	50	27.0
รับจ้างทั่วไป	47	25.4
ว่างงาน	7	3.8
พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้างเอกชน	7	3.8
อื่น ๆ (แม่บ้าน)	3	1.6

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

n=185		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	136	73.5
10,001 - 15,000 บาท	33	17.8
15,001 - 20,000 บาท	5	2.7
20,001 - 25,000 บาท	3	1.6
25,001 - 30,000 บาท	2	1.1
ตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป	6	3.3

จากข้อมูลในตารางที่ 4-15 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 98 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 และเพศหญิง 87 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 โดยมีอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.9 อายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.7 อายุระหว่าง 56 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 15.1 และอายุระหว่าง 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.6 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 75.1 รองลงมาคือ โสด คิดเป็นร้อยละ 22.7 และหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ โดยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.9 รองลงมาคือ มัธยมตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 18.4 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 12.4 มัธยมตอนปลายหรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 11.9 อนุปริญญาหรือ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 8.7 ปริญญาโทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ การประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด ร้อยละ 27.0 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 25.4 ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 23.8 รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 8.1 นักเรียนหรือนักศึกษา ร้อยละ 6.5 พนักงานบริษัทเอกชนหรือลูกจ้างเอกชน ว่างานร้อยละ 3.8 และอาชีพอื่นๆ ได้แก่ แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามลำดับ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 73.5 ตั้งแต่ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.8 ตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตั้งแต่ 15,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตั้งแต่ 20,001 - 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.6 และตั้งแต่ 25,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

2. ชุมชนประเมินการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การจัดการที่พักแรม การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว และการจัดรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-16 ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

n=185

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย	การแปล ผล
	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจนและ ต่อเนื่อง	มีการ ดำเนินการ ปานกลาง	ไม่มีการ ดำเนินการ		
1) เทศบาลจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำ ตำบล	19.5 (36)	31.3 (58)	49.2 (91)	1.70	ดี
2) เทศบาลกำหนดแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อม โทรม	14.0 (26)	39.5 (73)	46.5 (86)	1.68	ดี
3) เทศบาลส่งเสริมนวัตกรรมการเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทาง การเกษตรเพื่อดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว	28.1 (52)	35.7 (66)	36.2 (67)	1.92	ดี
4) เทศบาลส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยว	17.8 (33)	40.5 (75)	41.6 (77)	1.76	ดี
5) เทศบาลส่งเสริมธุรกิจบริการให้มีมาตรฐานสู่ สากล	12.4 (23)	46.0 (85)	41.6 (77)	1.71	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม				1.75	ดี

จากข้อมูลในตารางที่ 4-16 การดำเนินการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล มีการดำเนินการในระดับดี ค่าเฉลี่ยรวม 1.75 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า มีการดำเนินการด้านการส่งเสริมนวัตกรรมการเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรเพื่อดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.92 รองลงมาคือ การส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 1.76 การส่งเสริมธุรกิจบริการให้มีมาตรฐานสู่สากล ค่าเฉลี่ย 1.71 การจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำตำบล ค่าเฉลี่ย 1.70 และการกำหนดแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม ค่าเฉลี่ย 1.68 ตามลำดับ

2. ด้านการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-17 ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

n=185

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย	การแปล ผล
	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจนและ ต่อเนื่อง	มีการ ดำเนินการ ปานกลาง	ไม่มีการ ดำเนินการ		
1) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	23.8 (44)	49.7 (92)	26.5 (49)	1.97	ดี
2) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านอาหาร และเครื่องดื่ม	17.3 (32)	36.2 (67)	46.5 (86)	1.71	ดี
3) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการ เรียนรู้	26.0 (48)	40.5 (75)	33.5 (62)	1.92	ดี
4) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง การเกษตร	27.6 (51)	34.6 (64)	37.8 (70)	1.94	ดี
5) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต/ชนเผ่า	21.0 (39)	39.5 (73)	39.5 (73)	1.82	ดี
6) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	21.0 (39)	40.0 (74)	39.0 (72)	1.82	ดี
7) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านศิลปะ	14.6 (27)	38.4 (71)	47.0 (87)	1.68	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม				1.84	ดี

จากข้อมูลในตารางที่ 4-17 การดำเนินการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล มีการดำเนินการในระดับดี ค่าเฉลี่ยรวม 1.84 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า มีการดำเนินการด้านการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.97 รองลงมาคือ เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางการเกษตร ค่าเฉลี่ย 1.94 การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 1.92 การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตและชนเผ่า และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติค่าเฉลี่ย 1.82 การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านอาหาร เครื่องดื่ม ค่าเฉลี่ย 1.71 และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านศิลปะ ค่าเฉลี่ย 1.68 ตามลำดับ

3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-18 ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

n=185

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย	การแปล ผล
	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจนและ ต่อเนื่อง	มีการ ดำเนินการ ปานกลาง	ไม่มีการ ดำเนินการ		
1) เทศบาลสนับสนุนการจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่ง ท่องเที่ยว	21.6 (40)	40.0 (74)	38.4 (71)	1.83	ดี
2) เทศบาลสนับสนุนการจัดทำป้ายสื่อความหมายแหล่ง ท่องเที่ยว	17.3 (32)	41.6 (77)	41.1 (76)	1.76	ดี
3) เทศบาลสนับสนุนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	17.3 (32)	42.2 (78)	40.5 (75)	1.77	ดี
4) เทศบาลสร้าง ซ่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำ	22.2 (41)	40.0 (74)	37.8 (70)	1.84	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม				1.80	ดี

จากข้อมูลในตารางที่ 4-18 การดำเนินการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล มีการดำเนินการในระดับดี ค่าเฉลี่ยรวม 1.80 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า มีการดำเนินการด้านการสร้าง ซ่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.84 รองลงมาคือ การจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 1.83 การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 1.77 และประจำการจัดทำป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 1.76 ตามลำดับ

4. ด้านการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-19 ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

n=185

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย	การแปล ผล
	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจนและ ต่อเนื่อง	มีการ ดำเนินการ ปานกลาง	ไม่มีการ ดำเนินการ		
1) เทศบาลสนับสนุนให้มีร้านอาหารเครื่องต้มในแหล่ง ท่องเที่ยว	15.7 (29)	31.3 (58)	53.0 (98)	1.63	ดี
2) เทศบาลส่งเสริมการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การ บำบัดน้ำเสีย	19.5 (39)	39.0 (78)	41.5 (83)	1.79	ดี
3) เทศบาลสนับสนุนให้มีห้องน้ำสาธารณะในแหล่ง ท่องเที่ยว	13.0 (24)	35.7 (66)	51.3 (95)	1.62	ดี
4) เทศบาลส่งเสริมเครือข่ายระบบเตือนภัยพิบัติให้มี ประสิทธิภาพ	22.0 (44)	28.0 (56)	50.0 (100)	1.72	ดี
5) เทศบาลติดตั้ง บำรุงรักษาระบบสื่อสาร โทรศัพท์ สาธารณะ	16.5 (33)	30.5 (61)	53.0 (106)	1.61	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม				1.67	ดี

จากข้อมูลในตารางที่ 4-19 การดำเนินการการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล มีการดำเนินการในระดับดี ค่าเฉลี่ยรวม 1.67 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า มีการดำเนินการด้านการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.79 รองลงมาคือ การส่งเสริมเครือข่ายระบบเตือนภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 1.72 การสนับสนุนให้มีร้านอาหารเครื่องต้มในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 1.63 การสนับสนุนให้มีห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 1.62 และ การติดตั้ง บำรุงรักษาระบบสื่อสาร โทรศัพท์สาธารณะ ค่าเฉลี่ย 1.61 ตามลำดับ

5. ด้านการจัดการที่พักแรม

ตารางที่ 4-20 ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดการที่พักแรม

n=185

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย	การแปล ผล
	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจนและ ต่อเนื่อง	มีการ ดำเนินการ ปานกลาง	ไม่มีการ ดำเนินการ		
1) เทศบาลส่งเสริมการรวมกลุ่มโฮมสเตย์	7.0 (13)	29.7 (55)	63.3 (117)	1.44	ควร ปรับปรุง
2) เทศบาลส่งเสริมการสร้างหอพัก บ้านเช่า เกสต์เฮาส์	4.9 (9)	32.4 (60)	62.7 (116)	1.42	ควร ปรับปรุง
3) เทศบาลส่งเสริมการสร้างโรงแรม รีสอร์ท	7.0 (13)	26.5 (49)	66.5 (123)	1.41	ควร ปรับปรุง
4) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการท่องเที่ยว	10.3 (19)	36.7 (68)	53.0 (98)	1.57	ดี
5) การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ นักท่องเที่ยว	15.7 (29)	31.9 (59)	52.4 (97)	1.63	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม				1.49	ควร ปรับปรุง

จากข้อมูลในตารางที่ 4-20 การดำเนินการจัดการที่พักแรมในเทศบาลตำบลนางแล มีการดำเนินการในระดับควรปรับปรุง ค่าเฉลี่ยรวม 1.49 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า มีการดำเนินการด้านการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.63 รองลงมาคือ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 1.57 การส่งเสริมการรวมกลุ่มโฮมสเตย์ ค่าเฉลี่ย 1.44 การส่งเสริมการสร้างหอพัก บ้านเช่า เกสต์เฮาส์ ค่าเฉลี่ย 1.42 และการส่งเสริมการสร้างโรงแรม รีสอร์ท ค่าเฉลี่ย 1.41 ตามลำดับ

6. ด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4-21 ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการบริการเสริมทางการท่องเที่ยว

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย	การแปล ผล
	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจนและ ต่อเนื่อง	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจน	มีการ ดำเนินการ เพียง บางส่วน		
1) เทศบาลมีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว	29.7 (55)	30.3 (56)	40.0 (74)	1.90	ดี
2) เทศบาลมีการบริการข้อมูลข่าวสารทางระบบ อิเล็กทรอนิกส์	22.2 (41)	37.3 (69)	40.5 (75)	1.82	ดี
3) เทศบาลมีการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (อบรม/ดูงาน)	29.2 (54)	38.4 (71)	32.4 (60)	1.97	ดี
4) การหารายได้เข้าส่วนกลางของชุมชนเพื่อพัฒนา สาธารณะประโยชน์	23.2 (43)	40.0 (74)	36.8 (68)	1.86	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม				1.89	ดี

จากข้อมูลในตารางที่ 4-21 การดำเนินการบริการเสริมทางการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล มีการดำเนินการในระดับดี ค่าเฉลี่ยรวม 1.89 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า มีการดำเนินการการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.97 รองลงมาคือ ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 1.90 ด้านการหารายได้เข้าส่วนกลางของชุมชนเพื่อพัฒนาสาธารณะประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 1.86 และ การบริการข้อมูลข่าวสารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ ค่าเฉลี่ย 1.82 ตามลำดับ

7. ด้านการจัดรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

ตารางที่ 4-22 ชุมชนประเมินการดำเนินงานด้านการจัดรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

n=185

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย	การแปล ผล
	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจนและ ต่อเนื่อง	มีการ ดำเนินการ ที่เห็นได้ ชัดเจน	มีการ ดำเนินการ เพียง บางส่วน		
1) งานเทศกาลวันสัปดาห์ประรดนางแล	46.5 (86)	30.8 (57)	22.7 (42)	2.24	ดี
2) งานกิจกรรมวอล์คแรลลี่พิชิตดอยดั่ง	26.0 (48)	38.9 (72)	35.1 (65)	1.91	ดี
3) โปรแกรมวันเดียวเที่ยวนางแล	25.4 (47)	38.4 (71)	36.2 (67)	1.89	ดี
4) ตลาดนัดชุมชนกาดมั่วครัวแลง	45.9 (85)	33.0 (61)	21.1 (39)	2.25	ดี
5) โปรแกรมเส้นทางสายใยสัปดาห์ประรด	32.4 (60)	37.9 (70)	29.7 (55)	2.03	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม				2.06	ดี

จากข้อมูลในตารางที่ 4-22 การดำเนินการจัดรายการนำเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล มีการดำเนินการในระดับดี ค่าเฉลี่ยรวม 2.06 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า มีการดำเนินการด้านตลาดนัดชุมชนกาดมั่วครัวแลงมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 2.25 รองลงมาคือ งานเทศกาลวันสัปดาห์ประรดนางแล ค่าเฉลี่ย 2.24 เส้นทางสายใยสัปดาห์ประรด ค่าเฉลี่ย 2.03 งานกิจกรรมวอล์คแรลลี่พิชิตดอยดั่ง ค่าเฉลี่ย 1.91 และโปรแกรมวันเดียวเที่ยวนางแล ค่าเฉลี่ย 1.89 ตามลำดับ

4.5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านการดำเนินงานการท่องเที่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ในเทศบาลตำบลนางแล กับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญ ปรากฏผลดังตารางที่ 4-23 ถึงตารางที่ 4-27

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ ปรากฏผลดังตารางที่ 4-23

ตารางที่ 4-23 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ

การดำเนินงาน	เพศ		รวม	Sig.
	ชาย	หญิง		
ไม่มีการดำเนินการ	47	35	82	0.566
มีการดำเนินการปานกลาง	36	36	72	
มีการดำเนินการที่เห็นได้ชัดเจนและต่อเนื่อง	15	16	31	
รวม	98	87	185	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลในตารางที่ 4-23 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่างๆ จำแนกตามสถานภาพทางเพศ พบว่า การดำเนินงานการท่องเที่ยวในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการดำเนินงานการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามช่วงอายุ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4-24 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามอายุ

การดำเนินงาน	อายุ					รวม	Sig.
	18-25 ปี	26-35 ปี	36-45 ปี	46-55 ปี	56 ปีขึ้นไป		
ไม่มีการดำเนินการ	6	25	18	19	14	82	0.813
มีการดำเนินการปานกลาง	6	22	13	20	11	72	
มีการดำเนินการที่เห็นได้ชัดเจนและต่อเนื่อง	2	8	11	7	3	31	
รวม	14	55	42	46	28	185	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลในตารางที่ 4-24 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามอายุ พบว่า การดำเนินงานการท่องเที่ยวในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการดำเนินงานการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏผลดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4-25 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินงาน	ระดับการศึกษา							รวม	Sig.
	ประถมศึกษา	มัธยมตอนต้น	มัธยมตอนปลาย/ปวช.	อนุวิทยาลัย/ปวส.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	อื่นๆ		
ไม่มีการดำเนินการ	32	15	13	12	10	0	0	82	0.192
มีการดำเนินการปานกลาง	37	15	6	2	8	3	1	72	
มีการดำเนินการที่เห็นได้ชัดเจนและต่อเนื่อง	16	4	3	2	5	1	0	31	
รวม	85	34	22	16	23	4	1	185	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลในตารางที่ 4-25 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า การดำเนินการท่องเที่ยวในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการดำเนินการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามการประกอบอาชีพ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4-26 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามการประกอบอาชีพ

การดำเนินงาน	รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย	นักเรียน	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	ว่างงาน	ลูกจ้าง	อื่นๆ	รวม	Sig.
ไม่มีการดำเนินการ	5	17	7	25	21	3	2	2	82	0.827
มีการดำเนินการปานกลาง	7	19	4	15	19	4	4	0	72	
มีการดำเนินการที่เห็นได้ชัดจนและต่อเนื่อง	3	8	1	10	7	0	1	1	31	
รวม	15	44	12	50	47	7	7	3	185	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลในตารางที่ 4-26 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำแนกตามการประกอบอาชีพ พบว่า การดำเนินการท่องเที่ยวในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนกตามระดับรายได้ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4-27 ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนกตามระดับรายได้

การดำเนินงาน	ระดับรายได้						รวม	Sig.
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,00- 15,000 บาท	15,00- 20,000 บาท	20,00- 25,000 บาท	25,00- 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้น ไป		
ไม่มีการดำเนินการ	60	14	3	2	2	1	82	0.627
มีการดำเนินการปานกลาง	53	14	2	0	0	3	72	
มีการดำเนินการที่เห็นได้ชัดจนและต่อเนื่อง	23	5	0	1	0	2	31	
รวม	136	33	5	3	2	6	185	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลในตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ พบว่า การดำเนินงานการท่องเที่ยวในภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สถานการณ์การท่องเที่ยวตำบลนางแล บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการ ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดำเนินการ สรุปผล อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สรุปผลจำแนกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ สถานการณ์การท่องเที่ยว บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการ ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

ตำบลนางแล แยกออกมาจากตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้รับการจัดตั้ง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนางแล และเลื่อนฐานะเป็นเทศบาลตำบลขนาดเล็ก พื้นที่ดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญของอำเภอเมืองเชียงราย ได้แก่ สับปะรด ข้าว ลิ้นจี่ ลำไย ข้าวโพด ถั่วเหลือง ผักชะอม และมันเทศ ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าว สร้างรายได้ให้กับชุมชนจำนวนมาก โดยเฉพาะสับปะรดพันธุ์นางแลและพันธุ์ภูแลที่เป็นสินค้าหลักของพื้นที่

การส่งเสริมให้มีการดำเนินการทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมโดยใช้ ศักยภาพที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวได้รู้จักมากขึ้น ด้วยการมีส่วนร่วมจากภาคการท่องเที่ยวในพื้นที่ทั้งภาครัฐที่ดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ภาคเอกชนที่ให้บริการแหล่งท่องเที่ยว (เครื่องปั้นดินเผา ดอยดินแดง พิพิธภัณฑ์บ้านดำ และ หมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาว) ก่อปรกับการบริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และภาคชุมชนที่ ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่ (น้ำตกนางแลใน ดอยดั่ง และผาลาดรอยวัว) รวมทั้งการจัดตั้งกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าท้องถิ่นจำหน่ายให้กับผู้ที่สนใจ (กลุ่ม สตรีสหกรณ์เครดิตยูเนียน กลุ่มหัตถกรรมบ้านเด่น กลุ่มหัตถกรรมไม้ไผ่ กลุ่มสมุนไพรสวนม่าน

ฟ้าเชิงดอย และกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ) เริ่มต้นจากการนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นเกี่ยวกับการจัดการผลผลิตทางการเกษตรของพื้นที่ที่ได้รับความนิยม คือ สับปะรดพันธุ์นางแล และพันธุ์ภูแล ตั้งแต่กระบวนการปลูก การใช้ประโยชน์จากใบสับปะรดโดยการผลิตกระดาษจากใบสับปะรดและแปรรูปเป็นชิ้นงานต่าง ๆ เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว (เช่น สมุดบันทึก การ์ดกล่องกระดาษทิชชู กล่องของขวัญ กรอบรูป เชือกสับปะรด และถุงกระดาษสับปะรด เป็นต้น) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด (ได้แก่ ข้าวเกรียบสับปะรด ทอฟฟี่สับปะรด แยมสับปะรด สับปะรดกวน ไวน์สับปะรด น้ำสับปะรดเข้มข้น และน้ำสับปะรดพร้อมดื่ม เป็นต้น) การนำเสนอการท่องเที่ยวในรูปแบบทำให้นักท่องเที่ยวที่ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติมีความสนใจในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสับปะรด ซึ่งแตกต่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ส่วนใหญ่นิยมซื้อสับปะรดประเภทปอกเปลือกแช่เย็นบรรจุถุงพร้อมรับประทาน และซื้อสับปะรดสดประเภทไม่ปอกเปลือกสำหรับเป็นของฝากเฉพาะถิ่น

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การท่องเที่ยวดังกล่าว เทศบาลตำบลนางแล พบปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้แก่ 1) ปัญหาอุปสรรคด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการให้ทำให้การดำเนินงานสนับสนุนกลุ่มอาชีพไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งขาดบุคลากรในการติดตาม และให้ความรู้แก่กลุ่มอาชีพ 2) ด้านความยากจน ซึ่งภาคการเกษตรส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือ/อุปกรณ์ในการผลิต ผลผลิตราคาตกต่ำ ขาดตลาดกลาง และประสบปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้น 3) ด้านการปรับปรุง ซ่อมแซมสาธารณูปโภคพื้นฐานให้ครบถ้วนมากกว่าในปัจจุบัน เช่น ไฟฟ้า การประปา ถนน โทรศัพท์ และวิทยุชุมชน เป็นต้น 4) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อม ชุมชนไม่ตระหนักในการบำรุงรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ และการทิ้งขยะมูลฝอยที่สร้างมลพิษแก่สิ่งแวดล้อม 5) จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่น้อย 6) ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว และ 7) ขาดบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

5.1.2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่หรือเทศบาลตำบลนางแลในการดำเนินนโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน ด้านการจัดการท่องเที่ยว สรุปรายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่	ระดับค่าเฉลี่ย	การแปลผล
	1 → 5	
การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	3.26	ปานกลาง
การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.25	ปานกลาง
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.09	ปานกลาง
การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว	3.03	ปานกลาง
การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	3.00	ปานกลาง
การจัดการที่พักแรม	2.16	น้อย

จากตารางที่ 5-1 สรุปผลการศึกษาได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่มีบทบาทด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.26) เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวและเทศบาลตำบลนางแลจำเป็นต้องอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งด้านธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ของประชาชนให้ดีขึ้น

รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมกิจกรรมด้านการกีฬาและนันทนาการ ทางประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ประเพณีงานรื่นเริง ทางธรรมชาติ สุขภาพ วิถีชีวิต/ชนเผ่า การเกษตร การเรียนรู้ ด้านอาหารและเครื่องดื่ม

การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เทศบาลตำบลนางแลมีการสร้าง ซ่อมแซมถนน การจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำป้ายสื่อความหมาย และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว การบริการข้อมูลข่าวสารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์

การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการระบบน้ำประปา ระบบไฟฟ้า การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ระบบสื่อสาร ระบบเตือนภัยพิบัติ ห้องน้ำสาธารณะ กำจัดขยะมูลฝอย และร้านอาหารเครื่องดื่ม

การจัดการที่พักแรม ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการบริการและการส่งเสริมบ้านพักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งจากผลการศึกษาสรุปว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่มีบทบาทน้อยในการจัดการที่พักแรม

5.1.3 การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

การพัฒนาขีดความสามารถแก่ อปท.ในการบริหารจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยว โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและเทคนิคการขาย และการพัฒนาด้านการเงินการบัญชี นอกจากนี้มีการพัฒนาศักยภาพโดยการศึกษาดูงานในแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมฯ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ของตนได้ โดยสถานที่ศึกษาดูงาน 2 แห่ง สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) บ้านห่อซา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นหมู่บ้านนำร่องโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ และ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่ประสบความสำเร็จในการเป็นแหล่งศึกษาดูงานและแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว จากการดำเนินการดังกล่าว ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมฯ มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นทั้งในด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว การตลาดและเทคนิคการขาย และการพัฒนาด้านการเงินการบัญชี รวมทั้งสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลนางแล เพื่อดำเนินการตามแนวทางต่อไปได้

5.1.4 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลนางแลจำแนกเป็น 7 ด้านสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้า การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม และการส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร
2. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการจัดประเพณีรวมทั้งรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และ ตัวอย่างกิจกรรมการท่องเที่ยวตำบลนางแล
3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดทำป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และการสร้าง/ซ่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง
4. การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนให้มีบริการร้านอาหาร เครื่องดื่ม กำจัดขยะมูลฝอย ห้องน้ำสาธารณะ ระบบเตือน และระบบสื่อสาร

5. การจัดการที่พักแรม โดยการส่งเสริมให้มีบ้านพักแบบโฮมสเตย์ และการส่งเสริมให้มีบริการในบ้านพักโฮมสเตย์ที่มีมาตรฐาน

6. การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

7. การจัดรายการนำเที่ยว โดยการวางแผนจัดรายการนำเที่ยว และการจัดทำตัวอย่างรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล

5.1.5 ประเมินผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล

จากการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแลได้รับการประเมินจากชุมชนในพื้นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาดังกล่าวสรุปผลการศึกษาดังรายละเอียดในตารางที่ 5-2 ดังนี้

ตารางที่ 5-2 ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล

การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ค่าเฉลี่ย การดำเนินการ	การแปลผล
การจัดรายการนำเที่ยว	2.06	ดี
การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว	1.89	ดี
การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	1.84	ดี
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	1.80	ดี
การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	1.75	ดี
การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	1.67	ดี
การจัดการที่พักแรม	1.49	ควรปรับปรุง

จากตารางที่ 5-2 เทศบาลตำบลนางแลมีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีการดำเนินงานด้านการจัดรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแลมากที่สุด ได้แก่ การโปรแกรมเส้นทางสายใยสับปะรด เทียวกาดมั่วครัวแลง และโปรแกรมวันเดียวเที่ยวนางแล

รองลงมาคือ การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล การแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน และการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (อบรม/ดูงาน)

การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต/ชนเผ่า และทางธรรมชาติ

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดทำป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว การสร้าง/ซ่อมแซมถนน และการจราจร

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีการสร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำตำบล การกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมของเทศบาลตำบลนางแล การส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและได้รับมาตรฐาน และการส่งเสริมการประกอบอาชีพและธุรกิจบริการ

การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย และระบบการรักษาความปลอดภัย และระบบเตือนภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

การจัดการที่พักแรม โดยในพื้นที่บริการให้เข้าห้องพักรับนักเรียนและนักศึกษา ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีมีการดำเนินการส่งเสริมที่พักแบบโฮมสเตย์

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

เทศบาลตำบลนางแลมีความโดดเด่นทางด้านการเกษตรที่เป็นแหล่งปลูกสับปะรดพันธุ์นางแลและภูแล มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในพื้นที่เทศบาลตำบลนางแลและพื้นที่ใกล้เคียงในรูปแบบของวิสาหกิจขนาดย่อมภายในครัวเรือน ตามที่สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม (2552) กล่าวถึงองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชนว่า ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีการพึ่งพาตนเองและครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย โดยมีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชนที่เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผสมผสานภูมิปัญญาสากลเพื่อผลิตผลผลิตที่มาจากกระบวนการในชุมชนโดยการให้ทุน วัตถุดิบ และแรงงานในชุมชนเป็นหลัก อีกทั้ง การตั้งกลุ่มวิสาหกิจสับปะรดมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการอนุรักษ์สับปะรดพันธุ์พื้นเมืองของท้องถิ่น และรักษามาตรฐานรวมทั้งควบคุมดูแลผลผลิตให้มีคุณภาพที่เหมาะสม

สำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางการเกษตรของเทศบาลตำบลนางแลที่มีอยู่ไม่ได้มีผลต่อการจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่หรือสร้างโอกาสทางการท่องเที่ยวได้มากนัก ซึ่งทางเทศบาลตำบลนางแลจึงพยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงเพิ่มมากขึ้น โดยมีการส่งเสริมการดำเนินการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านอาชีพ และการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวยังประสบ

ปัญหาเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอ การขาดบุคลากรในการติดตามและให้ความรู้ และอุปกรณ์ในการทำงานที่ไม่เพียงพอ จากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับที่ รุ่งนภา ตาอินทร์ (2551) กล่าวว่า ผลผลิตทางการเกษตรไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการตลาดในการจัดจำหน่ายได้อย่างทั่วถึง ซึ่งผลิตภัณฑ์สับประดานงแลส่วนใหญ่จัดจำหน่ายเฉพาะภายในจังหวัดเชียงราย มีเพียงปริมาณน้อยที่นำไปจำหน่ายต่างจังหวัด อีกทั้งปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของ มหาวิทยาลัยบูรพา (2553) ที่พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเชิงธรรมชาติของภาคต่างๆ ในประเทศไทยที่จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนร่วมกันจัดการชีวิตของตนเอง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของชุมชนโดยการเชื่อมโยงพันธมิตรธุรกิจท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายมุ่งไปสู่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน

ดังนั้นเทศบาลตำบลนางแลจึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีรายละเอียดของแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพันธุ์ ไพโรจน์รัตน์ (2543) รวมทั้ง สัจจิตรา พันธวิไล และธีรเทพ ชนไมตรี (2550) ที่กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือสภาตำบล (สต.) เป็นกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่อแหล่งท่องเที่ยว ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและตามที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจัง รวมทั้ง การสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตชุมชน และการปกครองท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น มีการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ระดับแผน มีการกำหนดบทบาทภารกิจแนวทางการดำเนินงาน สร้างความเข้าใจต่อชุมชนเกี่ยวกับแบบแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีคณะกรรมการร่วมประสานงาน ปฏิบัติตามแผน และจัดตั้งคณะกลุ่มที่ปรึกษา/คณะทำงานของชุมชนที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน ซึ่งจากการศึกษาของ คมสัน วาฤทธิ์ (2545) ที่ผ่านมามีพบว่า ศักยภาพชุมชนโดยรวมที่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ แนวทางที่ต้องแก้ไขอย่างรวดเร็ว คือ การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการยกระดับศักยภาพของชุมชนเพื่อให้มีความสามารถในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

จากการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวพบว่า ผู้หญิงมีบทบาทในการเป็นผู้นำท้องถิ่นใกล้เคียงกับผู้ชาย แต่เป็นที่น่าสนใจว่า สมาชิกสภาเทศบาลตำบลนางแลที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าความแตกต่างทางเพศของสมาชิกสภาเทศบาลมีผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ นอกจากนั้น ในการจัดการการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแลยังขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ผู้นำท้องถิ่นที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวในภาพรวมที่ดีมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของปาริชาติ บึงพรรัตน์ (2546) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำ

ท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อาชีพ รายได้ สถานภาพของการเป็นผู้นำท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว จากการฝึกอบรม ด้านการท่องเที่ยวและจากการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนางแลเอง เทศบาล ตำบลนางแลมีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละ ประเด็นพบว่า 1) ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26) โดยมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ของประชาชนให้ดีขึ้น รองลงมาคือ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) โดยที่ เทศบาลตำบลนางแลมีการส่งเสริมกิจกรรมด้านการกีฬาและนันทนาการ ประเพณีวัฒนธรรม วิถี ชีวิตชุมชน ประเพณีงานรื่นเริง ธรรมชาติ สุขภาพ วิถีชีวิตชนเผ่า การเกษตร การเรียนรู้ รวมทั้ง อาหารและเครื่องดื่ม 3) การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) โดยที่เทศบาลตำบลนางแลมีการสร้างและซ่อมแซมถนน การ จัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำป้ายสื่อความหมาย และการเชื่อมโยงแหล่ง ท่องเที่ยว 4) การบริการเสริมทางการท่องเที่ยวองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในระดับปาน กลาง (ค่าเฉลี่ย 3.03) โดยที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาดการ ท่องเที่ยว การบริการข้อมูลข่าวสารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ 5) การอำนวยความสะดวกทางการ ท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00) โดยที่องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการระบบน้ำประปา ระบบไฟฟ้า การรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ระบบสื่อสาร ระบบเตือนภัยพิบัติ ห้องน้ำสาธารณะ กำจัดขยะมูลฝอย และ ร้านอาหารเครื่องดื่ม และ 6) การจัดการที่พักแรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในระดับ น้อย (ค่าเฉลี่ย 2.16) โดยที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมให้มีการบริการและการ ส่งเสริมบ้านพักแบบโฮมสเตย์

จากข้อมูลดังกล่าว แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการและการวางแผนการท่องเที่ยว โดยการอบรมเชิง ปฏิบัติการในประเด็นเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยว การตลาดและเทคนิคการขาย และการพัฒนาการเงินการบัญชี รวมทั้งการศึกษาดู งานในแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกจากนี้ ทศนิพร ประภัสสร (2550) ได้เพิ่มหลักสูตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ด้าน การเตรียมการใช้ภาษาต่างประเทศ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการฝึกอาชีพด้านการทำผลิตภัณฑ์ ต่าง ๆ เพื่อเป็นของที่ระลึก รวมถึง การร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิต ภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้เป็นที่ดึงดูด ใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมอีกด้วย

ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลนางแลดังกล่าว ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมฯ มีความพร้อมความรู้ และความเข้าใจที่สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งทัศนพร ประภัสสร (2550) กล่าวว่า ผลที่ได้รับจากการพัฒนาฯ คือ เกิดการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เกิดความตระหนัก และมีจิตสำนึกที่ดีในท้องถิ่นของตนเอง เกิดพลังร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนกับชุมชน และนำทุนในชุมชนมาใช้ในการจัดการพัฒนา ผู้นำชุมชนกับผู้บริหารมีความชัดเจนด้านนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนได้ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นและดำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวตนของท้องถิ่นเอง ทั้งนี้ ความสำเร็จของการจัดทำแนวทางการพัฒนาฯ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของหน่วยงานและเจตนารมณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างจริงจัง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแลสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ วุธ ญาณสาร (2544) ที่เสนอแนะให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองในการทำงานด้านการท่องเที่ยว การจัดให้มีการฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพ การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และการสร้างแรงจูงใจและขวัญใจการปฏิบัติงาน

การจัดทำแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนเทศบาลตำบลนางแลประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการที่พักแรม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว และ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การจัดรายการนำเที่ยว สอดคล้องกับ 4 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2553) ในโครงการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง ได้แก่ 1) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน 2) การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน 3) การบริหารจัดการระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เพื่อรองรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 4) การปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

จากเทศบาลตำบลนางแลดำเนินการบูรณาการแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2553 ซึ่งผลของการนำแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแลสู่การปฏิบัติจริงพบว่า มีการดำเนินงานด้านการจัดรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแลมากที่สุด รองลงมาคือ การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ส่วนด้านการจัดการที่

พักแรมแบบโฮมสเตย์ยังไม่มี ความชัดเจน มากเพียงพอ อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเช่นเดียวกับ วิทยา หอมเศรษฐี (2541) และรุ่งนภา ตาอินทร์ (2551) ที่นำเสนอปัญหาด้านกฎระเบียบในการปฏิบัติงานที่เคร่งครัด ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนจึงทำให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การขาด ความรู้ความสามารถของบุคลากรในการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ การตลาด การเงิน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการท่องเที่ยว ตามที่ มนัส สุวรรณ และคณะ (2541) ได้นำเสนอแผนปฏิบัติและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้

กระบวนการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยว โดยชุมชนในเทศบาลตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวตำบลนางแล ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาบทบาทขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาศักยภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขั้นตอนที่ 4 การ กำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการ ดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ ณีฎฐินี ทองดี (2551) ที่มีกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การค้นหาศักยภาพของ คนและชุมชน การประเมินเอกลักษณ์ของชุมชน การสร้างความพร้อมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การ พัฒนาด้านการท่องเที่ยวและบริการ การยกระดับความสามารถด้านการบริการและการตลาด และ การถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรกำหนดนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรทาง ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับดิน การใช้ประโยชน์จากที่ดินที่เหมาะสม หรือ การเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกให้ มากขึ้น และมีมาตรการป้องกันการกว้านซื้อที่ดินของนายทุนเพื่อประโยชน์ส่วนตน เพื่อป้องกัน ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนพื้นที่การเพาะปลูกสลับประดในพื้นที่ย่อยลงอย่างต่อเนื่องในอนาคต ซึ่ง อาจส่งผลต่อปริมาณผลผลิตสับประดที่เป็นสินค้าหลักของพื้นที่

5.3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ มีมาตรการป้องกันการเข้าไปตัดไม้เพื่อประโยชน์ทางการค้าโดยเฉพาะนายทุนใหญ่ที่มีอิทธิพลใน พื้นที่ปัญหาการบุกรุกพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติในเขตเทศบาลตำบลนางแลอย่างรุนแรง

5.3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อาจพิจารณาการสนับสนุนและการผสมผสาน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสร้างทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวที่มี ความต้องการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

บรรณานุกรม

- กนิษฐา อู่ถาวร และคณะ. (2545). โครงการวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง สาขาหนองแม่นา จ. เพชรบูรณ์. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- ไกรสิทธิ์ ลิทธิโชค และคณะ. (2543). โครงการวิจัยการเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาข่า. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- ชนิษฐา กาญจนรังสีนนท์. (2544). โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบกระบวนการชุมชนและการเชื่อมต่อกับระบบการบริหารการพัฒนาของรัฐ.
- คมสัน วาฤทธิ์. (2545). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนลำนาว้า อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2550). รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) ภายใต้โครงการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวด้าน Hospitality Management. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- จรรยา คิวานนท์. (2548). บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงใจ หล่อธนาวิชย์ และคณะ. (2543). โครงการวิจัยการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จ.แม่ฮ่องสอน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- ดารณี บุญธรรม และคณะ. (2544). โครงการวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมโดยชุมชนชาวม้งบ้านน้ำคะ-สานก้วย ต.ผาช้างน้อย อ.ปง จ.พะเยา. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2537). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐปนรรมย์ ชูเลิศ. (2550). ความคิดเห็นของกรรมการบริหารและสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านอีต้อม ต.คำเนียบ อ.กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ณัฏฐินี ทองดี. (2551). การพัฒนาและถ่ายทอดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นฐานของความปลอดภัยของหมู่บ้านสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครราชสีมา. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ทัศนพร ประภัสสร. (2550). โครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- ธนากร เรืองศิลป์สุวิทย์. (2549). การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานในจังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนวัฒน์ ยอดใจ. (2546). บทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นำชัย ทนุผล และคณะ. (2542). โครงการวิจัยการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- ปัญญา พุฒินากุล. (2551). บทบาทของรัฐในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษาการเติบโตของการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. บัณฑิตวิทยาลัย รัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญชร แก้วส่อง. (2539). รูปแบบทางสังคม-จิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา. คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry). พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์ บริษัทเพรสแอนด์ดีไซน์ จำกัด.
- บุษบา สิทธิการ และคณะ. (2544). การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- บุษบา สิทธิการและคณะ. (2550). การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ปาริชาติ ประเสริฐเทียนชัย และคณะ. (2544). โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาน้อย เขาประดู่ อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.

- ปาริชาติ บึงพรรัตน์. (2546). การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นต่อการจัดการการท่องเที่ยว
ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. สถาบันราชภัฏพระนคร. กรุงเทพฯ.
- พจนารถ กริ่งไกร. (2545). การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการ
จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่
สาย จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐ. (2549). วิสาหกิจชุมชน. วารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 ภาคเรียน 2/2549.
- พรมมินทร์ พวงมาลา และคณะ. (2544). โครงการวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบ
ยั่งยืนบ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ต.ห้วยแก้ว กิ่ง อ.แม่ฮอน จ.เชียงใหม่. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- พรศรี ยงค์อุประพันธ์. (2546). วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง กรณีศึกษาการแปรรูป
ผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัด
พิษณุโลก. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาศักดิ์) มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระมหาสุทิตย์ ออบุ่น. (2541). การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณีเส้นทางสายน้ำกก. คณะสังคมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาสมศักดิ์ สิริจินโท และคณะ. (2545). โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวลาหู่บ้านอุ้มยอม ต.แม่ท้อ
อ.เมือง จ.ตาก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.
- มนันยา วงษ์อุสา. (2551). การจัดการธุรกิจผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดจากก้อนเนื้อเชื้อเห็ดของ
วิสาหกิจชุมชนบ้านหัวฝาย กิ่งอำเภอช้างสูง จังหวัดขอนแก่น. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอก
บล๊อค.
- รัชชา แดนโพธิ์. (2549). การจัดการปัจจัยการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสำหรับสินค้า
ประเภทของใช้และประดับตกแต่งในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัด
เชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รุ่งนภา ตาอินทร์. (2551). ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลดอน
แก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วรรณ ศิลปอาชา และคณะ. (2545). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource Management). พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วีระพล ทองมา. (2547). การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วัฒนพงศ์ ภัทรสุขเกษม และคณะ. (2545). รายงานการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับชุมชนหมู่บ้านห้วยแม่ซ้าย ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- วันฉัตรวิวัฒน์ โอภาสวัฒนา. (2543). นโยบายรัฐเพื่อการแก้ปัญหาปลาส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิต. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชรินทร์ ศรีสัตบุตร และคณะ. (2545). โครงการวิจัยรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านถ้ำหนองเบี้ย ต.ศรีดงเย็น อ.ไชยปราการ จ. เชียงใหม่. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- วุธ ญาณสาร. (2544). ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลในจังหวัด. บัณฑิตวิทยาลัย รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิทยา จันทะวงศ์ศรี. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. บัณฑิตวิทยาลัย เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขา เศรษฐศาสตรธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิมล จิโรจน์พันธุ์และคณะ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สำนักพิมพ์แสงดาว กรุงเทพมหานคร.
- ศิริพันธุ์ ไพโรจน์รัตน์. (2543). ความพร้อมของผู้ประกอบการบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิวรัตน์ กุศล. (2548). ศักยภาพของวิสาหกิจท้องถิ่นในหมู่บ้านถวายเป็นการเข้าสู่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. บัณฑิตวิทยาลัย เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สามารถ แทนวิสุทธิ. (2548). การเปรียบเทียบกระบวนการบริหารและผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอบ้านฝาง จังหวัดของแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สินธุ์ สโรบล และคณะ. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- สุกัญญา เอกนิล. (2547). วิสาหกิจชุมชนกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ศึกษากรณีกลุ่มเกษตรกรทำสวน ตำบลแพรงศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิวัฒน์ ธีระวาสน์. (2543). บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาถ้ำเมืองออน กิ่งอำเภอแม่ออน. บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุตร วงษ์ทับทิม. (2545). โครงการวิจัย ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค.
- Rifkin, S. B. (1990). Community participation in maternal and child health/family planning programmes. World Health Organisation. Geneva.
- Oakley, P. and Marsden, D. (1985). Approaches to participation in rural development. ILO. Geneva.

ข้อมูลออนไลน์

- การท่องเที่ยวโดยชุมชน.(2552). ข้อมูลออนไลน์ <http://www.cbt-i.org/travel.php>
- มหาวิทยาลัยบูรพา (2553). การบูรณาการการท่องเที่ยว..เพื่อพัฒนาเครือข่ายชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. ข้อมูลออนไลน์ http://s-mmag.com/index.php?option=com_content&view=article&id=410:-1&catid=68:graduate-lesson-from-bschool-burapha-university&Itemid=83
- วิสาหกิจชุมชน. (2552). ข้อมูลออนไลน์ www.cep.go.th/
<http://www.amnatcharoen.go.th/km/m-industry/m5/m5-4.pdf>.
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม .(2552).วิสาหกิจชุมชน. ข้อมูลออนไลน์ <http://www.ismed.or.th>
- อพท. กำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยว. (2553). ข้อมูลออนไลน์ <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=648066>

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเทศบาลตำบลนางแล

ข้อมูลพื้นฐาน

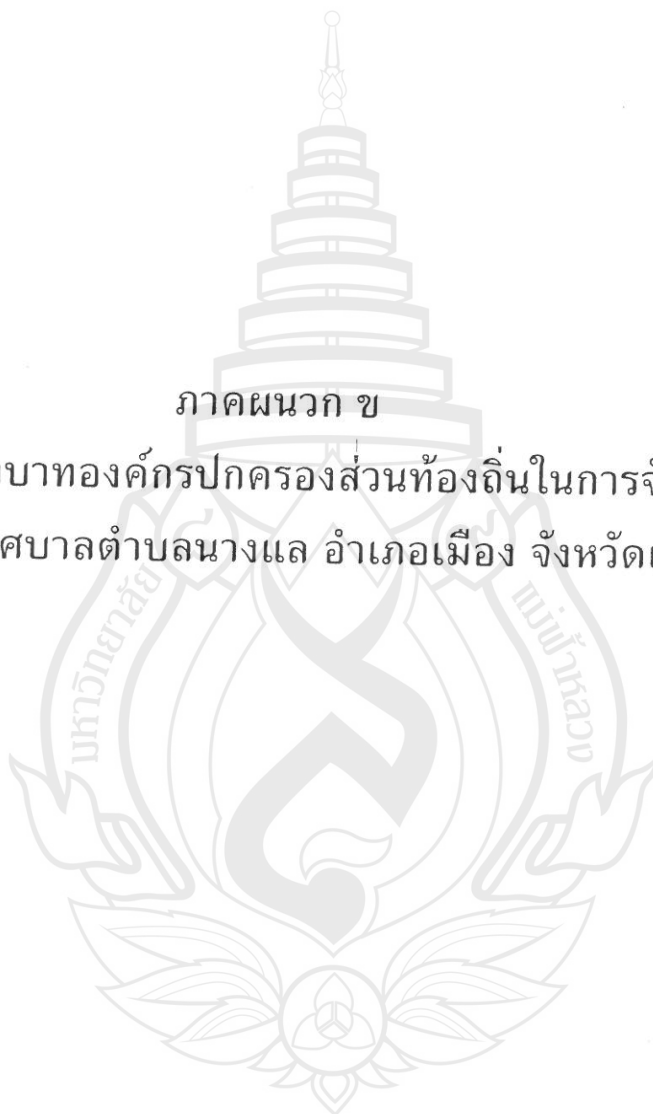
- ชื่อ-สกุล.....ตำแหน่ง.....อายุ.....
 ที่อยู่.....โทรศัพท์.....อาชีพ.....
 1. ชื่อหมู่บ้าน.....
 2. ที่ตั้ง ตำบล.....อำเภอ.....
 3. ชาติพันธุ์.....ภาษา.....
 4. อาชีพหลักในชุมชน.....
 5. ปัญหาของชุมชนในปัจจุบัน
     - สังคมและวัฒนธรรม.....
     - เศรษฐกิจและการพัฒนา.....

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

1. สถานการณ์ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่.....
2. ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน
     - ทรัพยากรทางธรรมชาติ.....
     - ทรัพยากรทางวัฒนธรรม.....
     - ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นอื่นๆ.....
3. บริการด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน
     - โฮมสเตย์.....
     - โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮ้าส์.....
     - สินค้า ของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ชุมชน.....
4. ความโดดเด่นที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้.....
5. ความต้องการการท่องเที่ยว / รูปแบบ / ลักษณะที่ชุมชนต้องการ.....
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละชั้นของกระบวนการพัฒนา.....
7. บทบาทของ เทศบาล ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่.....
8. เครือข่ายความร่วมมือการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่
     - ภาครัฐ.....
     - ภาคเอกชน.....
     - องค์กรชุมชนอื่นๆ.....
9. ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว.....
10. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่.....

ภาคผนวก ข

แบบประเมินบทบาทองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการ
ท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

แบบประเมินบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว
ในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
2. ระดับการศึกษา

☐ 1. ประถมศึกษา	☐ 2. มัธยมศึกษา
☐ 3. ปวช./ปวส.	☐ 4.ปริญญาตรี
☐ 5. อื่นๆ.....	
3. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งใดในท้องถิ่น

☐ 1. สมาชิกสภาเทศบาล	☐ 2. ฝ่ายบริหารของเทศบาล
☐ 3. ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	☐ 4. ประธาน/สมาชิกกลุ่มต่างๆ
4. ท่านเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการอบรมด้านการท่องเที่ยวหรือไม่

☐ 1. เคย	ระบุวัน เวลา สถานที่.....
☐ 2. ไม่เคย	
5. เทศบาลตำบลนางแลมีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวมาตั้งแต่

☐ 1. 1 ปีที่ผ่านมา
☐ 2. 2 ปีที่ผ่านมา
☐ 3. 3 ปีที่ผ่านมา
☐ 4. ไม่เคยมี

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน ด้านการจัดการท่องเที่ยว
ในเทศบาลตำบลนางแล

บทบาทเทศบาลตำบลนางแล ในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับการปฏิบัติการ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว					
1) เทศบาลส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว					
2) เทศบาลส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
3) เทศบาลส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น					
4) เทศบาลส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
5) เทศบาลส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรเพื่อดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว					
6) เทศบาลส่งเสริมธุรกิจบริการให้มีมาตรฐานสู่สากล					
7) เทศบาลมีศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำชุมชน					
7) เทศบาลกำหนดแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม					
8) เทศบาลกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาตำบล					
2. การเดินทางเข้าถึง					
1) เทศบาลมีการสร้าง ซ่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำ					
2) เทศบาลสนับสนุนการจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว					
3) เทศบาลสนับสนุนการจัดทำป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว					
4) เทศบาลสนับสนุนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในทุกหมู่บ้าน					
3. การอำนวยความสะดวก					
1) เทศบาลจัดสรรงบประมาณการก่อสร้าง ปรับปรุงระบบประปา และระบบไฟฟ้า					
2) เทศบาลได้มีการติดตั้ง บำรุงรักษาระบบสื่อสารโทรศัพท์สาธารณะ					

บทบาทเทศบาลตำบลนางแล ในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับการปฏิบัติการ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
3) เทศบาลพัฒนาแหล่งน้ำให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่					
4) เทศบาลสนับสนุนให้มีห้องน้ำสาธารณะในแหล่ง ท่องเที่ยว					
5) เทศบาลสนับสนุนให้มีร้านอาหารเครื่องดื่มในแหล่ง ท่องเที่ยว					
6) เทศบาลส่งเสริมการจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การ บำบัดน้ำเสีย					
7) เทศบาลอำนวยความสะดวกด้านการรักษาความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินตลอดเส้นทางเชื่อมโยง แหล่งท่องเที่ยว					
8) เทศบาลส่งเสริมเครือข่ายระบบเตือนภัยพิบัติให้มี ประสิทธิภาพ					
4. กิจกรรมการท่องเที่ยว					
1) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมด้านการกีฬาและนันทนาการ					
2) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางการเกษตร					
3) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน					
4) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ					
5) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านอาหารและเครื่องดื่ม					
6) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีงาน รื่นเริง					
7) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต/ชนเผ่า					
8) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้					
9) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ					
5. ที่พักแรม					
1) การส่งเสริมบ้านพักแบบโฮมสเตย์					
2) เทศบาลส่งเสริมให้มีบริการที่พักในพื้นที่					

บทบาทเทศบาลตำบลนางแล ในการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับการปฏิบัติการ				
	มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
6. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว					
1) เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความต้องการ ด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำมากำหนดนโยบาย แผนงาน					
2) เทศบาลเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านการ ท่องเที่ยวให้ประชาชนทราบ					
3) เทศบาลสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนา คุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว					
4) เทศบาลมีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของเทศบาล					
5) เทศบาลมีการบริการข้อมูลข่าวสารทางระบบ อิเล็กทรอนิกส์					
6) เครื่องมือเครื่องใช้ของเทศบาลสามารถอำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
7) เทศบาลมีการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (อบรม/ดูงาน) ด้านการจัดการการท่องเที่ยว					
8) เทศบาลส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่					
9) เทศบาลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ พัฒนาการท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 3 ความต้องการในการเพิ่มขีดความสามารถในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น

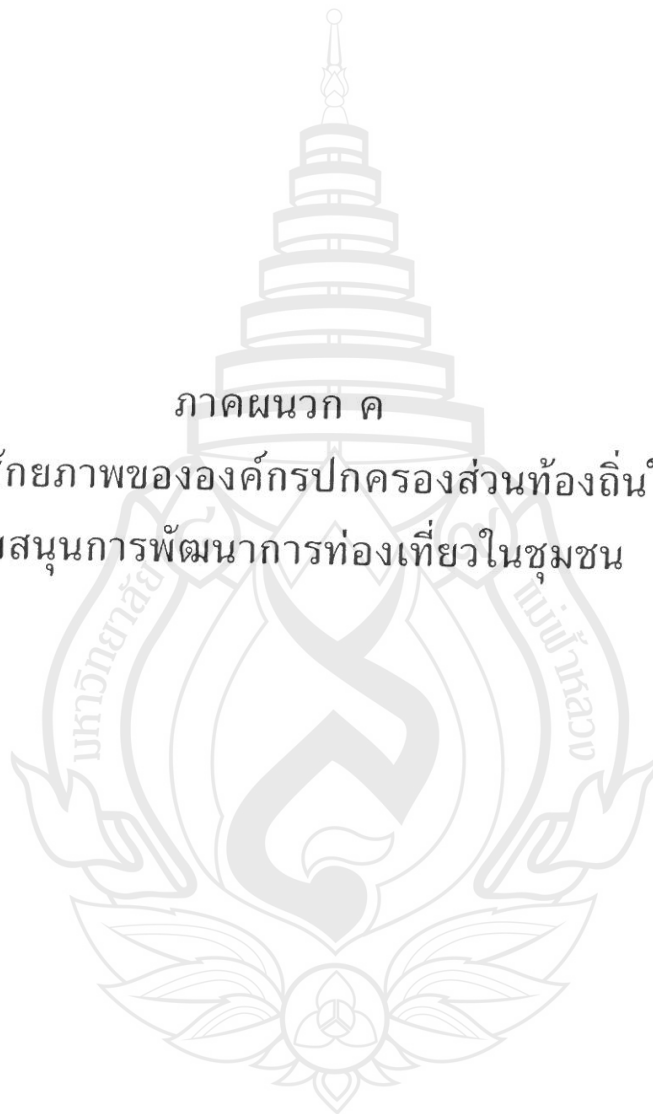
ท่านต้องการเพิ่มพูนความรู้ที่สามารถใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในตำบลนางแลด้านใดบ้าง

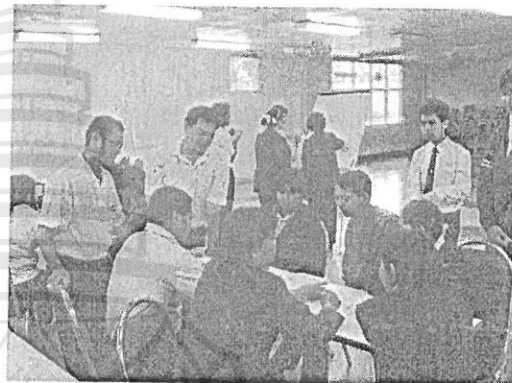
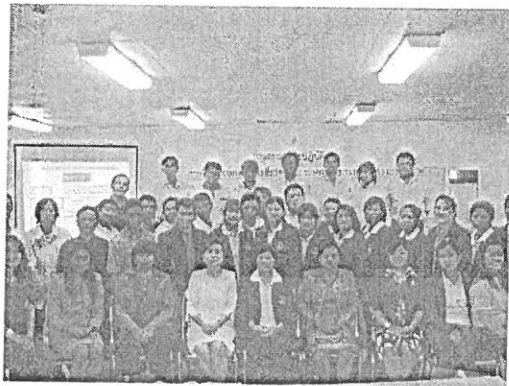
1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ข้อมูล

ภาคผนวก ค

การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ
สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน
โครงการ “วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม
ในตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”

วันที่ 25-27 พฤษภาคม 2553

ณ อาคาร 10 ส่วนหน้า มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

วันที่ 25 พฤษภาคม 2553

- 9.00- 10.30 น.   อบรม “การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว”
วิทยากร ผศ.ดร.บุษบา สิทธิการ
- 10.30 - 10.45 น.   รับประทานอาหารว่าง
- 10.45- 12.00 น.   อบรม “การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว” (ต่อ)
วิทยากร ผศ.ดร.บุษบา สิทธิการ
- 12.00 - 13.00 น.   พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 14.30 น.   อบรม “การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว”
วิทยากร ดร.ปิยธิดา เพียรลูประสิทธิ์
- 14.30 - 14.45 น.   รับประทานอาหารว่าง
- 14.45 - 16.00 น.   อบรม “การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว” (ต่อ)
วิทยากร ดร.ปิยธิดา เพียรลูประสิทธิ์

วันที่ 26 พฤษภาคม 2553

- 9.00- 10.30 น.   อบรม “การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว”
วิทยากร อ.จิราภา วงษ์ท้าว
- 10.30 - 10.45 น.   รับประทานอาหารว่าง
- 10.45- 12.00 น.   อบรม “การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว” (ต่อ)
วิทยากร อ.จิราภา วงษ์ท้าว
- 12.00 - 13.00 น.   พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 14.30 น.   อบรม “การพัฒนาการเงิน การบัญชี”
วิทยากร อ.เดชอนันต์ บังกิโล
- 14.30 - 14.45 น.   รับประทานอาหารว่าง
- 14.30 - 16.00 น.   อบรม “การพัฒนาการเงิน การบัญชี” (ต่อ)
วิทยากร อ.เดชอนันต์ บังกิโล

วันที่ 27 พฤษภาคม 2553

- ศึกษาดูงาน   เข้า   บ้านหล่อชา ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
- บ่าย   องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

แบบประเมินการอบรม

วิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ในตำบลนางแล

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วันที่ 25-27 พฤษภาคม 2553 ณ อาคาร 10 ส่วนหน้า มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับทักษะความรู้ของท่าน

หัวข้อการประเมิน	ระดับความรู้ก่อนอบรม					ระดับความรู้หลังอบรม				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว										
การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว										
การตลาดและเทคนิคการขาย										
การพัฒนาการเงิน การบัญชี										

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับความพึงพอใจของท่าน

หัวข้อการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านวิทยากร					
ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้					
ความสามารถในการสรุปประเด็น					
ความเหมาะสมของบุคลิกภาพโดยรวม (การแต่งกาย, พูด, น้ำเสียง)					
ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับหัวข้อการบรรยาย					
ด้านทั่วไป					
ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม					
ความเหมาะสมของระยะเวลา					
ความชัดเจนในเนื้อหา ของเอกสารประกอบการบรรยาย					
ความเหมาะสมของอุปกรณ์สื่อฯ ภายในห้องบรรยาย					

ข้อเสนอแนะ.....

ภาคผนวก ง
แบบประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแล
ตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แบบประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแล ตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ระยะที่ 1-2 ภายใต้ชุดโครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมในเทศบาลตำบลนางแล

กรุณากรอกแบบประเมินตามความเป็นจริงเพื่อนำคำตอบไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน โดยข้อมูลที่ได้อาจจะไม่ถูกอ้างอิงโดยตรงหากไม่ได้รับการอนุญาตจากท่าน

แบบสอบถามฉบับนี้มีจำนวน 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางแลตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ชื่อหมู่บ้าน.....หมู่ที่.....
3. สมาชิกกลุ่ม.....ตำแหน่ง.....
4. อายุ ☐ 18-25 ปี ☐ 26-35 ปี ☐ 36-45 ปี
☐ 46-55 ปี ☐ 56 ปีขึ้นไป
5. สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง
6. การศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
☐ อนุปริญญา/ปวส. ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....
7. อาชีพ ☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
☐ นักเรียน/นักศึกษา ☐ เกษตรกร
☐ รับจ้างทั่วไป ☐ ว่างาน
☐ พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้างเอกชน
☐ อื่น ๆ .....
8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท ☐ 10,001 - 15,000 บาท
☐ 15,001 - 20,000 บาท ☐ 20,001 - 25,000 บาท
☐ 25,001 - 30,000 บาท ☐ ตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ชุมชนประเมินการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลนางแล

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องการประเมินที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

เกณฑ์การประเมิน	การดำเนินการ		
	ไม่มีการดำเนินการ	มีการดำเนินการปานกลาง	มีการดำเนินการที่เห็นได้ชัดเจนและต่อเนื่อง
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว			
1) เทศบาลจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำตำบล			
2) เทศบาลกำหนดแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม			
3) เทศบาลส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรเพื่อดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว			
4) เทศบาลส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว			
5) เทศบาลส่งเสริมธุรกิจบริการให้มีมาตรฐานสู่สากล			
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว			
1) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม			
2) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านอาหารและเครื่องดื่ม			
3) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้			
4) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางการเกษตร			
5) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต/ชนเผ่า			
6) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ			
7) เทศบาลส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านศิลปะ			
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
1) เทศบาลสนับสนุนการจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว			
2) เทศบาลสนับสนุนการจัดทำป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว			
3) เทศบาลสนับสนุนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว			
4) เทศบาลสร้าง ซ่อมแซมถนนหนทางเป็นประจำ			
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว			
1) เทศบาลสนับสนุนให้มีร้านอาหารเครื่องดื่มในแหล่งท่องเที่ยว			
2) เทศบาลส่งเสริมการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล การบำบัดน้ำเสีย			
3) เทศบาลสนับสนุนให้มีห้องน้ำสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว			
4) เทศบาลส่งเสริมเครือข่ายระบบเตือนภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ			
5) เทศบาลติดตั้ง บำรุงรักษาระบบสื่อสาร โทรศัพท์สาธารณะ			
6) เทศบาลมีการสร้าง ปรับปรุงถนน ที่ชำรุด เสียหาย			

เกณฑ์การประเมิน	การดำเนินการ		
	ไม่มีการดำเนินการ	มีการดำเนินการปานกลาง	มีการดำเนินการที่เห็นได้ชัดเจนและต่อเนื่อง
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการที่พักแรม			
1) เทศบาลส่งเสริมการรวมกลุ่มโฮมสเตย์			
2) เทศบาลส่งเสริมการสร้างหอพัก บ้านเช่า เกสต์เฮาส์			
3) เทศบาลส่งเสริมการสร้างโรงแรม รีสอร์ท			
4) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการท่องเที่ยว			
5) การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว			
ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริการเสริมทางการท่องเที่ยว			
1) เทศบาลมีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว			
2) เทศบาลมีการบริการข้อมูลข่าวสารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์			
3) เทศบาลมีการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร (อบรม/ดูงาน)			
4) การหารายได้เข้าส่วนกลางของชุมชนเพื่อพัฒนาสาธารณประโยชน์			
ยุทธศาสตร์ที่ 7 การจัดรายการนำเที่ยวเทศบาลตำบลนางแล			
1) งานเทศกาลวันสัปดาห์ประดางแล			
2) งานกิจกรรมวอร์คแรลลีพิชิตดอยดัง			
3) โปรแกรมวันเดียวเที่ยวนางแล			
4) ตลาดนัดชุมชนกาดมั่วครัวแลง			
5) โปรแกรมเส้นทางสายใยสัปดาห์ประด			

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแล

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการศึกษา
และพัฒนาการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลนางแลให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปในอนาคต